

ΤΑ ΑΠΟΛΥΤΙΚΙΑ

ΗΤΟΙ

ΣΥΛΛΟΓΗ ΚΑΙ ΕΞΗΓΗΣΙΣ

*Τῶν Ἀπολυτικίων, τῆς Ὀκτωήχου, τῶν Δεσποτικῶν
καὶ Θεομητορικῶν ἑορτῶν καὶ τῶν ἑορτῶν
τῶν Ἁγίων.*

ΔΙΑ ΤΗΝ Α', Β' ΚΑΙ Γ' ΤΑΞΙΝ

ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΘΕΝΑΓΩΓΕΙΩΝ

Ἐγκρίσει τῆς Ἱεραῆς Συνόδου.

ΚΑΤΑ ΤΟ ΝΕΟΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΤΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΜΕΤΑ ΠΟΛΛΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ Ν. ΣΙΔΕΡΗ

46 ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ-ΜΕΓΑΡΟΝ ΑΡΣΑΚΕΙΟΥ

1914

ΤΑ ΑΠΟΛΥΤΙΚΙΑ

ΗΤΟΙ

ΣΥΛΛΟΓΗ ΚΑΙ ΕΞΗΓΗΣΙΣ

Τῶν Ἀπολυτικίων, τῆς Ὀκτωήχου, τῶν Δεσποτικῶν
καὶ Θεομητορικῶν ἑορτῶν καὶ τῶν ἑορτῶν
τῶν Ἀρίων.

ΓΙΑ ΤΗΝ Α', Β' ΚΑΙ Γ' ΤΑΞΙΝ

ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΘΕΝΑΓΩΓΕΙΩΝ

Ἐγκρίθει τῆς Ἱεραῆς Συνόδου.

ΚΑΤΑ ΤΟ ΝΕΟΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΤΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΜΕΤΑ ΠΟΛΛΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ Ν. ΣΙΔΕΡΗ

46-ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ-ΜΕΓΑΡΟΝ ΑΡΣΑΚΕΙΟΥ

1914

Ἐν Ἀθήναις τῇ 5 Ὀκτωβρίου 1906.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α΄

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Ἐχόντες ὑπ' ὄψει τὸ Ἡμέτερον Διάταγμα τῆς 11 Σεπτεμβρίου 1897 κλπ. Προτάσει τοῦ Ἡμετέρου ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως Ὑπουργοῦ, διατάσσομεν τάδε :

Τὸ πρόγραμμα τῶν ἐν τοῖς Ἑλλην. Σχολείοις κλπ. διδασκτέων μαθημάτων κανονίζεται ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς σχολ. ἔτους ὡς ἑξῆς :

α') **Θρησκευτικά.** Ἐν τῇ Α' τάξει τοῦ Ἑλληνικοῦ Σχολείου μεθ' ἕκαστον ἱστόρημα τῆς Ἱερᾶς Ἱστορίας τῆς Παλ. Διαθήκης κλπ. σύντομος ἐξήγησις καὶ ἀπομνημόνευσις τῶν **Ἀπολυτικίων τῆς Ὀκτωήχου καὶ τῶν Δεσποτικῶν ἑορτῶν.**

Ἐν τῇ Β' τάξει μεθ' ἕκαστον ἱστόρημα τῆς Ἱερᾶς Ἱστορίας τῆς Καινῆς Διαθήκης σύντομος ἐπανάληψις τῶν ἐν τῇ Α' τάξει Ἀπολυτικίων καὶ ἐξήγησις καὶ ἀπομνημόνευσις τῶν **Ἀπολυτικίων τῶν Θεομητορικῶν ἑορτῶν** καὶ τῶν ἐπιφανῶν **Ἀγίων...**

Ἐν ὀνόματι τοῦ Βασιλέως

Ὁ Ἀντιβασιλεὺς
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΔΙΑΔΟΧΟΣ

Ὁ Ὑπουργός
Α. ΣΤΕΦΑΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ῥυμοί.—Λειτουργικά βιβλία.—Ἑορταί.

Ὡς ἕσματα τῆς χριστιανικῆς λατρείας κατὰ τοὺς πρώτους ἀπὸ Χριστοῦ αἰῶνας ἐχρησίμευον ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ οἱ ψαλμοὶ καὶ ὕμνοι τοῦ Δαυὶδ, αἱ ᾠδαὶ τοῦ Μωϋσέως καὶ ἄλλων ἐκ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Τὰ τρία δὲ εἶδη τῶν ἱερῶν τούτων ποιημάτων ἦσαν τὰ αὐτὰ πρὸς τὰ ἐν ταῖς συναγωγαῖς τῶν Ἰουδαίων ἀδόμενα. Ὑστερον εἰς τὰ ἐκ τῶν συναγωγῶν τῶν Ἰουδαίων παραληφθέντα προσέθετον οἱ Χριστιανοὶ καὶ ἄλλα ἕσματα τὰ μὲν λαμβάνοντες ἐκ χωρίων τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ἄλλα δ' ἐκ τοιούτων τῆς Καινῆς Διαθήκης.

Ἐκ τούτων ἀνεπτύχθησαν σὺν τῷ χρόνῳ πρῶτον μὲν μικρὰ τινα καὶ αὐτοτελῆ ἕσματα τροπάρια ¹⁾ ἢ οἴκοι καλούμενα, τὰ ὁποῖα παρενεβάλλοντο μεταξὺ τῶν ψαλμῶν καὶ ᾠδῶν καὶ ἄλλων ἐκ τῆς Ἁγίας Γραφῆς ἀναγνωσμάτων, ἔπειτα δὲ μεγαλύτερα ποιήματα, καλούμενα κοντάκια ²⁾ καὶ κανόνες.

Τὰ τροπάρια ἔχουσι πολλὰ ὀνόματα, ἐκ μὲν τῆς διαφορᾶς τοῦ μελωδήματος ἰδιόμελα, προσόμια καὶ εἰρμο-

(1) Κατὰ τινὰς ὀνομάσθησαν τροπάρια, διότι οἱ κανοναρχοῦντες τρέπονται ἀπὸ τοῦ ἐνὸς χοροῦ πρὸς τὸν ἕτερον, ἢ διότι τρέπονται κατὰ τοὺς εἰρημούς· κατ' ἄλλους ἐκ τοῦ τροπαίου (τροπαίριον) ἢ ἀπὸ τῶν τρόπων, δηλ. τῶν προαιρέσεων τῶν ἁγίων· καὶ κατ' ἄλλους ἐκ τοῦ τρόπου τῆς κάμψως τῆς φωνῆς. Πιθανώτερον εἶναι, ὅτι ἡ λέξις παράγεται ἐκ τοῦ τρόπος, σημαίνοντος παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἦχον, δηλαδή ἀρμονίαν.

(2) Τὰ κοντάκια σύγκεινται ἐξ 20 μέχρι 30 ἢ καὶ πλείονων τροπαρίων ἢ οἴκων, ὀνομάσθησαν δὲ οὕτω ἐκ τοῦ μικροῦ κόντακος (κοντοῦ ξύλου), περὶ ὃν ἐτυλίσσεται ὁ τὸ ἕσμα περιέχον χάριξ.

λογικά, ἐκ δὲ τῆς διαφορᾶς τῆς ὑποθέσεως, τριαδικά, ἔχοντα ὑπόθεσιν τὴν θεαρχικὴν Τριάδα, ἀναστάσιμα τὴν ἀνάστασιν τοῦ Σωτῆρος, σταυροαναστάσιμα τὸν σταυρικὸν αὐτοῦ θάνατον ὁμοῦ καὶ τὴν ἀνάστασιν, θεοτοκία τὴν ἐξ-
μνησιν τῆς Θεοτόκου, σταυροθεοτοκία, ἐν οἷς ἡ Θεοτόκος θρηγεῖ τὸ ἐν Σταυρῷ πάθος τοῦ Υἱοῦ, ὤψαγωγικά καὶ ἐξαποστείλάρια, ἐν τοῖς ὁποίοις ἰδίως ἐμελωδεῖτο ἢ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ ἢ τῶν Ἀποστόλων εἰς τὰ ἔθνη ἀποστολὴ πρὸς κήρυξιν τοῦ Εὐαγγελίου, κλπ.

Ἄλλοτε πάλιν τὰ τροπάρια ὀνομάζοντο ἐκ τοῦ χρόνου, καθ' ὃν ψάλλονται, ὡς ἐωθινά, ἀνατολικά, ἐσπερινά, ἀπολυτικά· ἄλλα δὲ εἶχον τὸ ὄνομα ἐξ ἄλλων περιστάσεων, ὡς στιχηρά, τῶν ὁποίων προηγοῦνται σίχοι, εὐλογητάρια, ὧν προσάδεται τὸ «Εὐλογητὸς εἶ, Κύριε», καθίσματα, κατὰ τὴν ψαλμοδίαν τῶν ὁποίων κάθηται οἱ ἐκκλησιαζόμενοι, κλπ.

Περὶ τὰ μέσα τῆς 4 ἑκατονταετηρίδος οἱ μοναχοὶ Διόδωρος καὶ Φλαβιανὸς εἰσήγαγον καὶ τὰ ἀντίφωνα, ἦτοι τοὺς ἀντιφώνους ὕμνους. Οἱ αἵρετικοὶ δὲ πρῶτοι ἤρξαντο ἀπὸ τῶν μέσων τῆς 3 ἑκατ. νὰ γράφωσιν ἐκκλησιαστικοὺς ὕμνους, οὓς ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἀστηρῶς ἀπηγόρευσεν.

Ἀπὸ τοῦ 5 αἰῶνος ἤρξατο νὰ δημιουργῆται ἡ ἐκκλησιαστικὴ ποίησις ἢ κληθεῖσα Βυζαντιακὴ ἐκ τοῦ κράτους, ἐν ᾧ ἐδημιουργήθη. Ἡ ποίησις αὕτη ἐλάμβανε τὰς ὑποθέσεις οὐ μόνον ἐκ τῆς Παλαιᾶς ἀλλ' ἐξ ἴσου καὶ ἐκ τῆς Καινῆς Διαθήκης· πολλὴν δὲ παρεῖχον ὕλην καὶ οἱ ὡς ἅγιοι ἐκάστοτε ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἀνακηρυττόμενοι μάρτυρες τῆς Χριστιανικῆς πίστεως.

Τότε ἀνεφάνησαν οἱ ὕμνοδοὶ Ἀνθιμος καὶ Τιμοκλῆς, Μαρκιανός, Ἰωάννης ὁ μοναχὸς καὶ Αὐξέντιος, ὁ δευτέρως ἐπίσκοπος Ἀθηνῶν Ἰερόθεος, Ἰουστίνος ὁ φιλόσοφος καὶ

μάριτος, ὁ Ἱερὸς Ἰππόλυτος, Ἀθανάσιος ὁ μέγας, Κύριλλος ὁ Ἱεροσολύμων, Κύριλλος ὁ Ἀλεξανδρείας, Ἐνφραΐμ ὁ Σύρος, ποιήσας 12 χιλ. ᾠδῶν, δι' ὧν ἀντικατέστησε τοὺς τῶν αἰρετικῶν ὕμνους, Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς, Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνός, Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, Πρόκλος εἰς ὃν ἀποδίδεται ὁ Τρισάγιος ὕμνος, καὶ πλεῖστοι ἄλλοι.

Εἰς πλήρη δ' ἀκμὴν ἔφθασεν ἡ ἐκκλησιαστικὴ ὕμνογραφία κατὰ τὴν 6 ἑκατονταετηρίδα, ὅτε ἀνεφάνησαν οἱ μελωδοὶ Ἀναστάσιος, Κυριακὸς καὶ μάλιστα ὁ ἐκ Συρίας Ἑρωμανός, εἰς τῶν μεγίστων Βυζαντινῶν ἐκκλησιαστικῶν μελωδῶν, ποιήσας περὶ τὰ χίλια κοντάκια, ἐν οἷς καὶ τὸ τῆς ἐορτῆς τῶν Χριστουγέννων. « Ἡ Παρθένος σήμερον τὸν ὑπερούσιον τίκτει » κλπ.

Ἐκ τοῦ τέλους τοῦ 6 καὶ ἐκ τοῦ 7 μ. Χ. αἰῶνος ἔχομεν ὀλίγους ὕμνους, ὡς τὸν Ἀκάθιστον ὕμνον τὸν ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Σεργίου, κατ' ἄλλους δὲ ὑπὸ Γεωργίου τοῦ Πισίδου, διακόνου τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, ποιηθέντα τῷ 626, ὅτε ἡ πόλις ἀπειληθεῖσα ὑπὸ βαρβάρων ἐσώθη τῇ προστασίᾳ τῆς Θεοτόκου, καὶ κληθέντα οὕτω, διότι, ἀδομένου αὐτοῦ, οἱ ἐκκλησιαζόμενοι ἐξ εὐλαβείας ἠκροῶντο οὐχὶ καθήμενοι, ἀλλ' ἐστῶτες.

Τὴν περίοδον τῶν κοντακίων διαδέχεται τέλος ἡ τῶν κανόνων περίοδος. Πᾶς κανὼν συνέκειται ἐξ 8 ἢ 9 ᾠδῶν, ὧν ἑκάστη διέφερε τῶν ἄλλων κατὰ τὸν ῥυθμὸν καὶ τὴν μελωδίαν, περιελάμβανε δὲ συνήθως τρεῖς ἢ τέσσαρας ὁμοίας ἀλλήλαις στροφάς. Ἐκάστη δηλ. ᾠδὴ εἶχεν ἴδιον εἶρομόν, τουτέστιν ἰδίαν τινὰ στροφὴν, πρὸς ἣν ὡς πρὸς παράδειγμα ἐποιοῦντο τὰ τροπάρια, ἤτοι αἱ λοιπαὶ τῆς αὐτῆς ᾠδῆς στροφαί. Διασημώτατοι δὲ ποιηταὶ τοῦ εἶδους τούτου τῆς ἐκκλησιαστικῆς ποιήσεως ἐγένοντο Ἀνδρέας ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κρήτης, ὁ εὐρετῆς τοῦ κανόνος θεωρούμενος καὶ τοῦ

ὁποίου ἔργον ὁ **Μέγας κανὼν** ἐκ 250 στροφῶν συγκείμενος (κοινῶς **χαιρετισμοὶ τῆς Θεοτόκου**), τελειοταὶ δὲ αὐτοῦ Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, οὗ ἔργον κατὰ τὸ πλεῖστον ἡ Ὀκτώηχος, καὶ Κοσμᾶς ὁ Ἱεροσολυμίτης ὁ γενόμενος ἐπίσκοπος τῆς ἐν Φοινίκῃ πόλεως Μαΐουμᾶ, τῆς σήμερον Κωνσταντίας (743). Ὑπὸ τοῦ Κοσμᾶ ἐποιήθησαν πλεῖστα τροπάρια καὶ κανόνες, ἐν οἷς διαπρέπει ὁ εἰς τῶν Γέννησιν τοῦ Χριστοῦ «**Χριστὸς γεννᾶται· δοξάζατε**» κτλ. Ἀξιόλογος δὲ ὕμνογράφος ὑπῆρξε καὶ ὁ Σικελὸς Ἰωσήφ ὁ ὕμνογράφος.

Ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τῆς 9 ἑκατονταετηρίδος ἀναφαίνονται Θεόδωρος ὁ Στουδίτης ἐκ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει μονῆς τοῦ Στουδίου ἐπικληθεὶς, ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἰωσήφ κλπ.

Ὑμνους ἐμελῶδουν καὶ αὐτοκράτορες, ὡς ὁ Ἰουστινιανὸς (527—565), ὅστις βεβαιοῦται ὡς ποιητῆς τοῦ ὕμνου «**Ὁ μονογενὴς υἱὸς καὶ λόγος τοῦ Θεοῦ ἀθάνατος ὑπάρχων**» κτλ., Θεόφιλος, Λέων ὁ σοφός, Κωνσταντῖνος ὁ Πορφυρογέννητος, πρὸς δὲ καὶ πατριάρχαι, ὡς ὁ ἀνωτέρω μνημονευθεὶς Σέργιος, ὁ Τιμόθεος, ὁ Γερμανὸς καὶ ὁ μέγας Φώτιος. Ἀλλὰ καὶ γυναῖκες ἔτι ἀναφέρονται ὡς ὕμνογράφοι, ὡς ἡ Θέκλα ἡ μοναχὴ, ποιήσασα ἱκετηρίους κανόνας, καὶ ἡ Κασσιανή, εἰς ἣν πρὸς ἄλλοις ἀναφέρεται καὶ τὸ πολυθρόλυτον ἰδιόμελον τὸ κατὰ τὴν ἐσπέραν τῆς Μεγάλης Τρίτης ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ψαλλόμενον «**Κύριε ἢ ἐν πολλαῖς ἁμαρτίαις περιπεδοῦσα γυνὴ**» κτλ., τοῦ ὁποίου τὰς λέξεις τῷ φόβῳ ἐκρύβη λέγεται δι' ἔγραψεν ὁ ἀπαξιώσας αὐτὴν ὡς σύζυγον καὶ προτιμήσας τὴν Θεοδώραν αὐτοκράτωρ Θεόφιλος, τὴν ἐν τῷ ἐναντιῆς κελλίῳ εἰσοδοῦν τοῦ ὁποίου ἀντιληφθεῖσα ἡ Κασσιανὴ ἐκ φόβου ἐκρύβη, ἐπανελθοῦσα δὲ μετὰ τὴν ἀναχώρησιν αὐτοῦ ἀπεπεράτωσε τὸ ἰδιόμελον αὐτῆς.

Ἀπὸ τῆς 11 πλέον ἑκατονταετηρίδος σπανίως ἐγίνοντο δεκτὰ νέα ἄσματα εἰς τὰ στερεότυπα ἤδη καταστάνια.

† Τὰ ἀπολυτικά, περὶ ὧν καὶ ὁ λόγος ἐνταῦθα, καλοῦνται οὕτω, διότι ψάλλονται περὶ τὸ τέλος τοῦ ἑσπερινοῦ, ὅτε γίνεται ἡ ἀπόλυσις τοῦ λαοῦ ἐκ τοῦ ἑσπερινοῦ. Ἐνίοτε ψάλλονται τὰ ἀπολυτικά καὶ εἰς τὸ τέλος τοῦ ὄρθρου, ἀναφέρονται δὲ πάντοτε εἰς τὴν ὑπόθεσιν τῆς ἑορτῆς. Ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν λειτουργίαν ψάλλονται ταῦτα καὶ πρὸ τῆς μικρᾶς εἰσόδου καὶ μετ' αὐτὴν ὅταν δὲν ψάλλονται οἱ μακαρισμοί.

Τὰ ἀπολυτικά τῆς Ὀκτωήχου εἶναι ὁκτώ κατὰ τοὺς ἤχους τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς⁽¹⁾, ψάλλεται δ' ἕκαστον ἐξ αὐτῶν κατὰ τὸν ἑσπερινὸν ἑκάστου Σαββάτου καὶ ἐπαναλαμβάνεται, ὡς προελέχθη καὶ κατὰ τὴν λειτουργίαν⁽²⁾.

Οἱ ὕμνοι τῆς Ἐκκλησίας περιλαμβάνονται εἰς διάφορα βιβλία, τὰ ὁποῖα καλοῦνται λειτουργικὰ βιβλία, διότι εἶναι ἐν χρήσει ἐν τῇ λειτουργίᾳ, ἐν τῇ λατρείᾳ ἐν γένει.

Τὰ κυριότερα λειτουργικὰ βιβλία εἶναι τὰ ἑξῆς :

1) Τὰ δώδεκα Μνηαῖα, κατὰ τοὺς δώδεκα μῆνας τοῦ ἔτους· ἑκάστη δὲ ἡμέρα ἑκάστου μηνὸς ἔχει ἰδιαιτέραν ἀκολουθίαν ἑσπερινοῦ καὶ ὄρθρου, ὕμνοῦσαν ἰδίως τὸν κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἑορταζόμενον ἄγιον.

2) Τὸ Τριώδιον, τὸ ὁποῖον ψάλλεται ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀπὸ τοῦ ἑσπερινοῦ τοῦ πρὸ τῆς Κυριακῆς τοῦ Τελώνου καὶ Φαρισαίου μέχρι τοῦ μεγάλου Σαββάτου· ὠνομάσθη δὲ οὕτω,

(1) Οἱ Βυζαντινοὶ μελωδοὶ παρέλαβον παρὰ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων κατὰ τὰς ἀρμονίας, ἃς ὠνόμασαν ἤχους. Εἶναι δὲ οἱ ἤχοι ὁκτώ : ἤχος α', ἤχος β', ἤχος γ', ἤχος δ', ἤχος πλάγιος α', ἤχος πλάγιος β', ἤχος πλάγιος βαρῆς, ἤχος πλάγιος δ'.

(2) Ἡ μὲν ἑσπερινὴ προσευχὴ ἢ ἀκολουθία ὠνομάσθη ἑσπερινός, ἢ δὲ πρωινή ὄρθρος, διότι γίνεται ἀνεκαθεν κταν πρῶτ' (ὄρθρου βαθέος), προηγείται δὲ ἀμέσως τῆς λειτουργίας.

διότι περιελάμβανε κατ' ἀρχάς τρεῖς ᾠδάς, ἤτοι ὕμνους, τῶν ὁποίων ἐκάστη ἀπετελεῖτο ἕκ τινων τροπαρίων βραδύτερον δὲ προσετέθησαν καὶ ἄλλαι ᾠδαί.

3) **Τὸ Πεντηκοστάριον**, τὸ ὅποῖον ψάλλεται ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀπὸ τῆς Κυριακῆς τοῦ Πάσχα μέχρι τῆς Κυριακῆς τῶν ἁγίων Πάντων, ἀναφέρεται δὲ τὸ περιεχόμενον αὐτοῦ κυρίως μὲν εἰς τὴν ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ κατὰ πᾶσαν μετὰ τὸ Πάσχα Κυριακὴν καὶ ἐν τῷ χρονικῷ τούτῳ διαστήματι μνημονευόμενα γεγονότα τῆς Καινῆς Διαθήκης· καὶ

4) **Ἡ Ὀκτώηχος**, ἡ ὁποία ὠνομάσθη οὕτω, διότι περιέχει ὕμνους ψαλλομένους ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ κατὰ τοὺς ὀκτὼ ἤχους τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς. Ἐκάστου ἤχου οἱ ὕμνοι ἀναλογοῦσιν εἰς μίαν ἐβδομάδα, ἀρχομένην ἀπὸ τοῦ ἑσπερινοῦ ἐκάστου Σαββάτου καὶ λήγουσαν κατὰ τὸν ὄρθρον τοῦ προσεχοῦς Σαββάτου, ψάλλονται δὲ δι' ὅλης τῆς ἐβδομάδος κατὰ τὸν ἑσπερινὸν καὶ τὸν ὄρθρον. Ὄθεν ἡ Ὀκτώηχος ἐπαναλαμβάνεται περιοδικῶς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀφοῦ συμπληρωθῇ ὁ κύκλος τῶν ὀκτὼ ἤχων, ἢ ἐβδομάδων. Εἰς τὴν Ὀκτώηχον προσετέθησαν ἔπειτα καὶ ἄλλοι τινὲς ὕμνοι, καὶ οὕτω συμπληρωμένη ἡ Ὀκτώηχος λέγεται καὶ **Παρακλητικὴ**, διότι οἱ ἐν αὐτῇ ὕμνοι ἀποτελοῦσιν οἶονεὶ συνεχῆ παράκλησιν ἢ δέησιν εἰς τὴν ἁγίαν Τριάδα, καὶ εἰς τὴν Θεοτόκον. Οἱ ὕμνοι οἱ περιλαμβανόμενοι ἐν τῇ Ὀκτώηχῳ, ὡς οἱ ὕμνοι ἐν γένει τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν, διακρίνονται διὰ τὸ βᾶθος τῶν ἐννοιῶν, τὴν δύναμιν τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθήματος, τὴν ἔκτακτον ποιητικὴν ἔξαρσιν καὶ τὸ ὕψος τῆς γλώσσης.

† **Ἑορτὴ** εἶναι ἡμέρα καθιερωμένη εἰς τὴν λατρείαν τοῦ Θεοῦ. Πρώτη κατὰ τὸν χρόνον καὶ τὴν σημασίαν ἑορτὴ εἶναι ἡ **Κυριακὴ**, ἥτις ἀντικαταστήσασα τὸ Σάββατον τῆς

Παλαιᾶς Διαθήκης ὠρίσθη ἤδη ἀπὸ τῶν ἀποστολικῶν χρόνων νὰ τελεῖται εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἀναστάσεως τοῦ Σωτῆρος καὶ τῆς δι' αὐτοῦ τελεσθείσης σωτηρίας τῶν ἀνθρώπων. Πλὴν τῆς Κυριακῆς ἑορταί ἐπίσης ἀρχαιόταται εἶναι ἢ τοῦ Πάσχα καὶ ἡ Τετάρτη καὶ Παρασκευή, ἑορταζόμεναι εἰς ἀνάμνησιν τῆς παραδόσεως καὶ τοῦ θανάτου τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Βραδύτερον ὠρίσθησαν καὶ ἄλλαι ἑορταί· 1) εἰς ἀνάμνησιν τῶν κυριωτέρων συμβεβηκότων τοῦ ἐπὶ τῆς γῆς βίου τοῦ Κυρίου, καὶ αἱ ἑορταί αὗται ὠνομάσθησαν **δεσποτικά**· 2) εἰς ἀνάμνησιν τῆς Θεοτόκου, καὶ αἱ ἑορταί αὗται ὠνομάσθησαν **Θεομητορικά**, καὶ 3) εἰς ἀνάμνησιν ἁγίων, καὶ αἱ ἑορταί αὗται ὠνομάσθησαν **ἑορταί ἁγίων**.

Αἱ δεσποτικά ἑορταί διαροῦνται εἰς ἀκινήτους καὶ εἰς κινήτας.

Καὶ ἀκίνητοι μὲν εἶναι αἱ ἑορταζόμεναι πάντοτε εἰς ὠρισμένην ἡμέραν, οἷον αἱ ἑορταί τῶν Χριστουγέννων, τῶν Θεοφανείων, τοῦ Εὐδαγγελισμοῦ κλπ.

Κινηταὶ δὲ αἱ μὴ ἑορταζόμεναι πάντοτε κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν, οἷον αἱ ἑορταί τοῦ Πάσχα, τῆς Ἀναλήψεως, τῆς Πεντηκοστῆς κλπ.

Μεταβαίνοντες νῦν εἰς τὴν ἐξήγησιν τῶν ἀπολυτικίων, διαιροῦμεν αὐτὰ εἰς 4 μέρη ἢ κεφάλαια, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ πρῶτον περιλαμβάνει τὰ ἀπολυτικά τῆς Ὀκτωήχου, ἕτινα εἶναι ἀναστάσιμα, ὡς ἀναφερόμενα εἰς τὴν κοσμοσωτήριον ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου, τὸ δεύτερον τὰ ἀπολυτικά τῶν δεσποτικῶν ἑορτῶν, τὸ τρίτον τὰ τῶν Θεομητορικῶν ἑορτῶν, καὶ τὸ τέταρτον τὰ τῶν ἑορτῶν τῶν ἁγίων.

ΑΠΟΛΥΤΙΚΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

ΤΑ ΑΠΟΛΥΤΙΚΙΑ ΤΗΣ ΟΚΤΩΗΧΟΥ

Ἐπολυτίμιον Ἦχος α΄.

Τοῦ λίθου σφραγισθέντος ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων καὶ στρατιωτῶν φυλασσόντων τὸ ἄχραντόν σου σῶμα, ἀνέστης τριήμερος, Σωτήρ, δωρούμενος τῷ κόσμῳ τὴν ζωὴν· διὰ τοῦτο αἱ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν ἐδόξωσίν σοι, ζωοδότα· Δόξα τῇ ἀναστάσει σου, Χριστέ· δόξα τῇ βασιλείᾳ σου· δόξα τῇ οἰκονομίᾳ σου, μόνε φιλάνθρωπε.

Οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι προσελθόντες πρὸς τὸν Πιλάτον εἶπον εἰς αὐτὸν νὰ διατάξῃ νὰ σφραλισθῇ ὁ τάφος τοῦ Χριστοῦ ἕως τῆς τρίτης ἡμέρας, μήπως οἱ μαθηταὶ τοῦ ἔλθωσι τὴν νύκτα καὶ κλέψωσι τὸ σῶμα αὐτοῦ καὶ εἴπωσιν εἰς τὸν λαόν, ὅτι ἀνέστη ἐκ νεκρῶν. Κατὰ διαταγὴν δὲ τοῦ Πιλάτου ἐσφράγισαν τὸν λίθον, διὰ τοῦ ὁποίου εἶχον φράξει τὴν θύραν τοῦ μνημείου, εἰς τὸ ὅποιον εἶχε ταφῆ ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἠσφάλισαν με φρουρὰν τὸν τάφον, ἐν ᾧ εἶχε τεθῆ τὸ ἀμόλυτον ἀπὸ ἀμαρτίας σῶμα αὐτοῦ. Ἄλλ' ὁ Σωτήρ ἡμῶν, τὸν ὅποιον ὡς Θεὸν δὲν ἠδύνατο νὰ κρατήσῃ ὁ τάφος, ἀνέστη τὴν τρίτην ἡμέραν καὶ ἐδώρησεν εἰς τὸν κόσμον τὴν ζωὴν, καὶ κατέστησε τοὺς ἀνθρώπους ἱκανοὺς νὰ κληρονομήσωσι τὴν αἰώνιον ζωὴν. Διὰ τοῦτο αἱ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν, οἱ ἄγγελοι, ἐβόων πρὸς τὸν δοτῆρα τῆς ζωῆς (ζωοδότην) τὸν Χριστόν· Δόξα ἔστω εἰς τὴν ἀνάστασίν σου· δόξα ἔστω εἰς τὴν πνευματικὴν βασιλείαν σου, τὴν ἐκκλησίαν, τὴν ὅποιαν ἵδρυσας ἐπὶ τῆς γῆς· δόξα ἔστω εἰς τὴν θείαν

οικονομίαν σου, ἤτοι εἰς τὴν γειομένην διὰ σοῦ σωτηρίαν τοῦ κόσμου, ὦ Σῶτερ τῶν ἀνθρώπων, ὅστις εἶσαι ὁ μόνος, ὁ ἀληθὴς καὶ τέλειος φιλόανθρωπος.

Ἀπολυτίκιον. Ἦχος β΄.

Ὅτε κατῆλθες πρὸς τὸν θάνατον, ἡ ζωὴ ἢ ἀθάνατος, τότε τὸν Ἄδην¹⁾ ἐνέκρωσας τῇ ἀστραπῇ τῆς θεότητος· ὅτε δὲ καὶ τοὺς τεθνεώτας ἐκ τῶν καταχθονίων ἀνέστησας, πᾶσαι αἱ δυνάμεις τῶν ἐπουρανίων ἐκραύγαζον· Ζωοδότα Χριστέ, ὁ Θεὸς ἡμῶν, δόξα σοι.

Καὶ τὸ Εὐαγγέλιον καὶ ἡ Ἐκκλησία διδάσκουσιν, ὅτι ὁ Χριστός, ὅτε τὸ σῶμα αὐτοῦ εὕρισκετο εἰς τὸν τάφον, κατῆλθεν εἰς τὸν Ἄδην μετὰ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ ὡς Θεός, ἵνα κηρύξῃ εἰς τοὺς ἐν τῷ Ἄδῃ αἰχμαλώτους τὴν σωτηρίαν, καὶ ἐξήγαγεν ἐκεῖθεν τοὺς δικαίους τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης καὶ ἀνήγαγεν αὐτοὺς ἐκ τοῦ σκότους τοῦ Ἄδου εἰς τὸ φῶς τῆς οὐρανόθεν αὐτοῦ δόξης· καὶ τὸν μὲν Ἄδην κατήργησε καταβάς εἰς αὐτὸν ὁ Χριστὸς διὰ τῆς λάμψεως τῆς θεότητος αὐτοῦ, τὸν δὲ θάνατον ἐνίκησεν ἀναστὰς ἐκ νεκρῶν. Διὰ τὴν καθάρεισιν ταύτην καὶ νέκρωσιν τοῦ Ἄδου καὶ τοῦ θανάτου παρίστανται ἐν τῷ ἀπολυτικίῳ τούτῳ αἱ οὐράναι δυνάμεις, ἤτοι οἱ ἄγγελοι, δοξολογοῦντες τὸν δοτῆρα τῆς ζωῆς, τὸν Χριστὸν καὶ Θεὸν ἡμῶν.

Ἀπολυτίκιον. Ἦχος γ΄.

Εὐφραινέσθω τὰ οὐράνια, ἀγαλλιᾶσθω τὰ ἐπίγεια, ὅτι ἐποίησε κράτος ἐν βραχίονι αὐτοῦ ὁ Κύριος,

1) Ἄδης ἐν τῇ Καινῇ Διαθήκῃ σημαίνει τόπον σκοτεινόν, ἀφανῆ καὶ ἄρατον, ἐνθα τιμωροῦνται οἱ κακοί. Διὰ τοῦτο καλεῖται ἐν τῇ Καινῇ Διαθήκῃ καὶ σκότος τὸ ἐξώτερον, κάμινος τοῦ πυρός, πῦρ τὸ ἐξώτερον.

ἐπάτησε τῷ θανάτῳ τὸν θάνατον, πρωτότοκος τῶν νεκρῶν ἐγένετο, ἐκ κοιλίας Ἰησοῦ ἐρρύσατο ἡμᾶς, καὶ παρέσχε τῷ κόσμῳ τὸ μέγα ἔλεος.

Ἄς εὐφραίνωνται τὰ οὐράνια, ἦτοι οἱ ἐν οὐρανοῖς, ἃς χαίρωσι τὰ ἐπίγεια, ἦτοι οἱ ἐπὶ γῆς, διότι ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἔδειξε τὴν θείαν αὐτοῦ δύναμιν, νικήσας τὸν θάνατον διὰ τοῦ θανάτου αὐτοῦ. Ἐγίνε πρωτότοκος τῶν νεκρῶν, δηλαδὴ ἀναστάς πρῶτος ἐκ τῶν νεκρῶν ἐγένεεν ὁ πρόδρομος τῆς ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως ἡμῶν. Ἐσωσεν ἡμᾶς ἐκ τῆς κοιλίας, ἦτοι ἐκ τῶν δεσμῶν τῆς τυραννίας τοῦ Ἰησοῦ καὶ ἔδειξεν εἰς τὸν κόσμον τὴν μεγάλην αὐτοῦ ἀγάπην καὶ εὐσπλαγχνίαν.

Ἀπολυτίκιον. Ἦχος δ΄.

Τὸ φαιδρὸν τῆς ἀναστάσεως κήρυγμα ἐκ τοῦ ἀγγέλου μαθοῦσαι αἱ τοῦ Κυρίου μαθήτριάι, καὶ τὴν προγονικὴν ἀπόφασιν ἀπορρίψασαι, τοῖς Ἀποστόλοις καυχώμεναι ἔλεγον. Ἐσκύλευται ὁ θάνατος· ἠγέρθη Χριστὸς ὁ Θεός, δωρούμενος τῷ κόσμῳ τὸ μέγα ἔλεος.

Εἰς τὸν τάφον τοῦ Κυρίου ἦλθον αἱ μαθήτριάι τοῦ Ἰησοῦ, Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ, Μαρία ἡ μήτηρ τοῦ Ἰακώβου, καὶ Σαλώμη, ἡ ἀδελφὴ τῆς μητρὸς τοῦ Κυρίου, φέρουσαι ἀρώματα, ἵνα ἀλείψωσιν αὐτόν. Ἐκεῖ ἤκουσαν παρὰ τοῦ ἀγγέλου τὴν χαρμόσυτον ἀγγελίαν (τὸ φαιδρὸν κήρυγμα), ὅτι ὁ Χριστὸς ἀνέστη· καὶ αἱ γυναῖκες ἀπορρίψασαι τὴν προγονικὴν ἀπόφασιν, ἦτοι ἀπαλλαγείσαι διὰ τοῦ ἀναστάντος Χριστοῦ τῆς θείας ἐκείνης ἀποφάσεως, διὰ τῆς ὁποίας ἕνεκα τοῦ προπατορικοῦ ἁμαρτήματος ἡ γυνὴ κατεδικάσθη νὰ εἶναι ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἀνδρός, ἔλεγον καυχώμεναι εἰς τοὺς Ἀποστόλους· Ἐσκύλευται ὁ θάνατος, ἦτοι ἀπεγυμνώθη, ἐνίκηθη ὁ θάνατος· ἀνέστη ὁ Χριστὸς, ὅστις ἐδώρησεν εἰς τὸν κόσμον τὴν μεγάλην αὐτοῦ ἀγάπην καὶ εὐσπλαγχνίαν.

Ἀπολυτίκιον. Ἦχος πλάγιος α΄.

Τὸν συνάναρχον λόγον ¹⁾ Πατρὶ καὶ Πνεύματι ²⁾,
τὸν ἐκ Παρθένου τεχθέντα εἰς σωτηρίαν ἡμῶν, ἀνυ-
μνήσωμεν, πιστοί, καὶ προσκυνήσωμεν, ὅτι ἠυδόκησε
σαρκὶ ἀνελθεῖν ἐν τῷ σταυρῷ, καὶ θάνατον ὑπομεῖ-
ναι, καὶ ἐγεῖραι τοὺς τεθνεώτας ἐν τῇ ἐνδόξῳ ἀνα-
στάσει αὐτοῦ.

Ὁ ὕμνος οὗτος προτρέπει ἡμᾶς τοὺς πιστοὺς νὰ δοξολογήσωμεν
καὶ νὰ λατρεύσωμεν τὸν Λόγον, ἦτοι τὸν Χριστόν, ὅστις εἶναι συν-
ἀναρχος, ἦτοι ἔχει τὴν αὐτὴν ἀρχὴν μὲ τὸν Πατέρα καὶ τὸ ἅγιον
Πνεῦμα, καὶ ἐγεννήθη ἐκ τῆς Παρθένου, διὰ νὰ σώσῃ ἡμᾶς. Πρέπει
νὰ δοξολογήσωμεν καὶ νὰ λατρεύσωμεν αὐτόν, διότι ἠυδόκησεν,
εὐηρεστήθη, κατεδέχθη νὰ λάβῃ σάρκα, νὰ ἐνανθρωπήσῃ, νὰ σταυ-
ρωθῇ καὶ ν' ἀποθάνῃ ὑπὲρ ἡμῶν καὶ ν' ἀναστήσῃ τοὺς νεκροὺς διὰ
τῆς ἐνδόξου αὐτοῦ ἀναστάσεως.

Ἀπολυτίκιον. Ἦχος πλάγιος β΄.

Ἀγγελικαὶ δυνάμεις ἐπὶ τὸ μνήμᾳ σου, καὶ οἱ φυ-
λάσσοντες ἀπενεκρώθησαν· καὶ ἕστατο Μαρία ἐν τῷ
τάφῳ ζητοῦσα τὸ ἄχραντόν σου σῶμα. Ἐσκύλευσας
τὸν Ἄδην μὴ πειρασθεῖς ὑπ' αὐτοῦ· ὑπήντησας τῇ
Παρθένῳ, δωροῦμενος τὴν ζωὴν. Ὁ ἀναστάς ἐκ νε-
κρῶν, Κύριε, δόξα σοι.

Ἄγγελος Κυρίου, καταβάς ἐξ οὐρανοῦ, ἀπεκύλισε τὸν λίθον ἐκ
τῆς θύρας τοῦ μνημείου, ὅπου εἶχε ταφῇ ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἐκάθισεν
ἐπ' αὐτοῦ. Οἱ φύλακες οἱ φυλάττοντες τὸν τάφον ἔμειναν ἐκ φόβου
ὡς νεκροί, ἡ δὲ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ ἕστατο εἰς τὸν τάφον καὶ ἐζή-

1) Ὁ Χριστὸς καλεῖται καὶ Λόγος καὶ Υἱὸς καὶ Σοφία τοῦ Θεοῦ.

2) Ὁ Θεὸς διακρίνεται εἰς τρία πρόσωπα, τὸν Πατέρα, τὸν Υἱὸν καὶ τὸ ἅγιον
Πνεῦμα, τὰ ὁποῖα εἶναι ἕσα καὶ ὁμοῦσια πρὸς ἀλλήλα.

τει τὸ ἅγιον σῶμα τοῦ Ἰησοῦ, ὅστις ἀνέστη. Ὁ Χριστὸς ἀναστὰς ἐνίκησε τὸν Ἄδην χωρὶς νὰ πάθῃ, νὰ νικηθῆ ὑπ' αὐτοῦ, διότι ἦτο Θεός. Ὑπήντησε τῇ Παρθένῳ, ἥτοι ἔλαβε σάρκα ἐκ τῆς Παρθένου, ἐννηθρώπησε, καὶ ἐδώρησεν οὕτως εἰς τὸν κόσμον τὴν ζωὴν, κατέστησε τοὺς πιστεύσαντας εἰς αὐτὸν ἱκανοὺς νὰ εἰσεέλθωσιν εἰς τὴν αἰώνιον ζωὴν. Δόξα ἔστω εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν, ὅστις ἀνέστη ἐκ τῶν νεκρῶν.

Ἀπολυτίκιον. Ἦχος βαρύς.

Κατέλευσας τῷ σταυρῷ σου τὸν θάνατον· ἠνέωξας τῷ ληστῇ τὸν παράδεισον· τῶν Μυροφόρων τὸν θοῆνον μετέβαλες καὶ τοῖς σοῖς Ἀποστόλοις κηρύττειν ἐπέταξας, ὅτι ἀνέστης, Χριστέ ὁ Θεός, παρέχων τῷ κόσμῳ τὸ μέγα ἔλεος.

Κατήργησας, ἐνίκησας διὰ τοῦ σταυρικοῦ σου θανάτου, τὸν θάνατον, ἠνοιξας ἀπὸ τοῦ σταυροῦ τὸν Παράδεισον εἰς τὸν μετανοήσαντα ληστήν, εἰπὼν πρὸς αὐτόν· Σήμερον θὰ εἶσαι μετ' ἐμοῦ εἰς τὸν Παράδεισον· μετέβαλες τὸν θοῆνον τῶν μυροφόρων γυναικῶν εἰς χαράν, εἰπὼν εἰς τὴν Μαγδαληνὴν Μαρίαν· Γύναι, τί κλαίεις; Ποῖον ζητεῖς; Ὑπαγε πρὸς τοὺς ἀδελφούς μου καὶ εἰπὲ πρὸς αὐτούς, ὅτι ἀναβαίνω πρὸς τὸν πατέρα μου καὶ πατέρα σας, καὶ Θεόν μου καὶ Θεόν σας· καὶ εἰς τοὺς ἀποστόλους παρήγγειλας ἐπὶ τοῦ ὄρους τῆς Γαλιλαίας νὰ κηρύξωσιν εἰς τὸν κόσμον τὸ Εὐαγγέλιον. διότι ἀνέστης, Χριστέ ὁ Θεός, παρέχων εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὴν μεγάλην ἀγάπην καὶ εὐσπλαγγίαν σου.

Ἀπολυτίκιον. Ἦχος πλάγιος δ'.

Ἐξ ὕψους κατήλθες ὁ εὐσπλαγγνος, ταφὴν κατεδέξω τριήμερον, ἵνα ἡμᾶς ἐλευθερώσῃς τῶν πηθῶν. Ἡ ζωὴ καὶ ἡ ἀνάστασις ἡμῶν, Κύριε, δόξα σοι.

Κατέβης ἐκ τοῦ ὕψους, ἐκ τῶν οὐρανῶν, σὺ, Χριστέ, ὁ εὐσπλαγχνος καὶ φιλόανθρωπος· κατεδέχθης νὰ μείνης ἐν τῷ τάφῳ τρεῖς ἡμέρας, διὰ νὰ σώσης ἡμᾶς ἀπὸ τῶν παθῶν, ἀπὸ τῆς πλάνης καὶ τῆς κακίας. Ἔστω δόξα εἰς σὲ τὸν Κύριον, ὅστις ὑπῆρξας ἡ ζωὴ καὶ ἡ ἀνάστασις ἡμῶν, ὅστις ἐνανθρωπήσας ὠδήγησας ἡμᾶς εἰς τὴν αἰώνιον ζωὴν, καὶ ἀναστὰς ἔγινες ἡ ἀπαρχὴ καὶ ἡ βεβαίωσις τῆς ἀναστάσεως ἡμῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

ΤΑ ΑΠΟΛΥΤΙΚΙΑ ΤΩΝ ΔΕΣΠΟΤΙΚΩΝ ΕΟΡΤΩΝ

Α΄. Τῶν ἀκινήτων.

Τὸ ἀπολυτίκιον τῶν Χριστουγέννων.

(25 Δεκεμβρίου).

Ἡ γέννησίς σου, Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἀνέτειλε τῷ κόσμῳ τὸ φῶς τῆς γνώσεως· ἐν αὐτῇ γὰρ οἱ τοῖς ἄστροις λατρεύοντες ὑπὸ ἀστέρος ἐδιδάσκοντο σὲ προσκυνεῖν, τὸν ἥλιον τῆς δικαιοσύνης, καὶ σὲ γινώσκειν ἐξ ὕψους ἀνατολὴν, Κύριε, δόξα σοι.

Ἡ γέννησίς σου, ὦ Χριστέ, ἀνέτειλεν εἰς τὸν κόσμον τὸ φῶς τῆς γνώσεως, ἔφερε δηλαδὴ τὴν ἀληθῆ περὶ Θεοῦ γνῶσιν, τὴν ἀληθῆ θρησκείαν εἰς τοὺς ἀνθρώπους, οἱ ὅποιοι πρότερον ἐκάθηντο εἰς τὸ σκότος· διότι, ὅτε σὺ ὁ Χριστὸς ἐγεννήθης, οἱ μάγοι, οἱ σοφοὶ τῶν Περσῶν, οἱ ὅποιοι ἐλάτρευον τοὺς ἀστέρας (ἦσαν εἰδωλολάτραι), ὠδηγούμενοι ὑπὸ τοῦ ἀστέρος ἐδιδάσκοντο νὰ λατρεύωσι σέ, ὅστις ὑπῆρξας ὁ ἥλιος τῆς δικαιοσύνης, ὅστις δηλ. ἐφώτισες καὶ ὠδήγησες τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὴν δικαιοσύνην καὶ ἀρετὴν, καὶ νὰ γνωρίζωσι σέ, ὅστις ἀνέτειλες ἐξ ὕψους, ὅστις ἐστάλης ὑπὸ τοῦ Θεοῦ εἰς τὸν κόσμον, διὰ νὰ σώσης αὐτόν. Διὰ τοῦτο δόξα ἔστω εἰς σέ, Κύριε.

Ἡ ἑορτὴ τῶν Χριστουγέννων τελεῖται εἰς ἀνάμνησιν τῆς γεννήσεως τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας. Μέχρι τοῦ δ' αἰῶνος συνεορτάζετο μετὰ τῆς ἑορτῆς τῶν Θεοφανείων, διότι δὲν ἦτο εἰσέτι γνωστὴ ἡ ἡμέρα τῆς γεννήσεως τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν. Ἄλλ' ἀφ' οὗτου περὶ τὰ μέσα τοῦ Δ' αἰῶνος ὁ πάπας Ἰούλιος μετ' ἀκριβῆ ἱστορικὴν ἔρευναν ὥρισε τὴν 25 Δεκεμβρίου ὡς ἡμέραν τῆς

Ἡ γέννησις τοῦ Χριστοῦ.

γεννήσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν, ἡ ἑορτὴ τῶν Χριστουγέννων ἐχωρίσθη ἀπὸ τῆς ἑορτῆς τῶν Θεοφανείων καὶ ἑορτάζεται ἕκτοτε τῇ 25 Δεκεμβρίου.

Ἡ ἑορτὴ τῶν Χριστουγέννων εἶναι μία τῶν ἐπισημοτέρων καὶ φαιδροτέρων ἑορτῶν τῆς Ἐκκλησίας· κατ' αὐτὴν ἀκούονται ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ οἱ θεοὶ λόγοι τοῦ ἀγγέλου πρὸς τοὺς ποιμένας: «Ἰδοὺ, εὐαγγελίζομαι ὑμῖν χαρὰν μεγάλην, ἣτις ἔσται παντὶ τῷ λαῷ· ὅτι ἐτέχθη ὑμῖν σήμερον Σωτὴρ, ὃς ἔστι Χριστὸς Κύριος, ἐν πόλει Δαυὶδ».

Τὸ ἀπολυτίκιον τῆς Περιτομῆς τοῦ Κυρίου. Ἦχος α΄.

(1 Ἰανουαρίου)

**Μορφὴν ἀναλλοιώτως ἀνθρωπίνην προσέλαθες,
Θεὸς ὢν κατ' οὐσίαν, πολυεύσπλαγγνε Κύριε, καὶ
νόμον ἐκπληρῶν, περιτομὴν θελήσει καταδέχῃ σαρ-
κικὴν, ἵνα παύσῃς τὰ σκιώδη, καὶ περιέλῃς τὸ κά-
λυμμα τῶν παθῶν ἡμῶν. Δόξα τῇ ἀγαθότητι τῇ σῆ·
δόξα τῇ εὐσπλαγγνίᾳ σου· δόξα τῇ ἀνεκφράστῳ,
Λόγε, συγκαταβάσει σου.**

Ἄν καὶ ἦσο, Κύριε, κατ' οὐσίαν Θεός, ἐν τῇ ἀγάπῃ σου ὅμως
καὶ εὐσπλαγγνίᾳ προσέλαθες μορφὴν ἀνθρωπίνην, ἕγινας ἄνθρωπος,
χωρὶς νὰ μεταβληθῇ ἡ θεία σου φύσις· ἐκπληρῶν δὲ τὸν μωσαϊκὸν
νόμον, ἐκουσίως (θελήσει) κατεδέχθης νὰ περιτμηθῇς κατὰ σάρκα,
ἵνα παύσῃς τὰ σκιώδη, ἵνα καταργήσῃς δηλ. τὰ τοῦ μωσαϊκοῦ νό-
μου, τὰ ὅποια ἦσαν σκιά καὶ τύπος σου, καὶ περιέλῃς, ἦτοι ἀφαι-
ρέσῃς, τὸ κάλυμμα τῶν παθῶν ἡμῶν, σώσῃς ἡμᾶς ἀπὸ τῶν παθῶν.
Δόξα ἔστω εἰς τὴν ἀγαθότητα, εἰς τὴν εὐσπλαγγνίαν καὶ εἰς τὴν
ἀνεκφραστον συγκατάθεσίν σου, Λόγε τοῦ Θεοῦ, Σῶτερ ἡμῶν.

Ἡ Περιτομὴ τοῦ Κυρίου τελεῖται τῇ 1ῃ Ἰανουαρίου εἰς ἀνά-
μνησιν τῆς περιτομῆς τοῦ Σωτῆρος, τῆς γενομένης τὴν ὀγδόην ἡμέ-
ραν ἀπὸ τῆς γεννήσεως αὐτοῦ. Ὁ Ἰησοῦς περιετμήθη, ἵνα ἐκπλη-
ρώσῃ τὸν μωσαϊκὸν νόμον, κατὰ τὸν ὅποιον (Λευϊτ. ιβ΄. 2—3) πᾶν
ἄρρεν γεννώμενον ἔπρεπε νὰ περιτέμνηται. Κατὰ τὴν ἡμέραν δὲ
τῆς περιτομῆς ὁ Χριστὸς ὠνομάσθη Ἰησοῦς, ἦτοι Σωτήρ, ὡς εἶχε
προεῖπει ὁ Ἄγγελος εἰς τὴν Μαριάμ.

Ἡ περιτομὴ ἦτο τύπος τοῦ βαπτίσματος. Καθιερώθη δὲ ἡ ἑορτὴ
αὕτη κατὰ τὸν 7^{ον} αἰῶνα, καὶ συνδέεται στενῶς μετὰ τῆς γεννήσεως
τοῦ Κυρίου, θεωρουμένη ὡς ἀπόδοσις αὐτῆς. Μετὰ τῆς ἑορτῆς τῆς
περιτομῆς συνεδέθη καὶ ἡ πανήγυρις τῆς πρώτης ἡμέρας τοῦ νέου
ἔτους τοῦ ἀπὸ τῆς ἐνανθρωπίσεως τοῦ Σωτῆρος.

Ἐν ἀρχῇ ἡ ἑορτὴ τοῦ νέου ἔτους εἶχε καθιερωθῆ ὡς ἡμέρα νηστείας καὶ προσευχῆς ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν τῶν Ἑθνικῶν ἑορτὴν τοῦ νέου ἔτους, ἣτις ἐπανηγυρίζετο παρ' αὐτοῖς μετὰ πολλῆς ἀσχημοσύνης καὶ ἀσωτείας. Ὅτε δὲ βραδύτερον ἡ ἐθνικὴ θρησκεία ἐξέλιπεν, ἡ ἑορτὴ τοῦ νέου ἔτους ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀπίσθη ἡμέρα πανηγύρεως.

Μετὰ τῆς ἑορτῆς τῆς περιτομῆς συνοραζέται καὶ ἡ μνήμη τοῦ μεγάλου Βασιλείου, περὶ τῆς ὁποίας θὰ γίνῃ λόγος κατωτέρω, εἰς τὸ κεφάλαιον τὸ περιλαμβάνον τὰ ἀπολυτικά τῶν ἑορτῶν τῶν ἁγίων.

Τὸ πολυτίκιον τῶν Θεοφανείων. Ἦχος α'.

(6 Ἰανουαρίου)

Ἐν Ἰορδάνῃ βαπτιζομένου σου, Κύριε, ἡ τῆς Τριάδος ἐφανερῶθη προσκύνησις· τοῦ γὰρ Γεννήτορος ἡ φωνὴ προσεμαρτύρει σοι, ἀγαπητόν σε Υἱὸν ὀνομάζουσα· καὶ τὸ Πνεῦμα, ἐν εἶδει περιστερῶς, ἐβεβαίου τοῦ λόγου τὸ ἀσφαλές. Ὁ ἐπιφανείς, Χριστέ ὁ Θεός, καὶ τὸν κόσμον φωτίσας, δόξα σοι.

Ὅτε, Κύριε, ἐβαπτίζεσο εἰς τὸν Ἰορδάνην ποταμὸν, ἐφανερῶθη τὸ μυστήριον τῆς ἁγίας Τριάδος, τὴν ὁποίαν προσκυνοῦμεν καὶ λατρεύομεν· διότι ὁ μὲν Γεννήτωρ, ἦτοι ὁ Πατήρ, ἐμαρτύρει ἐκ τῶν οὐρανῶν, ὅτι σὺ εἶσαι ὁ ἀγαπητὸς Υἱὸς αὐτοῦ· τὸ δὲ ἅγιον Πνεῦμα, τὸ ὁποῖον κατέβη ὡς περιστέρα ἐπὶ σέ, ἐβεβαίου τοῦ λόγου τὸ ἀσφαλές, ἐβεβαίου, ὅτι σὺ εἶσαι ἀληθῶς ὁ ἀγαπητὸς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Δόξα ἔστω σοι, Χριστέ, ὅστις ἐπεφάνης ὡς Θεὸς καὶ ἐφώτισες τὸν κόσμον.

Τὰ Θεοφάνεια εἶναι μία τῶν ἀρχαιοτάτων καὶ ἐπισημοτάτων ἑορτῶν, τελουμένη τῇ 6 Ἰανουαρίου εἰς ἀνάμνησιν τῆς βαπτίσεως τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῇ Ἰορδάνῃ ποταμῷ ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ. Μετ' αὐτῆς, ὡς εἴπομεν (ἐν σελ. 16), συνωρ-

τάζετο μέχρι των μέσων του δ' αιώνα· και ή εορτή των Χριστουγέννων.

Όνομάζεται Θεοφάνεια ή 'Επιφάνεια, διότι κατά την βάπτισιν του Κυρίου έφανερώθη ή θεότης αυτού· ονομάζεται δέ και Φῶτα,

Ἡ βάπτισις τοῦ Χριστοῦ.

διότι ο Χριστός εὐθύς μετά την βάπτισιν ἤρχισε νά κηρύττῃ τὸ Εὐαγγέλιον, διὰ τοῦ ὁποίου ἐφώτισε τὸν κόσμον, ὠδήγησε δηλαδὴ τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τοῦ σκότους εἰς τὸ φῶς, ἀπὸ τῆς πλάνης εἰς τὴν ἀλήθειαν. Ἀπὸ τῆς ἡμέρας ταύτης χρονολογεῖται τὸ βάπτισμα τῶν Χριστιανῶν.

Τὸ Ἀπολυτίκιον τῆς Ὑπαπαντῆς. Ἦχος α'.

(2 Φεβρουαρίου)

Χαῖρε κεχαριτωμένη, Θεοτόκε Παρθένε· ἐκ σοῦ γὰρ ἀνέτειλεν ὁ ἥλιος τῆς δικαιοσύνης, Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν, φωτίζων τοὺς ἐν σκότει. Εὐφραίνου καὶ σύ, Πρεσβῦτα δίκαιε, δεξάμενος ἐν ἀγκάλαις τὸν ἐλευθερωτὴν τῶν ψυχῶν ἡμῶν, χαριζόμενον ἡμῖν καὶ τὴν ἀνάστασιν.

Χαῖρε κεχαριτωμένη, Θεοτόκε Παρθένε, διότι ἀπό σέ ἀνέτειλεν (ἐγεννήθη) ὁ ἥλιος τῆς δικαιοσύνης, ἦτοι ὁ Χριστός καί Θεός ἡμῶν, ὅστις φωτίζει διὰ τῆς διδασκαλίας του τοὺς ἀνθρώπους, οἱ ὅποιοι πρὸ αὐτοῦ ἐκάθητο εἰς σκότος, εὐρίσκοντο ἐν πλάνῃ. Χαῖρε καὶ σὺ (Συμεῶν), γέρον δίκαιε, διότι ἐδέχθης εἰς τὰς ἀγκάλας σου τὸν Χριστόν, ὅστις ἠλευθέρωσε τὰς ψυχὰς ἡμῶν ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας καὶ ἐχάρισεν εἰς ἡμᾶς καὶ τὴν ἀνάστασίν του.

Τὴν τεσσαρακοστὴν ἡμέραν ἀπὸ τῆς γεννήσεως ἡ Μαριάμ ἀ.έβη εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, διὰ τὴν ἀφιέρωσιν εἰς τὸν ναὸν κατὰ τὸν νόμον τὸν πρωτότοκον καὶ μονογενῆ αὐτῆς υἱὸν καὶ προσφέρει τὴν νεομισημένην θυσίαν, ζεῦγος τρυγόνων ἢ δύο νεοσσῶν· περιστερῶν.

Κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ὁ εὐσεβὴς καὶ δίκαιος Συμεὼν ὁ πρεσβύτης, εἰς τὸν ὅποιον εἶχεν ἀποκαλυφθῆ ἄνωθεν, ὅτι δὲν θὰ ἀποθάνῃ, πρὶν ἴδῃ τὸν Σωτῆρα, ὀδηγηθεὶς ὑπὸ πνεύματος ἁγίου ἦλθεν εἰς τὸν ναόν, καὶ ἰδὼν τὸ παιδίον Ἰησοῦν ἔλαβεν αὐτὸ εἰς τὰς ἀγκάλας του καὶ εὐχαριστήσας τὸν Θεὸν εἶπε· «Νῦν ἀπολύεις τὸν δούλόν σου Δέσποτα...», ἦτοι τὴν ἀποθνήσκω ὁ δούλός σου, Κύριε, ἐν εἰρήνῃ, διότι εἶδον οἱ ὀφθαλμοί μου τὸν Σωτῆρα τοῦ κόσμου. Εἰς ἀνάμνησιν τοῦ γεγονότος τούτου καθιερώθη κατὰ τὸν 5' αἰῶνα ἡ ἑορτὴ τῆς Ὑπαπαντῆς, ἣτις ὠνομάσθη οὕτω, διότι ὁ Συμεὼν ὑπήντησεν, ἦτοι ὑπεδέχθη ἐν τῷ ναῷ τὸν Ἰησοῦν (Λουκ. β' 22—40). Ἑορτάζεται δὲ τῇ 2 Φεβρουαρίου, ἣτις εἶναι ἡ τεσσαρακοστὴ ἡμέρα ἀπὸ τῆς γεννήσεως τοῦ Κυρίου.

Τὸ Ἀπολυτίκιον τῆς Μεταμορφώσεως. Ἦχος βαρῦς.
(6 Δυγούστου)

Μεταμορφώθης ἐν τῷ ὄρει, Χριστὲ ὁ Θεός, δειξας τοῖς μαθηταῖς σου τὴν δόξαν σου, καθὼς ἠδύναντο. Λάμπρον καὶ ἡμῖν τοῖς ἁμαρτωλοῖς τὸ φῶς σου τὸ ἀείδιον, πρεσβεύεις τῆς Θεοτόκου, «Φωτοδότα, δόξα σοι.

Μετέβαλες τὴν μορφήν σου τὴν ἀνθρωπίνην καὶ ἔλαβες τὴν θεϊ-

κὴν εἰς τὸ ὄρος (Θαβώρ), Χριστὲ Θεέ, καὶ ἔδειξας εἰς τοὺς μαθητάς σου τὴν δόξαν σου, καθὼς ἠδύναντο (νὰ ἐννοήσωσιν αὐτήν). Λάμψον καὶ εἰς ἡμᾶς τοὺς ἀμαρτωλοὺς τὸ φῶς σου τὸ αἰώνιον (δηλ. τὴν θεϊάν σου διδασκαλίαν) διὰ τῶν παρακλήσεων τῆς Θεοτόκου. Φωτοδότα Χριστέ, δόξα σοι.

Ἡ Μεταμόρφωσις εἶναι ἑορτὴ τελουμένη τῇ 6 Αὐγούστου εἰς ἀνάμνησιν τῆς μεταμορφώσεως τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐπὶ τοῦ ὄρους Θαβώρ. Θέλων ὁ Χριστὸς νὰ δείξῃ εἰς τοὺς μαθητάς του, ὅτι μετὰ τὰ πάθη καὶ τὸν θάνατον αὐτοῦ θὰ δοξασθῇ, παρέλαβεν ἐκ τῶν μαθητῶν του τὸν Πέτρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην καὶ ἀνέβη μετ' αὐτῶν εἰς τὸ ὄρος Θαβώρ. Ἐκεῖ μετεμορφώθη ἔμπροσθεν αὐτῶν, καὶ ἔλαμψε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος, τὰ δὲ ἐνδύματα αὐτοῦ ἔγιναν λευκὰ ὡς τὸ φῶς. Αἴφνης ἐμφανίζονται ὁ Μωϋσῆς καὶ ὁ Ἡλίας συλλαλοῦντες μετ' αὐτοῦ, νεφέλη δὲ φωτεινὴ ἐπεσκίασεν αὐτούς, καὶ ἐκ τῆς νεφέλης ἠκούσθη φωνή, ὡς ἐν τῷ Ἰσορδάνῃ, μαρτυροῦσα τὴν θεότητα τοῦ Ἰησοῦ, καὶ λέγουσα: «Οὗτος εἶναι ὁ υἱὸς μου ὁ ἀγαπητός, εἰς τὸν ὅποιον ἠυδοκήσα, τὸν ὅποιον ἠγάπησα· αὐτοῦ ἀκούετε».

Ἡ ἑορτὴ τῆς μεταμορφώσεως καθιερώθη ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἡμῶν κατὰ τὸν ε' αἰῶνα.

Τὸ ἀπολυτίκιον τῆς ὑψώσεως τοῦ τιμίου σταυροῦ. Ἦχος α'.

(14 Σεπτεμβρίου)

Σῶσον, Κύριε, τὸν λαόν σου, καὶ εὐλόγησον τὴν κληρονομίαν σου, νίκας τοῖς βασιλεῦσι κατὰ βαρβάρων δωρούμενος, καὶ τὸ σὸν φυλάττων διὰ τοῦ σταυροῦ σου πολίτευμα.

Σῶσον, Κύριε τὸν λαόν σου, καὶ εὐλόγησον τοὺς πιστεύοντας εἰς σὲ (τὴν κληρονομίαν σου) παρέχων νίκας εἰς τοὺς βασιλεῖς κατὰ τῶν βαρβάρων καὶ φυλάττων τὸ πολίτευμά σου, ἥτοι τὴν ἐκκλησίαν σου.

Ἡ Ὑψωσις τοῦ τιμίου σταυροῦ, ἡ τελουμένη τῇ 14 Σεπτεμβρίου, καθιερώθη εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις εὑρέσεως τοῦ τιμίου σταυροῦ ὑπὸ τῆς ἁγίας Ἐλένης, μητρὸς τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, τῷ 326. Ὁ τότε ἐπίσκοπος τῶν Ἱεροσολύμων Μακάριος ὕψωσεν ἐπὶ τόπου ὑψηλοῦ τὸν εὑρεθέντα τίμιον σταυρόν, ἵνα δυνηθῆ νὰ ἴδῃ καὶ προσκυνήσῃ αὐτὸν τὸ συρρεῦσαν μέγα πλῆθος. Ὁ λαός, ἰδὼν τὸν τίμιον σταυρόν, ἐβόησε τὸ Κύριε, ἐλέησον, τὸ ὅποσον καὶ σήμερον ἐπαναλαμβάνει ὁ χόρος τῶν ψαλτῶν, ὅταν ὁ ἱερεὺς ἐν τέλει τοῦ ὄρθρου μετὰ τὴν δοξολογίαν, ψαλλομένου τοῦ ἕμνου ἅγιος ὁ Θεὸς κλ., κρατῶν ἐπὶ κεφαλῆς τὸν τίμιον σταυρόν ἐντὸς δίσκου πλῆθους ἀνθέων, πεοιάγει αὐτὸν διὰ τοῦ Ναοῦ καὶ ἴσταται ἐν τέλει πρὸ τῆς ὠραίας πύλης, ἔνθα ἀποτείνει πρὸς τὸν Θεὸν διαφόρους δεήσεις.

Ἡ καλουμένη αὕτη λιτανεῖα ἀναμιμνήσκει τὴν ἐν ἔτει 628 λιτανεῖαν τοῦ εὐσεβοῦς αὐτοκράτορος Ἡρακλείου, ὅστις κατατροπώσας τοὺς βαρβάρους Πέρσας καὶ ἀναλαβὼν τὸν τίμιον σταυρόν, τὸν ὅποσον οὗτοι πρὸ 14 ἐτῶν εἶχον συλήσει, κυριεύσαντες τὴν Παλαιστίνην, εἰσήγαγε καὶ πάλιν ἐν θριάμβῳ εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, καὶ κατέθετο αὐτὸν εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἀναστάσεως, τὸν ὅποσον εἶχεν ἀνεγείρει ἡ ἁγία Ἐλένη ἐκεῖ, ἔνθα εὗρε τὸν τάφον καὶ τὸν σταυρόν τοῦ Κυρίου.

Καθὼς, ὅτε εὑρέθῃ ὁ τίμιος σταυρός, ὁ λαὸς προσεκύνησεν αὐτόν, οὕτω καὶ ἡμεῖς, κατὰ τὴν ἐορτὴν ταύτην προσκυνοῦμεν τὸν τίμιον σταυρόν, ψαλλομένου καὶ τοῦ ὠραίου ἕμνου: «Τὸν σταυρόν σου προσκυνοῦμεν, Δέσποτα· καὶ τὴν ἁγίαν σου ἀνάστασιν ὑμνοῦμεν καὶ δοξάζομεν».

Β'. Τῶν κινητῶν.

Τὸ ἀπολυτίκιον τῆς Κυριακῆς τῆς Ὁρθοδοξίας. Ἦχος β'.

Τὴν ἄχραντον εἰκόνα σου προσκυνοῦμεν, ἄγαθέ, αἰτούμενοι συγχώρησιν τῶν πταισμάτων ἡμῶν, Χριστέ ὁ Θεός· βουλήσει γὰρ ἡυδόκησας σαρκὰ ἀνελεθεῖν

έν τῷ Σταυρῷ, ἵνα ῥύσῃ οὓς ἐπλασας ἐκ τῆς δουλειάς τοῦ ἐχθροῦ. Ὅθεν εὐχαρίστως βοῶμέν σοι· **Χαράς ἐπλήρωσας τὰ πάντα ὁ Σωτήρ ἡμῶν, παραγενόμενος εἰς τὸ σῶσαι τὸν κόσμον.**

Τὴν ἀγίαν εἰκόνα σου προσκυνοῦμεν, ἀγαθὲ, ζητοῦντες συγχώρησιν τῶν πταισμάτων μας παρὰ σοῦ, τοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ ἡμῶν. Διότι ἐκουσίως κατεδέχθη· νὰ ἀνέλθῃς σαρκικῶς ἐπὶ τοῦ σταυροῦ, διὰ νὰ σώσῃς ἡμᾶς τὰ πλάσματά σου, ἀπὸ τὴν δουλείαν τοῦ ἐχθροῦ. Ὅθεν εὐχαρίστως βοῶμεν καὶ ψάλλομεν· **Σῶτερ ἡμῶν, σὺ ἔφερες τὴν χαρὰν παντοῦ, διότι ἦλθες, διὰ νὰ σώσῃς τὸν κόσμον.**

Ἡ Κυριακὴ τῆς πρώτης ἑβδομάδος τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς ὠνομάσθη **Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας**, διότι κατ' αὐτὴν ἐγένετο ἡ ἀναστήλωσις τῶν ἀγίων εἰκόνων ἐν τοῖς ναοῖς ἐπὶ τῆς βασιλείας Θεοδώρας (842), καὶ ἔπαυσεν ὁ ἐπὶ ἑκατὸν καὶ πλέον ἔτη κατ' αὐτῶν πόλεμος, τὸν ὁποῖον ἤγειραν οἱ εἰκονομάχοι, οἵτινες ἔθραυσαν τὰς εἰκόνας καὶ ἀπέβαλον αὐτάς ἀπὸ τὰς Ἐκκλησίας. Δὲν ἐνόουν δὲ οἱ αἰρετικοὶ οὗτοι, ὅτι τὰς εἰκόνας δὲν λατρεύομεν ἡμεῖς οἱ ὀρθόδοξοι, ἀλλ' ἀπλῶς τιμῶμεν. Ἡ δὲ τιμὴ καὶ ἡ προσκύνησις ἀναβαίνει εἰς τὸ πρωτότυπον, ὅταν ἀσπαζώμεθα τὰς ἀγίας εἰκόνας. Ἐπειδὴ λοιπὸν κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἔπαυσαν καθόλου αἱ αἰρέσεις καὶ οἱ διωγμοὶ κατὰ τῆς ἀγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας, ἐστερεώθη δὲ ἡ Ὁρθοδοξία, διὰ τοῦτο ὠρίσθη, ἵνα κατὰ τὴν πρώτην Κυριακὴν τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς ἑορτάζῃται ἡ ἀναστήλωσις τῶν εἰκόνων καὶ ὁ θρίαμβος τῆς Ὁρθοδοξίας.

Τὸ ἀπολυτίκιον τῆς Κυριακῆς τῶν Βαΐων. Ἦχος δ'.

Τὴν κοινὴν ἀνάστασιν πρὸ τοῦ σοῦ πάθους πιστούμενος, ἐκ νεκρῶν ἤγειρας τὸν **Λάζαρον**, **Χριστέ ὁ Θεός· ὅθεν καὶ ἡμεῖς ὡς οἱ παῖδες, τὰ τῆς νίκης σύμβολα φέροντες, σοὶ τῷ νικητῇ τοῦ θανάτου βοῶ-**

μεν Ὡσαννὰ ἐν τοῖς ὑψίστοις, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου.

Σὺ ὁ Χριστὸς καὶ Θεὸς ἡμῶν, πρὶν πάθης καὶ ἀποθάνης, ἀνέστησας ἐκ νεκρῶν τὸν Λάζαρον, διὰ τὴν βεβαίωσίν σου, ὅτι καὶ ἡμεῖς ὅλοι θὰ ἀναστηθῶμεν. Διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς οἱ χριστιανοί, ὡς οἱ παῖδες τῶν Ἑβραίων, ἔχοντες εἰς τὰς χεῖρας ἡμῶν τὰ σημεῖα τῆς νίκης, τὰ βράχια, ψάλλομεν εἰς σέ, ὅστις ἐνίκησας τὸν θάνατον Ὡσαννὰ ἐν τοῖς ὑψίστοις, δόξα ἔστω εἰς σέ τὸν κατοικοῦντα ἐν οὐρανοῖς, εὐλογημένος ἔσο σύ, ὅστις ἔρχεται ἐν ὀνόματι Κυρίου, ὅστις ἐστάλης ὑπὸ τοῦ Θεοῦ εἰς τὸν κόσμον, ἵνα σώσῃς αὐτόν. ¹⁾

Ἐξ ἡμέρας πρὸ τοῦ πάσχα, ἔρχετο ὁ Ἰησοῦς εἰς Ἱερουσόλυμα ἀπὸ τῆς Βυθανίας, ὅπου εἶχεν ἀναστήσει τὸν Λάζαρον ἀπέστειλε δὲ δύο ἐκ τῶν μαθητῶν του καὶ ἔφεραν εἰς αὐτὸν ὄνον, καὶ καθίσας ἐπ' αὐτοῦ εἰσῆρχετο εἰς τὴν πόλιν. Λαὸς πολὺς εἶχεν ἔλθει εἰς τὰ Ἱερουσόλυμα διὰ τὴν ἑορτήν, καὶ ἀκούσας, ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἔρχεται, ἔλαβεν εἰς χεῖρας βράχια φοινίκων καὶ ἐξῆλθεν εἰς προὔπανθησιν αὐτοῦ καὶ ἄλλοι μὲν διὰ τῶν φορεμάτων αὐτῶν, ἄλλοι δὲ διὰ κλάδων δένδρων ἔστρωνον τὴν ὁδόν, διὰ τῆς ὁποίας ἐμελλε νὰ διέλθῃ ὁ Ἰησοῦς· πάντες δ' ὁμοῦ καὶ αὐτοὶ οἱ παῖδες, προπορευόμενοι καὶ ἀκολουθοῦντες ἔκραζον λέγοντες· Ὡσαννὰ ἐν τοῖς ὑψίστοις, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος, ἐν ὀνόματι Κυρίου.

Τὴν λαμπρὰν ταύτην καὶ θριαμβευτικὴν εἴσοδον τοῦ Ἰησοῦ εἰς τὰ Ἱερουσόλυμα ἐορτάζει ἡ Ἐκκλησία ἡμῶν ἀπὸ τῶν πρώτων τοῦ χριστιανισμοῦ αἰώνων κατὰ τὴν ἀμέσως προηγούμενην τοῦ Πάσχα Κυριακῆν, ἣτις καὶ ἐκλήθη διὰ τοῦτο Κυριακὴ τῶν Βαΐων. Ἀπὸ τῆς ἡμέρας δὲ ταύτης ἔρχεται ἡ καλουμένη ἑβδομάς τῶν παθῶν, ἣτις καὶ μεγάλη ἑβδομάς ἐπεκλήθη, διότι κατὰ τὸν Χρυσόστομον, «μεγάλα τιὰ καὶ ἀπόρρητα τυγχάνει τὰ ὑπάρξαντα ἡμῖν ἐν αὐτῇ ἀγαθά. Ἐν γὰρ ταύτῃ ὁ χρόνιος ἐλύθη πόλεμος, θάνατος ἐσβέσθη,

1) Τὸν θριαμβευτικὸν τοῦτον ὕμνον ἔψαλλον οἱ Ἰουδαῖοι εἰς τὸν Ἰησοῦν, διότι ὑπεδέχοντο αὐτὸν ὡς Μεσσίαν· ἐνόμιζον δὲ ὅτι ὁ Μεσσίας ἐμελλε νὰ ἰδρῦσθαι βασιλείαν ἐπίγειον καὶ ν' ἀναδείξῃ τοὺς Ἰουδαίους ἔθνος μέγα καὶ ἔνδοξον.

κατάρτα ἀνθρώπων, τοῦ διαβόλου ἢ τυραννὶς κατελύθη, τὰ σκευὴ αὐ-
τοῦ διηρπάγη, Θεοῦ καταλλαγὴ πρὸς ἀνθρώπους γέγονεν».

Τροπάριον τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης Πέμπτης. Ἦχος πλ. δ'.

Ὅτε οἱ ἔνδοξοι μαθηταὶ ἐν τῷ νιπτῆρι τοῦ δεί-
πνου ἐφωτίζοντο, τότε Ἰούδας ὁ δυσσεβὴς φιλαρ-
γυρίαν νοσήσας ἐσκοτίζετο, καὶ ἀνόμοις κριταῖς σὲ
τὸν δίκαιον κριτὴν παραδίδωσι. Ἐβλέπε, χρημάτων
ἐραστά, τὸν διὰ ταῦτα ἀγχόνῃ χρησάμενον· φεύγε
ἀκόρεστον ψυχὴν, τὴν διδασκάλῳ τοιαῦτα τολμήσα-
σαν. Ὁ περὶ πάντας ἀγαθὸς Κύριε δόξα σοι.

Ὅτε οἱ ἔνδοξοι μαθηταὶ (τοῦ Χριστοῦ) εἰς τὸν νιπτῆρα τοῦ
δείπνου (ὅτε δηλ. κατὰ τὸν δείπνον ἔνιψε τοὺς πόδας των ὁ Χρι-
στὸς) ἐφωτίζοντο (ἐδιδάσκοντο δηλ. τὴν ταπεινοφροσύνην), τότε
Ἰούδας ὁ ἀσεβὴς, φιλαργυρίας τὴν ἀσθένειαν ἀσθενήσας, ἐσκοτίζετο
καὶ εἰς ἀνόμους κριτὰς σὲ τὸν δίκαιον κριτὴν παρέδωκε. Βλέπε σύ,
ὅστις ἀγαπᾷ τὰ χρήματα, ἐκεῖνον ὁ ὁποῖος δι' αὐτὰ ἀπηγγονίσθη
(δηλ. τὸν Ἰούδαν), ἀπόφευγε ἀχόρταγον ψυχὴν, ἢ ὁποῖα εἰς τὸν δι-
δάσκαλον (τὸν Χριστὸν τοιαῦτα ἐτόλμησε (νὰ κάμη, δηλ. νὰ τὸν
προδώσῃ). Σύ, ὁ ὁποῖος εἶσαι περισσότερον ἀπὸ ὅλου ἀγαθός, Κύ-
ριε, δόξα σοι.

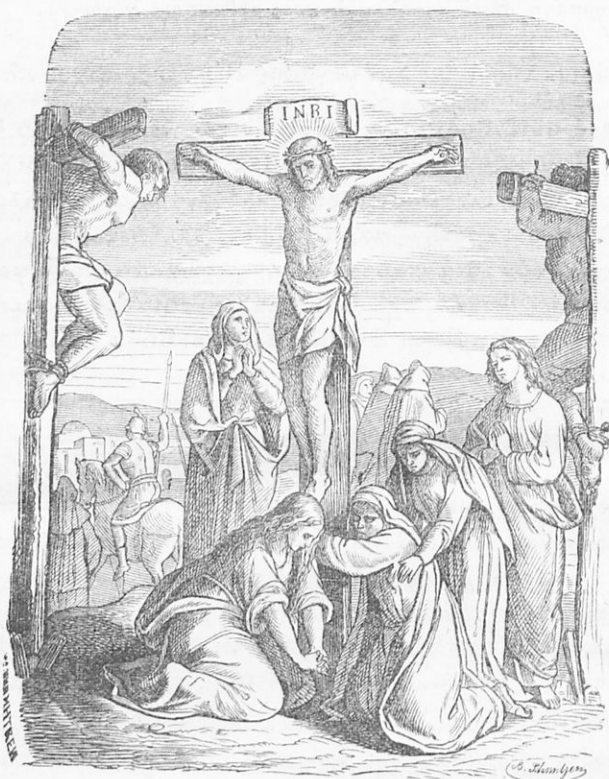
Κοντάκιον τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης Παρασκευῆς.

Ἦχος πλάγιος δ'.

Τὸν δι' ἡμᾶς σταυρωθέντα δεῦτε πάντες ὑμνήσω-
μεν· αὐτὸν γὰρ κατεῖδε Μαρία ἐπὶ τοῦ ξύλου καὶ
ἔλεγεν. Ἐὶ καὶ Σταυρὸν ὑπομένεις, σὺ ὑπάρχεις ὁ
Βίός καὶ Θεός μου.

Ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος δι' ἡμᾶς ἐσταυρώθη, ὅλοι ἀνυμνήσωμεν, διότι

αὐτὸν εἶδεν ἡ Μαρία (ἡ Παναγία) ἐπάνω εἰς τὸ ξύλον (δηλ. εἰς τὸν

Ἡ σταύρωσις τοῦ Χριστοῦ.

Σταυρὸν) καὶ ἔλεγεν· Ἄν καὶ σταυρὸν (δηλ. θάνατον ἐπὶ σταυροῦ)
ὑπομένης, σὺ εἶσαι ὁ Υἱὸς καὶ Θεὸς μου.

Ἀπολυτίκιον τοῦ ἁγίου καὶ μεγάλου Σαββάτου. Ἦχος β΄.

Ὁ εὐσχήμων Ἰωσήφ, ἀπὸ τοῦ ξύλου καθελὼν τὸ
ἄχραντὸν σου σῶμα, σινδόνῃ καθαρᾷ εἰλήσας καὶ
ἀρώμασιν, ἐν μνήματι καινῷ κηδεύσας ἀπέθετο.

Ὁ Εὐσεβὴς Ἰωσήφ ἀπὸ τοῦ ξύλου (τοῦ σταυροῦ) καταβιβάσας τὸ ἄχραντόν σου σῶμα, ἀφοῦ μὲ σινδὼνα καθαρὰν ἐτύλιξεν αὐτὸ καὶ (τὸ ἤλειψε) μὲ ἀρώματα, εἰς μνήμα καινουργῆς τὸ ἐνεταφίασεν.

Ὁ ὕμνος τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ ἢ τοῦ Πάσχα.
Ἦχος πλάγιος α'.

**Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν, θανάτῳ θάνατον πατή-
σας, καὶ τοῖς ἐν τοῖς μνήμασι ζῶν χαρισάμενος.**

Ὁ Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν, ἀφοῦ διὰ τοῦ θανάτου του τὸν θάνατον (τῶν ἀνθρώπων) ἐνίκησε (δηλ. ἀπήλλαξε τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τὸ προπατορικὸν ἁμάρτημα) καὶ εἰς τοὺς εἰς τὰ μνήματα (νεκροὺς) ζῶν ἐχάρισεν.

Τὸ Πάσχα, ἑβραϊκὴ λέξις, σημαίνουσα διάβασις, ἐτελεῖτο παρ' Ἑβραίοις εἰς ἀνάμνησιν τοῦ πασχαλίου ἄμνου, ὃν ἔφαγον οἱ Ἰουδαῖοι πρὸ τῆς ἐξόδου αὐτῶν ἐκ τῆς Αἰγύπτου, ἐτελεῖτο δὲ καὶ εἰς ἀνάμνησιν τῆς ὑπ' αὐτῶν διαβάσεως τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης. Παρὰ τοῖς Χριστιανοῖς τὸ Πάσχα καθιερώθη πιθανώτατα κατὰ τὸν α' αἰῶνα εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου, ἐπαναλαμβάνεται δὲ καθ' ἑκάστην ἐβδομάδα, τὴν Κυριακὴν.

Ἐπὶ τῆς πρώτης οἰκουμενικῆς Συνόδου ὠρίσθη νὰ ἐορτάζηται τὸ Πάσχα πανταχοῦ τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, τῇ Κυριακῇ, διότι ποθέτερον ἐωρτάζετο εἰς διάφορον ἡμέραν παρὰ ταῖς διαφόροις Ἐκκλησίαις· ὡς πρὸς τὸν χρόνον δὲ τῆς ἐορτῆς τοῦ Πάσχα κατίσχυσεν ἀπὸ τοῦ 1^{ου} αἰῶνος καθ' ἅπαντα τὸν χριστιανικὸν κόσμον τὸ Ἀλεξανδρινὸν καλούμενον σύστημα, καὶ ἔκτοτε τὸ Πάσχα πανηγυρίζεται πάντοτε πανταχοῦ τῇ πρώτῃ Κυριακῇ μετὰ τὴν ἐαρινὴν πανσέληνον. Αἱ ἡμέραι, ἃς δὲν δύναται νὰ ὑπερβῆ ἡ ἐορτὴ τοῦ Πάσχα, εἶναι ἡ 22 Μαρτίου καὶ ἡ 25 Ἀπριλίου, αἵτινες εἶναι τὸ ἐνωρίτερον καὶ τὸ βραδύτερον χρονικὸν ὄριον τοῦ Πάσχα.

Τὸ Πάσχα ἦτο ἀνέκαθεν μία τῶν ἐπισημοτάτων ἐορτῶν, προηγεῖτο δ' αὐτῆς νηστεία, ἥτις, διάφορος οὔσα κατὰ τὴν διάρκειαν

ἐν ἀρχῇ, ὥρισθη ἐν τέλει εἰς ἑπτὰ ἑβδομάδας, περιλαμβανομένης καὶ τῆς μεγάλης ἑβδομάδος, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐτηρεῖτο χύστηρο-τάτη νηστεία. Ἐκλήθη δὲ ἡ πρὸ τοῦ Πάσχα νηστεία μεγάλη τεσσαρακοστή.

Ἡ ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ.

Ἡ ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ ἐωρτάζεται ἐπὶ ἑπτὰ ἡμέρας μέχρι τῆς Κυριακῆς τοῦ Ἀντίπασχα, ἥτις ὀνομάσθη οὕτω, διότι εἶναι ἡ ἀπόδοσις τῆς ἑορτῆς τοῦ Πάσχα, ὀνομάζεται δὲ καὶ Κυριακὴ τοῦ Θωμᾶ, διότι κατ' αὐτὴν γίνεται μνεῖα τῆς ἀπιστίας τοῦ Θωμᾶ. Ἡ

ἀπὸ τοῦ Πάσχα μέχρι τοῦ Ἀντίπασχα ἑβδομῶς ἐκλήθη Διακαιήσιμος, διότι κατὰ τὴν παλαιὰν συνήθειαν τὸ νέον ἐκκλησιαστικὸν ἔτος ἤρχετο ἀπὸ τοῦ Πάσχα.

Ἡ ἀκολουθία τοῦ Πάσχα τελεῖται περὶ τὸ μεσονύκτιον, ἄδομένου κατ' ἐπανάληψιν τοῦ Χριστοῦ ἀνάστη, καὶ γινομένου ἀσπασμοῦ μεταξὺ τῶν Χριστιανῶν. Ὁ ἑσπερινὸς τοῦ Πάσχα καλεῖται ἀγάπη, διότι κατ' αὐτὸν ἐπαναλαμβάνεται ὁ ἀσπασμὸς διὰ τοὺς μὴ δυναθέντας νὰ ἐκκλησιασθῶσι τὴν νύκτα· διὰ τοῦτο καλεῖται καὶ δευτέρα Ἀνάστασις.

Τὸ ἀπολυτικίον τῆς Κυριακῆς τοῦ Θωμᾶ. Ἦχος βαρύς.

Ἐσφραγισμένου τοῦ μνήματος, ἡ ζωὴ ἐκ τάφου ἀνέτειλας, Χριστέ ὁ Θεός· καὶ τῶν θυρῶν κεκλεισμένων, τοῖς μαθηταῖς ἐπέστης ἡ πάντων ἀνάστασις, πνεῦμα εὐθὲς δι' αὐτῶν ἐγκαινίζων ἡμῶν κατὰ τὸ μέγα σου ἔλεος.

Ἐνῶ τὸ μνήμά σου, Χριστέ, ἦτο ἐσφραγισμένον, σὺ ὅμως ἀνέστης ἐκ τοῦ τάφου, ἐπειδὴ εἶσαι ἡ ζωὴ καὶ ἡ ἀνάστασις. Ὁ τάφος δὲν ἠδύνατο νὰ κρατήσῃ τὴν ζωὴν. Ἐνῶ δὲ καὶ αἱ θύραι ἦσαν κεκλεισμέναι, σὺ, Χριστέ, ὅστις εἶσαι ἡ ἀνάστασις πάντων, παρουσιάσθης ἐνώπιον τῶν μαθητῶν σου, παρέχων καὶ καθιερώων εἰς τὸν κόσμον δι' αὐτῶν νέον πνεῦμα, πνεῦμα δικαιοσύνης καὶ ἁγιασμοῦ. Τοῦτο δὲ ἔπραξας, διότι εἶσαι φιλόανθρωπος.

Ὀνομάζεται οὕτως ἡ Κυριακὴ αὕτη, διότι κατ' αὐτὴν ἐορτάζομεν τὴν ἐμφάνισιν τοῦ ἀναστάντος Σωτῆρος ἐνώπιον τῶν μαθητῶν του, ἐνῶ αἱ θύραι ἦσαν κεκλεισμέναι. Προσέτι καὶ ὁ μέχρι τῆς ἡμέρας ἐκείνης μὴ πιστεύων εἰς τὴν ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου Θωμᾶς ἐπίστευσεν εἰς αὐτὴν, ἀφοῦ προηγουμένως ἐψηλάφησε καὶ εἶδε τὸν τύπον τῶν ἤλων εἰς τὰς χεῖρας, καὶ τὴν πληγὴν εἰς τὴν πλευρὰν τοῦ Σωτῆρος.

Τὸ ἀπολυτίκιον τῆς Μεσοπεντηκοστῆς. Ἦχος πλ. δ'.

Μεσοῦσης τῆς ἑορτῆς, διψῶσάν μου τὴν ψυχὴν εὐσεβείας πότισοννάματα, ὅτι πᾶσι, Σωτήρ, ἐδόξασ· Ὁ διψῶν ἐρχέσθω πρὸς με καὶ πινέτω. Ἡ πηγὴ τῆς ζωῆς, Χριστὲ ὁ Θεός, δόξα σοι.

Ἐνῶ ἡ ἑορτὴ τῆς Σκηνοπηγίας ἦτο ἐν τῷ μέσῳ, Σὺ, Χριστέ, ἐπότιζες τὰς ψυχὰς τῶν μαθητῶν σου μὲ θεῖα νάματα καὶ ἔλεγες εἰς πάντας. Ὅστις διψῆ, ἦτοι ἐπιθυμεῖ νὰ διδαχθῆ τὴν θεῖαν ἀλήθειαν, ἅς ἔλθῃ πρὸς με καὶ ἅς πῖνῃ ὕδωρ ζωῆς, δηλ. ἅς διδαχθῆ τὰς θείας μου ἀληθείας. Τοῦτο καὶ σήμερον λέγομεν, παρακαλοῦντές σε νὰ ποτίσης μὲ θεῖα νάματα, δηλ. μὲ θεῖαν διδασκαλίαν, καὶ τὴν ψυχὴν ἡμῶν, ἧτις διψῆ, τουτέστι ἔχει ἀνάγκην διδασκαλίας. Δόξα λοιπὸν ἅς εἶναι εἰς σέ, ὅστις εἶσαι ἡ πηγὴ τῆς ζωῆς.

Λέγεται οὕτως ἡ ἑορτὴ αὕτη, διότι τελεῖται ἐν τῷ μέσῳ τῶν πενήκοντα ἡμερῶν, ἧτοι τοῦ χρονικοῦ διαστήματος ἀπὸ τοῦ Πάσχα μέχρι τῆς Πεντηκοστῆς, κατὰ τὴν τετάρτην ἑβδομάδα, πρὸς ἀνάμνησιν τῆς διδασκαλίας τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῷ ναῶ τοῦ Σολομῶντος, ἧτις ἐγένετο «μεσοῦσης τῆς ἑορτῆς» (1), ὡς λέγει ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης.

Τὸ ἀπολυτίκιον τῆς Ἀναλήψεως. Ἦχος δ'.

Ἀνελήφθης ἐν δόξῃ, Χριστὲ ὁ Θεός ἡμῶν, χαροποιήσας τοὺς μαθητὰς τῇ ἐπαγγελίᾳ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, βεβαιωθέντων αὐτῶν διὰ τῆς εὐλογίας, ὅτι σὺ εἶ ὁ Πῖός τοῦ Θεοῦ, ὁ Αὐτρωτῆς τοῦ κόσμου.

Ἀνελήφθης μετὰ δόξης, Χριστὲ ὁ Θεός, χαροποιήσας τοὺς μαθητὰς σου διὰ τῆς ὑποσχέσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἀφοῦ ἐβεβαιώθησαν οὗτοι διὰ τῆς εὐλογίας σου, ὅτι σὺ εἶσαι ὁ Χριστὸς ὁ Πῖός τοῦ Θεοῦ, ὅστις ἐλύτρωσας, ἔσωσας τὸν κόσμον.

(1) Ἡ ἑορτὴ αὕτη ἦτο ἡ τῆς Σκηνοπηγίας, τελουμένη πρὸς ἀνάμνησιν τῆς ὑπὸ σκηνᾶς διαμονῆς τῶν Ἑβραίων ἐν τῇ ἐρήμῳ καὶ διαρκοῦσα ἡμέρας πενήκοντα.

Ἡ ἑορτὴ τῆς Ἀναλήψεως ἐορτάζεται τὴν τεσσαρακοστὴν ἀπὸ τῆς ἀναστάσεως ἡμέραν, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Κύριος ἀνελήφθη εἰς τοὺς οὐρανοὺς ἀπὸ τοῦ ὄρους τῶν Ἑλαιῶν. Ἐπὶ τεσσαράκοντα ἡμέ-

Ἡ ἀνάληψις τοῦ Σωτῆρος.

ρας διέτριψεν ὁ Ἰησοῦς μετὰ τὴν ἀνάστασιν αὐτοῦ ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας ἐμφανιζόμενος πολλάκις εἰς τοὺς μαθητάς του ἐδίδασκεν αὐτοὺς καὶ καθίστα οὕτως εἰς αὐτοὺς βεβαιοτέρην τὴν ἀνάστασιν αὐτοῦ.

Τὴν τεσσαρακοστὴν δὲ ἡμέραν ἐμφανισθεὶς καὶ πάλιν εἰς τοὺς

μαθητάς του ἐν Ἱεροσολύμοις παρήγγειλεν εἰς αὐτούς νὰ ἀπέλθωσι καὶ νὰ κηρύξωσι τὸ εὐαγγέλιον εἰς τὰ ἔθνη, καὶ νὰ μὴ ἀπομακρυνθῶσιν ἀπὸ τῆς Ἱερουσαλήμ, ἀλλὰ νὰ περιμένωσιν ἐκεῖ, ἕως οὗ λάθωσι τὴν ἐξ ὕψους δύναμιν, ἐπελθόντος τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐπ' αὐτούς. Μετὰ ταῦτα ἐξήγαγε τοὺς μαθητάς του εἰς τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν, καὶ ὑψώσας τὰς χεῖρας ἠλόγησεν αὐτούς· ἐνῶ δὲ τοὺς ἠλόγει, ἀνελήφθη ἐνώπιόν τῶν εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ νεφέλη φωτεινὴ ἀπέκρυφεν αὐτὸν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν. Τότε δύο ἄνδρες φέροντες λευκὰ ἐνδύματα, ἐνεφανίσθησαν εἰς τοὺς μαθητάς καὶ εἶπον εἰς αὐτούς· « Ἄνδρες Γαλιλαῖοι, τί στέκετε καὶ βλέπετε εἰς τὸν οὐρανόν; Οὗτος ὁ Ἰησοῦς ὁ ἀιαληφθεὶς ἀφ' ἡμῶν εἰς τὸν οὐρανόν, θὰ ἔλθῃ πάλιν ὅπως τὸν εἶδετε ἀναλαμβάνομενον».

Τὸ ἀπολυτίκιον τῆς Πεντηκοστῆς. Ἦχος πλ. δ'.

Εὐλογητὸς εἶ, Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ πανσόφους τοὺς ἁλιεῖς ἀναδειξάς, καταπέμφας αὐτοὺς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, καὶ δι' αὐτῶν τὴν οἰκουμένην σαγήνεύσας. Φιλάνθρωπε, δόξα σοι.

Σὲ εὐλογοῦμεν, εὐχαριστοῦμεν, Χριστὲ καὶ Θεὲ ἡμῶν, ὁ ὁποῖος ἐπεμψας εἰς τοὺς Ἀποστόλους τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, καὶ ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι ἦσαν πρότερον ἁλιεῖς, ἀνέδειξας πανσόφους καὶ δι' αὐτῶν ἐσαγήνευσας, εἴλκυσας εἰς σεαυτὸν, ἐπέστρεψας εἰς τὴν χριστιανικὴν πίστιν τὴν οἰκουμένην, τὸν κόσμον ὅλον. Διὰ τοῦτο ἃς εἶναι δόξα εἰς σέ, φιλάνθρωπε.

Ἡ Πεντηκοστὴ¹⁾ εἶναι ἑορτὴ τελουμένη εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἐπιφοιτήσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐπὶ τοὺς Ἀποστόλους. Μετὰ τὴν εἰς οὐρανοὺς ἀνάληψιν τοῦ Κυρίου οἱ Ἀπόστολοι καὶ οἱ λοιποὶ αὐτοῦ μαθηταὶ ἐπέστρεψαν ἀπὸ τοῦ ὄρους τῶν Ἐλαιῶν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ.

1) Ὑπῆρχε καὶ παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις ἡ ἑορτὴ τῆς Πεντηκοστῆς, ἣτις ἑορτάζετο τὴν πεντηκοστὴν ἡμέραν μετὰ τὸ Πάσχα εἰς ἀνάμνησιν τοῦ μωσαϊκοῦ νόμου τοῦ δοθέντος ἐπὶ τοῦ ὄρους Σινᾶ.

καὶ ἐκεῖ, καθήμενοι εἰς τὸ ὑπερῶν, ἦτοι εἰς τὸ ἀνώγειον τοῦ οἴκου αὐτῶν, περιέμενον τὴν ἐπιφοίτησιν τοῦ ἁγίου Πνεύματος, καθὼς εἶχεν ὑποσχεθῆ εἰς αὐτοὺς ὁ Χριστός.

Τὴν πεντηκοστὴν δὲ ἡμέραν ἀπὸ τοῦ Πάσχα, ἐνῶ ἦσαν ὅλοι ὁμοῦ συναγμένοι εἰς τὸ ὑπερῶν, ἠκούσθη αἴφνης ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἤχος ὡς πνέοντος σφοδροῦ ἀνέμου, καὶ ἐγέμισεν ὅλον τὸν οἶκον, ὅπου ἐκάθηντο. Καὶ ἐφάνησαν εἰς αὐτοὺς πύρινοι φλόγες ὡς γλῶσσαι καὶ ἐκάθισαν εἰς ἕνα ἕκαστον ἐξ αὐτῶν· καὶ ἐπληρώθησαν πάντες Πνεύματος ἁγίου, καὶ ἤρχισαν νὰ κηρύττωσι τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ εἰς διαφόρους γλώσσας.

Ἦσαν δὲ εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ διὰ τὴν ἑορτὴν πολλοὶ εὐλαβεῖς ἄνθρωποι ἀπὸ παν ἔθνος καὶ ἀκούσαντες τὸν ἤχον τοῦτον συνέρρυσαν ἐκεῖ καὶ ἤκουον ἕκαστος τοὺς Ἀποστόλους νὰ λαλῶσι τὴν ἰδίαν αὐτῶν γλῶσσαν. Ἐθαύμαζον δὲ πάντες καὶ ἠπόρουν διὰ τοῦτο, ἄλλοι δὲ πάλιν χλευάζοντες ἔλεγον, ὅτι εἶναι μεθυσμένοι. Τότε σηκωθείς ὁ Πέτρος μετὰ τῶν ἑνδεκα ὕψωσε τὴν φωνὴν αὐτοῦ καὶ εἶπε πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, ὅτι ἀνέστη ἐκεῖνος, τὸν ὅποιον αὐτοὶ ἐσταύρωσαν μὲ χεῖρας ἀνόμους· καὶ ἀναληφθεὶς ἔπεμψεν εἰς τοὺς μαθητὰς τοῦ τοῦ Πνεῦμα τοῦ ἁγίου, καθὼς εἶχεν ὑποσχεθῆ εἰς αὐτούς. Ἐκ τοῦ λόγου τοῦ Πέτρος συγκινηθέντες οἱ Ἰουδαῖοι ἐπίστευσαν εἰς Χριστόν, καὶ ἐβαπτίσθησαν κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην περὶ τὰς τρεῖς χιλιάδας.

Οὕτω συνέστη ἡ πρώτη χριστιανικὴ ἐκκλησία, διὸ καὶ ἡ ἑορτὴ τῆς Πεντηκοστῆς θεωρεῖται ἡμέρα τῆς ἰδρύσεως τῆς Ἐκκλησίας, εἶναι δὲ ἐκ τῶν ἀρχαιοτάτων καὶ ἐπισημοτάτων ἑορτῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

ΑΠΟΛΥΤΙΚΙΑ ΤΩΝ ΘΕΟΜΗΤΟΡΙΚΩΝ ΕΟΡΤΩΝ

Τὸ ἀπολυτικίον τῆς γεννήσεως τῆς Θεοτόκου. Ἦχος δ'.

(8 Σεπτεμβρίου)

Ἦ γέννησίς σου, Θεοτόκε, χαρὰν ἐμήνυσε πάση

τῆ οἰκουμένη· ἐκ σοῦ γὰρ ἀνέτειλεν ὁ ἥλιος τῆς δικαιοσύνης, Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν· καὶ λύσας τὴν κατάραν ἔδωκε τὴν εὐλογίαν· καὶ καταργήσας τὸν θάνατον ἔδωρήσατο ἡμῖν ζωὴν τὴν αἰώνιον.

Ἡ γέννησίς σου, Θεοτόκε, ὑπῆρξεν ἀφορμὴ χάριτος εἰς πάντας τοὺς ἀνθρώπους (χαρὰν ἐμήνυσε πάσῃ τῇ οἰκουμένῃ)· διότι ἐξ αὐτῆς ἐγενήθη ὁ ἥλιος τῆς δικαιοσύνης, ὁ κατ' ἐξοχὴν δίκαιος, ὁ Χριστὸς καὶ Θεὸς ἡμῶν, ὅστις ἔλυσε τὴν κατάραν, εἰς τὴν ὁποίαν εἴχομεν καταδικασθῆ διὰ τὸ προπατορικὸν ἀμάρτημα, καὶ ἔδωκε τὴν εὐλογίαν· νικήσας δὲ τὸν θάνατον ἐδώρησεν εἰς ἡμᾶς τὴν αἰώνιον ζωὴν.

Κατὰ τὴν ἀρχαίαν τῆς Ἐκκλησίας παράδοσιν ἡ Θεοτόκος ἐγενήθη ἐκ τοῦ Ἰωακείμ καὶ τῆς Ἄννης, περὶ τὸ 16ον ἢ 17ον ἔτος πρὸ τῆς Χριστοῦ γεννήσεως. Καὶ ὁ μὲν Ἰωακείμ κατήγετο ἐκ τοῦ βασιλικοῦ ζεύγους τοῦ Δαυὶδ, ἐκ τῆς φυλῆς Ἰούδα, ἡ δὲ Ἄννα ἐκ τῆς ἰσραηλικῆς φυλῆς τοῦ Λευὶ, θυγάτηρ Ματθάν τοῦ ἱερέως καὶ Μαρίας τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, ἐκ τῆς φυλῆς τοῦ Ἰούδα. Ὁ Ματθάν ἐγέννησε τὸν Ἰωακείμ, τὸν πατέρα τοῦ τέκτονος Ἰωσήφ, καὶ τρεῖς θυγατέρας, ἐν αἷς καὶ τὴν Ἄνναν, μητέρα τῆς Θεοτόκου. Ὁ Ἰωακείμ καὶ ἡ Ἄννα ἦσαν ἄτεκνοι καὶ προβεβηκότες τὴν ἡλικίαν· ἐδέοντο δὲ τοῦ Θεοῦ νὰ ἐλευθερωθῶσιν ἀπὸ τῆς ἀτεκνίας, τὸ δὲ γεννηθησόμενον ὑπισχυοῦντο ν' ἀφιερῶσιν εἰς τὸν Θεόν. Καὶ εἰσηκούσθη ἐν τέλει ἡ δέησις τῶν δικαίων τούτων καὶ εὐσεβῶν ἀνθρώπων, καὶ ἐν προβεβηκυῖα ἡλικίᾳ ἐγέννησαν τὴν Θεοτόκον. Ἡ ἑορτὴ τῆς γεννήσεως τῆς Θεοτόκου ἀναφαίνεται τὸ πρῶτον ἐν τῇ ἡμετέρᾳ Ἐκκλησίᾳ περὶ τὰ μέσα τοῦ ε' αἰῶνος, ἀπὸ δὲ τοῦ ζ' αἰῶνος κατέστη γενικὴ ἑορτή.

Τὸ ἀπολυτίκιον τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου. Ἦχος δ'.

(21 Νοεμβρίου).

Σήμερον τῆς εὐδοκίας Θεοῦ τὸ προσέμιον, καὶ τῆς τῶν ἀνθρώπων σωτηρίας ἡ προκλήρυξις· ἐν Ναῶ τοῦ Θεοῦ τρανώς ἡ Παρθένος δεῖκνυται, καὶ τὸν

Χριστόν τοῖς πᾶσι προκαταγγέλλεται. Αὐτῇ καὶ ἡμεῖς μεγαλοφώνως βοήσωμεν. Χαῖρε τῆς οἰκονομίας τοῦ Κτίστου ἢ ἐκπλήρωσις.

Σήμερον εἶναι τὸ προσίμιον τῆς εὐδοκίας τοῦ Θεοῦ, ἥτοι ἀπὸ τῆς σημερινῆς ἐποχῆς ἀρχεται ἐκπληρουμένη ἡ εὐδοκία τοῦ Θεοῦ, ἡ θεία ἀπόφασις ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τοῦ κόσμου, καὶ προκηρύσσεται ἡ σωτηρία αὕτη εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Ἐν τῷ Ναῶ ἀποδεικνύεται τρανῶς, ὅτι ἡ Μαριάμ. εἶναι ἡ προωρισμένη μήτηρ τοῦ Σωτῆρος, καὶ παρθένος καὶ προαναγγέλλει οὕτως εἰς πάντας τὸν Χριστόν. Εἰς αὐτὴν ἂς ἀναφωνήσωμεν μεγαλοφώνως, καὶ ἡμεῖς (ὦ; ὁ ἄγγελος): **Χαῖρε, Θεοτόκε, διότι διὰ σοῦ ἐξεπληρώθη ἡ οἰκονομία τοῦ Κτίστου**, διότι δηλ. σὺ ὑπῆρξας τὸ ὄργανον τῆς ἐκπληρώσεως τῆς βουλῆς τοῦ Θεοῦ περὶ τῆς σωτηρίας τῶν ἀνθρώπων.

Ἡ ἑορτὴ τῶν **Εἰσοδίων** καθιερώθη συγχρόνως μετὰ τὴν ἑορτὴν τῆς γεννήσεως τῆς Θεοτόκου, πανηγυριζομένη εἰς ἀνάμνησιν τῆς εἰς τὸν ναὸν εἰσόδου τῆς Θεοτόκου. Ἡ ὑπόθεσις δὲ τῆς ἑορτῆς ταύτης ἔχει ὡς ἑξῆς: Κατὰ τὴν παράδοσιν τῆς Ἐκκλησίας ὁ Ἰωακείμ καὶ ἡ Ἄννα, οἱ γονεῖς τῆς Θεοτόκου, καθ' ἃ εἶχον ὑποσχεθῆ, ὡς εἶπομεν, ἔφεραν αὐτὴν τριετῆ εἰς τὸν ναὸν καὶ ἀφιέρωσαν εἰς τὸν Θεόν. Εἰσάχθη δὲ ἡ Μαριάμ εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων τοῦ Ναοῦ τοῦ Σολομῶντος, καὶ ἐκεῖ διέτριψεν ἐπὶ δώδεκα ἔτη, μέχρι τοῦ 15 ἔτους τῆς ἡλικίας αὐτῆς. Οἱ γονεῖς αὐτῆς εἶχον ἤδη ἀποθάνει, κατὰ κοινὴν δ' ἀπόφασιν τῶν ἱερέων ἐμνηστεύθη τότε ἡ Μαριάμ τὸν δίκαιον Ἰωσήφ. Διὰ τοῦτο ἡ ἑορτὴ αὕτη ἐκλήθη ἑορτὴ τῶν **Εἰσοδίων**.

Τὸ ἀπολυτίκιον τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου. Ἦχος δ'.

(25 Μαρτίου)

Σήμερον τῆς σωτηρίας ἡμῶν τὸ κεφάλαιον, καὶ τοῦ ἀπ' αἰῶνος μυστηρίου ἢ φανέρωσις· ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ υἱὸς τῆς Παρθένου γίνεται, καὶ Γαβριὴλ τὴν χάριν εὐαγγελίζεται. Διὸ καὶ ἡμεῖς σὺν αὐτῷ τῇ

Θεοτόκω βοήσωμεν· Χαῖρε, Κεχαριτωμένη· ὁ Κύριος μετὰ σοῦ.

Σήμερον εἶναι τὸ κεφάλαιον τῆς σωτηρίας ἡμῶν, ἐν τῇ σημερινῇ δηλ. ἑορτῇ συγκεφαλαιούται, συγκεντροῦται, περιλαμβάνεται ἡ σωτηρία ἡμῶν διότι κατ' αὐτὴν εὐηγγελίσθη ὁ ἄγγελος εἰς τὴν Μαριάμ, ὅτι ἐξ αὐτῆς ἔμελλε νὰ γεννηθῇ ὁ Σωτὴρ τῶν ἀνθρώπων· διὰ τοῦτο ἡ αὐτὴ ἑορτὴ κλεῖται καὶ φαιέρωσις τοῦ ἀπ' αἰῶνος μυστηρίου, διότι κατ' αὐτὴν ἐφανερώθη τὸ ἀπ' αἰῶνος μυστήριον, ἡ αἰωνία βουλὴ καὶ ἀπόφασις τοῦ Θεοῦ περὶ τῆς σωτηρίας τῶν ἀνθρώπων διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ γίνεται υἱὸς τῆς Παρθένου, καὶ ὁ ἄγγελος Γαβριὴλ εὐαγγελίζεται τὴν χάριν ταύτην εἰς τὴν Παρθένον. Διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς ἕως ἀναφωνήσωμεν μετὰ τοῦ ἀγγέλου εἰς τὴν Θεοτόκον· Χαῖρε, Κεχαριτωμένη· ὁ Κύριος εἶναι μετὰ σοῦ.

Ὁ εὐαγγελισμὸς τῆς Θεοτόκου. Τὸν ἔκτον μῆνα ἀπὸ τῆς συλλή-

Ὁ Εὐαγγελισμὸς τῆς Θεοτόκου.

ψεως τοῦ Προδρόμου ὁ ἄγγελος Γαβριὴλ ἀπεστάλη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν πόλιν τῆς Γαλιλαίας Ναζαρέτ πρὸς τὴν Παρθένον Μαριάμ, ἥτις ἐξελθοῦσα τοῦ Ναοῦ δεκαπενταέτις εἶχε μνηστευθῆ κατὰ τὴν παράδοσιν τῆς Ἐκκλησίας πρὸ 4 μηνῶν μὲ τὸν Ἰωσήφ. Ἐλθὼν δὲ ὁ

ἄγγελος πρὸς τὴν Μαριάμ εἶπε πρὸς αὐτήν· «Ναῖρε, Κεχρητωμένη· ὁ Κύριος εἶναι μετὰ σοῦ· Εὐλογημένη εἶσαι μετὰ τῶν γυναικῶν». Ἡ παρθένος ἐταράχθη· ὁ δὲ ἄγγελος εἶπε πρὸς αὐτήν· «Μη φοβοῦ, Μαριάμ, διότι εὗρες χάριν πρὸς τῷ Θεῷ· διὰ τοῦτο τὸ ἅγιον, τὸ ὅποιον θὰ γεννηθῆ ἐκ σοῦ, θὰ ὀνομασθῆ υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Καὶ ἰδοὺ θὰ γεννήσῃ· υἱὸν καὶ θὰ ὀνομάσῃς αὐτὸν Ἰησοῦν». Εἶπε δὲ ἡ Μαριάμ πρὸς τὸν ἄγγελον· «Καὶ πῶς θὰ γίνῃ τοῦτο;» Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἄγγελος εἶπε πρὸς αὐτήν· «Οὐδὲν εἶναι ἀδύνατον εἰς τὸν Θεόν· Πνεῦμα ἅγιον θὰ ἔλθῃ ἐπὶ σὲ καὶ δύναμις Ὑψίστου θὰ σὲ ἐπισκιάσῃ». Καὶ ἡ Μαριάμ εἶπε πρὸς τὸν ἄγγελον· «Ἰδοὺ ἡ δούλη Κυρίου, ἃ· γίνῃ εἰς ἐμὲ καθὼς εἶπες». Εἰς ἀνάμνησιν τοῦ χαρμωσύνου τούτου γεγονότος, τοῦ εὐφροσύνου τούτου ἀγγέλου πρὸς τὴν Μαριάμ, ὠρίσθη ἡ ἑορτὴ αὕτη, ἣτις ὀνομάσθη διὰ τοῦτο *Εὐαγγελισμὸς τῆς Θεοτόκου*. Εἶναι δὲ ἡ ἑορτὴ αὕτη ἡ ἀρχαιστάτη τῶν θεομητορικῶν ἑορτῶν, καθιερωθεῖσα περὶ τὰ μέγα τοῦ ε' αἰῶνος, ἑορταζομένη δὲ τῇ 25 Μαρτίου, ἐννέα δηλαδὴ ἀκριβῶς μῆνας πρὸ τῆς γεννήσεως τοῦ Σωτῆρος, ἣτις ἑορτάζεται, ὡς γνωστὸν, τῇ 25 Δεκεμβρίου. Ἡ ἑορτὴ αὕτη προπλαμβάει ἐν τῇ ἡμετέρᾳ Ἐκκλησίᾳ ἔτι μεγαλοπρεπέστερον καὶ μᾶλλον χαρμωσύνον χαρακτῆρα, διότι συνεδέθη μὲ ἱστορικὸν ἐθνικὸν γεγονός ἐσθόν, μὲ τὴν ὑψωτὴν τῆς σημαίας τῆς ἐλευθερίας ἡμῶν κατὰ τὴν 25 Μαρτίου τοῦ 1821.

Τὸ ἀπολυτικὸν τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου. Ἦχος α'.

(15 Αὐγούστου)

Ἐν τῇ γεννήσει τὴν παρθενίαν ἐφύλαξας, ἐν τῇ κοιμήσει τὸν κόσμον οὐ κατέλιπες, Θεοτόκε· μετέστης πρὸς τὴν ζωὴν, μήτηρ ὑπάρχουσα τῆς ζωῆς, καὶ ταῖς πρεσβείαις ταῖς σαῖς λυτρουμένη ἐκ θανάτου ταῖς ψυχὰς ἡμῶν.

Κατὰ τὴν γέννησιν τοῦ Σωτῆρος ἐφύλαξας τὴν παρθενίαν, κατὰ δὲ τὴν κοίμησιν δὲν ἀφῆκας ἀπροστάτευτον τὸν κόσμον, Θεοτόκε·

μετέβης πρὸς τὴν αἰώνιον ζωὴν σὺ, ἥτις ὑπῆρξας ἡ μήτηρ τῆς ζωῆς, δηλαδὴ τοῦ Χριστοῦ, (ὅστις ἔδωκεν εἰς τὸν κόσμον τὴν ζωὴν), καὶ ἥτις διὰ τῶν προσβειῶν καὶ τῶν δεήσεών σου σώζεις ἐκ τοῦ θανάτου τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Ἡ κοίμησις τῆς Θεοτόκου. Κατὰ τὴν παράδοσιν τῆς Ἐκκλησίας, ὅτε ἐπλησίαζεν ὁ καιρὸς, κατὰ τὸν ὅποιον ὁ Σωτὴρ ἡμῶν κηδεύσει νὰ καλέσῃ παρ' ἑαυτῷ τὴν Μητέρα αὐτοῦ, ἐμήνυσε τοῦτο εἰς αὐτὴν δι' Ἀγγέλου. Ἡ δὲ Θεοτόκος, τοῦτο ἀκούσασα, ἀνέβη μετὰ σπουδῆς εἰς τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν, ὅπου συνεχῶς ἀπερχομένη προσήχετο, καὶ εὐχαριστήσασα τῷ Θεῷ ὑπέστρεψεν εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς καὶ ἠτοιμάζετο πρὸς ἐνταφιασμόν. Ἐν τῷ μεταξὺ νεφέλαι συνήγαγον τοὺς Ἀποστόλους ἐκ τῶν περάτων τῆς γῆς, ἔνθα ἔτυχεν ἕκαστος κηρύττων, καὶ παρέστησαν αὐτοὺς εἰς τὸν οἶκον τῆς Θεοτόκου· αὕτη δὲ δεηθεῖσα πρὸς τὸν Θεὸν ὑπὲρ τῆς εἰρήνης τοῦ κόσμου κηλόγησε τοὺς Ἀποστόλους, καὶ εἶτα παρέδωκε τὸ πνεῦμα εἰς τὸν υἱὸν αὐτῆς καὶ Θεόν. Οἱ Ἀπόστολοι κηδεύσαντες εὐλαβῶς τὴν Θεοτόκον κατέθηκαν τὸ σῶμα αὐτῆς ἐν μνημείῳ, ἐν τῷ χωρίῳ Γεθσημανῆ· ἀλλὰ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἡ Θεοτόκος μετέστη ἐν σώματι εἰς τοὺς οὐρανοὺς. Αὕτη εἶναι ἡ ὑπόθεσις τῆς ἑορτῆς τῆς κοιμήσεως καὶ μεταστάσεως τῆς Θεοτόκου, ἥτις καθιερώθη κατὰ τὸν δ' αἰῶνα καὶ ὠρίσθη νὰ πανηγυρίζηται τῇ 15 Αὐγούστου. Εἰς τιμὴν τῆς Θεοτόκου προηγείται τῆς κοιμήσεως αὐτῆς νηστεία δεκαπενθήμερος, ἥτις κοινῶς καλεῖται δεκαπενταύγουστον.

Τὸ ἀπολυτίκιον τοῦ Ἀκαθίστου Ἰγνου. Ἦχος πλ. δ'.

Τὸ προστυχθὲν μυστικῶς λαθὼν ἐν γνώσει, ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ Ἰωσήφ σπουδῆ ἐπέστη ὁ Ἀσώματος, λέγων τῇ ἀπειρογάμῳ· Ὁ κλίνας τῇ καταβάσει τοὺς οὐρανοὺς χωρεῖται ἀναλλοιώτως ὅλως ἐν σοί, ὃν καὶ βλέπων ἐν μήτρᾳ σου, λαθόντι δούλου μορφῇ, ἐξίσταμαι κραυγάζων σοί· Χαῖρε, Νύμφη ἀνύμφευτε.

Ἐποὺ ἐγνώρισεν ὁ ἄγγελος Γαβριήλ ὅτι ὁ Θεὸς μυστικῶς τὸν προσέταξε, παρουσιάσθη μετὰ σπουδῆς εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Ἰωσήφ τοῦ μνηστῆρος τῆς Παναγίας καὶ εἶπεν εἰς αὐτήν· «Ἐκεῖνος, ὅστις κλίνει ἐκ συγκαταβάσεως τοὺς οὐρανοὺς, χωρεῖ ὀλόκληρος ἐντός σου χωρὶς νὰ λάβῃ τὴν ἐλαχίστην μεταβολήν, τοῦτον δὲ βλέπων, ὅτι ἔλαθεν ἐντός τῆς κοιλίας σου μορφήν ἀνθρώπου, ἀπορῶ καὶ ἐξίσταμαι κραυγάζων πρὸς σέ· *Χαῖρε, Παρθένε, Νύμφη ἀνύμφευτε.*

Ὁ ἀκάθιστος ὕμνος, καλούμενος οὕτω, διότι, τούτου ψαλλομένου, ἴσταντο οἱ Χριστιανοὶ ὄρθιοι, σύγκειται ἐξ 24 ἀσμάτων ἢ οἰκῶν, ὅσα καὶ τὰ γράμματα τοῦ ἀλφαβήτου, διότι ἐξ ἑνὸς ἐκάστου τῶν 24 γραμμάτων ἄρχεται. Διαιρεῖται δὲ εἰς 4 μέρη, ὧν ἕκαστον περιλαμβάνει 6 οἰκοὺς! Καὶ τὸ μὲν πρῶτον μέρος (ἀπὸ Α—Ζ) ψάλλεται τὴν ἑσπέραν τῆς Παρασκευῆς τῆς πρώτης ἑβδομάδος τῆς μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, τὸ δεύτερον (ἀπὸ Η—Μ) τὴν ἑσπέραν τῆς Παρασκευῆς τῆς δευτέρας ἑβδομάδος, τὸ τρίτον (ἀπὸ Ν—Σ) τὴν ἑσπέραν τῆς Παρασκευῆς τῆς τρίτης ἑβδομάδος καὶ τὸ τέταρτον (ἀπὸ Τ μέχρι τέλους) τὴν ἑσπέραν τῆς Παρασκευῆς τῆς τετάρτης ἑβδομάδος. Τὴν δὲ ἑσπέραν τῆς Παρασκευῆς τῆς πέμπτης ἑβδομάδος ἐπαναλαμβάνεται ὅλος ὁ ὕμνος ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους μετὰ μεγαλυτέρας μεγαλοπρεπείας. Καλεῖται δὲ ὁ πλήρης ὕψους καὶ ἐννοίας σπουδαιότατος οὗτος ὕμνος καὶ *Χαιρετισμοὶ τῆς Παναγίας*, διότι ἕκαστος στίχος ἄρχεται διὰ τοῦ *Χαῖρε* . . . Συνετάχθη δὲ τῷ 625, διὰ τὸν ἐξῆς λόγον· Ὁ μέγας αὐτοκράτωρ Ἡράκλειος εἶχεν ἐκστρατεῦσαι κατὰ τῶν Περσῶν, οἵτινες ἐπιδραμόντες κατὰ τῶν ἐπαρχιῶν τοῦ βασιλείου του ἐλεηλάτησαν τὴν Παλαιστίνην καὶ τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ εἶχον ἀρπάσει καὶ αὐτὸν τὸν ζωοποιὸν σταυρόν. Καθ' ὃν δὲ χρόνον ὁ αὐτοκράτωρ ἐμάχετο κατ' αὐτῶν, εὗρον εὐκαιρίαν οἱ Πέρσαι καὶ οἱ Ἄραροι, ὅπως δι' 100 χιλ. στρατιωτῶν καὶ 1000 περίπου πλοίων πολιορκήσωσι τὴν πρωτεύουσαν τῆς αὐτοκρατορίας, τὴν πόλιν τῶν πόλεων (Κωνσταντινούπολιν). Οἱ ὀλίγοι στρατιῶται μετὰ τῶν πολιτῶν ἀπολέμουν κατ' αὐτῶν μετὰ μεγάλης ἀνδρείας, ἀλλ' ἐπὶ τέλος ὑπέφερον τὰ πάνδεινα, ὁ δὲ λαὸς προσέτρεχεν εἰς τοὺς ναοὺς, ἐπικαλούμενος τὴν ἐξ ὕψους βοήθειαν καὶ προστασίαν τῆς ὑπερα-

γίας Παρθένου. Καί πράγματι ἡ δέησις αὐτῶν εἰστικοῦσθαι διότι παρ' ἐλπίδα τοσαύτη ἠγέρθη ἐν μιᾷ νυκτί καταιγίς καὶ τρικυμία, ὥστε τὰ πλεῖστα τῶν βυρβαρικῶν πλοίων συνετοίθησαν εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς πόλεως καὶ τὸ πλεῖστον τοῦ στρατοῦ κατεστράφη. Τὰ δὲ λείψανα τοῦ στρατοῦ καὶ τὰ ναυάγια τοῦ στόλου κακῶς ἔχοντα κατεδιώχθησαν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων καὶ κατεστράφησαν. Τότε ὁ λαός, ἐκπληγείς καὶ χαίρων διὰ τὸ ἀπροσδόκητον αὐτὸ θαῦμα τῆς Παναγίας, συνῆλθεν εἰς τὸν ἐν Βλαχέρναις ναὸν τῆς πόλεως καὶ δι' ὅλον νυκτίου προσευχῆς νύχαρίστησε τὴν ὑπέρμαχον στρατηγὸν διὰ τὴν ὑπέρλαμπρον καὶ ἀπροσδόκητον νίκην καὶ τὴν σωτηρίαν τῆς πόλεως.

Τὸ κάτωθι κοντάκιον τοῦ ἀκαθίστου ὕμνου εἶναι ἄξιον σημειώσεως, πολλῆς ἐννοίας περιεκτικόν, κατανοητικὸν καὶ περιέχον ἐν ὀλίγοις τὴν ἱστορίαν τοῦ ἐκτάκτου ἐν Κωνσταντινουπόλει συμβάντος.

Κοντάκιον Ἀκαθίστου Ὑμνου.

Ἦχος πλάγιος δ'.

Ἦ ὑπερμάχῳ στρατηγῷ τὰ νικητήρια,
Ἦς λυτρωθεῖσα τῶν δεινῶν εὐχαριστήρια
Ἄναγράφω σοι ἡ Πόλις σου, Θεοτόκε.
Ἄλλ' ὡς ἔχουσα τὸ κράτος ἀπροσμάχητον,
Ἐκ παντοίων με κινδύνων ἐλευθέρωσον,
Ἦνα κράξω σοι· Χαῖρε, Νύμφη ἀνύμφευτε.

Εἰς σέ, τὴν ἀκαταμάχητον, τὴν ἀήττητον στρατηγὸν, τὴν Παρθένον Μαριάμ, ἀποδίδω ἐγὼ ἡ Κωνσταντινούπολις (ἡμεῖς οἱ χριστιανοὶ) τὰ νικητήρια, ὡς εὐχαριστίας, διότι με ἐλύτρωσας ἀπὸ τὰ δεινὰ (ἐπιδρομὴν τῶν Περσῶν, καταστροφὴν). Ἐπειδὴ δὲ ἔχεις, Θεοτόκε, ἀκατάβλητον τὴν δύναμιν, ἐλευθέρωσον με ἐκ παντοίων κινδύνων, ἵνα σὲ ἀνυμνολογῶ καὶ ψάλλω· Χαῖρε, Παρθέने, Νύμφη ἀνύμφευτε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄.

ΑΠΟΛΥΤΙΚΙΑ ΤΩΝ ΕΟΡΤΩΝ
ΤΩΝ ΑΤΙΩΝ

Τὸ ἀπολυτικίον τοῦ μεγάλου Βασιλείου. Ἦχος α΄.

(1 Ἰανουαρίου).

Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος σου, ὡς δε-
ξαμένην τὸν λόγον σου· δι' οὗ θεοπρεπῶς ἐδογματί-
σας, τὴν φύσιν τῶν ὄντων ἐτρένωσας, τὰ τῶν ἀνθρώ-
πων ἤθη κατεκόσμησας. Βασιλείον ἱεράτευμα, Πά-
τερ Ὅσιε, πρέσβευε Χριστῷ τῷ Θεῷ σωθῆναι τὰς
ψυχὰς ἡμῶν.

Εἰς ὅλην τὴν γῆν διεδόθη ὁ λόγος σου καὶ μετὰ χαρᾶς ἐγένετο
δεκτὸν τὸ θεῖόν σου κήρυγμα, διὰ τοῦ ὁποίου ἐδογματίσας περὶ
τῆς θεότητος, τὰ μυστήρια τῆς φύσεως διευκρίνησας, τὰ ἤθη τῶν
ἀνθρώπων νὰ διπλασιάσῃς προσεπάθησας. Μεγάλε ἱεράρχα Βασίλειε,
Πάτερ, ὅσιε, παρακάλεσον τὸν Χριστὸν τὸν Θεόν, ὅπως σωθῶσιν αἱ
ψυχαὶ ἡμῶν.

Ὁ Μέγας Βασίλειος ἐγεννήθη ἐκ γονέων εὐσεβῶν καὶ πλουσιω-
τάτων περὶ τὰ τέλη τοῦ 329 ἔτους, ἐν Καισαρείᾳ τῆς Καππαδο-
κίας. Ἐτυχε δὲ εὐσεβοῦς ἀνατροφῆς παρὰ τῆς μητρὸς αὐτοῦ Ἐμ-
μελείας καὶ μάλιστα παρὰ τῆς μάμμης αὐτοῦ Μακρίνης. Σπουδά-
σας δὲ μετ' ἐνθέρμου ζήλου ἐν ταῖς Σχολαῖς τῆς Καισαρείας καὶ
Κωνσταντινουπόλεως καὶ μετὰ ταῦτα ἐν Ἀθήναις, ὅπου συνεσπού-
δασε μετὰ τοῦ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, ἐπληθύνθη εἰς τὴν πατρίδα
αὐτοῦ. Μετὰ τινα δὲ χρόνον ἐγκαταλείψας τὰ ἐγκόσμια ἐγένετο
μοναχὸς καὶ κατόπιν χειροτονεῖται ἀκουσίως πρεσβύτερος ἐν Και-
σαρείᾳ. Κατὰ δὲ τὸ 370 ἐκλέγεται Ἐπίσκοπος τῆς πόλεως ταύτης.
Τοσοῦτον δὲ ἠγωνίσθη ὑπὲρ τῆς Ὀρθοδοξίας καὶ μετὰ τοσοῦτου θάρ-
ρους ἀπέκρουσε τὰς ὑπὲρ τῶν Ἀρειανιστῶν προτάσεις τοῦ αυτοκρά-
τορος Οὐάλεντος, ὥστε ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ αυτοκράτορος Μόδεστος

ἐξεπλάγη διὰ τὴν τόλμην, παρρησίαν καὶ τὸ ἀκαμπτὸν τοῦ χαρακτῆρος αὐτοῦ. Ὁ μέγας Βασίλειος ἀπέβη ὁ πραγματικὸς ποιμὴν τοῦ ποιμνίου του οὐ μόνον διὰ τῶν θεσπεσίων αὐτοῦ λόγων, ἀλλὰ καὶ διὰ μεγάλων δωρεῶν καὶ ἔργων, ἅτινα χάριν αὐτῶν ἔπραττε. Καίτοι βαθύπλουτος ἔγινε πτωχός, διότι φιλοδόμησε πτωχοκομεῖον καὶ νοσοκομεῖον, ἔνθα εὕρισκον ἄσυλον οἱ πτωχοὶ καὶ ἀσθενεῖς· καὶ αὐτὸν δὲ τὸν οἶκον αὐτοῦ μετέβαλεν εἰς Πανοδοχεῖον, ἔνθα κατέλυον καὶ ἐτρέφοντο πάντες οἱ ξένοι καὶ πένητες.

Ἦτο δὲ τόσοσ ἀπλοῦς τοὺς τρόπους καὶ τὴν ἐνδυμασίαν, ὥστε ἐφάνετο ὡς ἀπλοῦστατος μοναχός· οὐδεὶς δὲ μὴ γνωρίζων αὐτὸν ἠδύνατο νὰ εἰκάσῃ, ὅτι ἦτο ὁ μέγας τῆς Καισαρείας Ἀρχιερεὺς. Ὁ βίος αὐτοῦ ἦτο πλήρης αὐταπαρονήσεως καὶ ἀγάπης πατρικῆς ὑπὲρ τοῦ ποιμνίου του. Ἔνεκα δὲ τῶν ἀτρύτων κόπων, οὓς καθ' ἑκάστην ὑφίστατο, κατεβλήθη καὶ ἀπέθανε τῇ 1 Ἰανουαρίου τοῦ 379.

Ἀφῆκε πλεῖστα συγγράμματα μεγίστης ἀξίας καὶ σπουδαιότητος, ἐν οἷς διαλάμπει ἀφ' ἑνὸς τὸ ὕφος τῶν ἐνοιῶν καὶ τὸ μεγαλεῖον καὶ ἀφ' ἑτέρου τὸ βαθύ πνεῦμα τῆς Χριστιανικῆς πίστεως. Μετὰ τὸν θάνατόν του τοσοῦτον κατελυπήθη τὸ ποίμνιόν του καὶ πάντες οἱ ἐν Ἀσίᾳ χριστιανοί, ὥστε ἔσπευδον νὰ ἀσπασθῶσι πάντες τὸ ἅγιον αὐτοῦ λείψανον. Τόσος δὲ ἦτο ὁ συνωστισμὸς τοῦ πλήθους, ὥστε πολλοὶ ἀπέθανον καταπατηθέντες ἢ ἐξ ἀσφυξίας.

Τὸ ἀπολυτίκιον τῆς Συνάξεως τοῦ Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου. Ἦχος β΄.

(7 Ἰανουαρίου).

Μνήμη δικαίου μετ' ἐγκωμίων· σοὶ δὲ ἄρκεσει ἡ μαρτυρία τοῦ Κυρίου¹⁾, Πρόδρομε· ἀνεδείχθης γὰρ ὄντως καὶ προφητῶν σεβασμιώτερος, ὅτι καὶ ἐν ρεῖ-

1) Ὁ Χριστὸς λαλῶν πρὸς τοὺς ὄχλους περὶ τοῦ Ἰωάννου εἶπε: «Τὶ ἐξηγήθετε εἰς τὴν ἔρημον ἰδεῖν; προσήτην; Ναί, λέγω ὑμῖν, καὶ περισσότερον προφήτου· οὗτος γὰρ ἐστίν, περὶ οὗ γέγραπται· Ἴδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω τὸν ἀγγελόν μου πρὸ προσώπου σου, ὃς κατασκευάσει τὴν ὁδόν σου ἔμπροσθέν σου. Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐκ ἐγήγερατ' ἐν γεννητοῖς γυναικῶν μείζων Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ» (Ματθ. ια' 9-11).

θροισ βαπτίσαι κατηξιώθης τὸν κηρυττόμενον. Ὁθεν τῆς ἀληθείας ὑπεραθλήσας, χαίρων εὐηγγελίσω καὶ τοὺς ἐν Ἄδῃ Θεὸν φανερωθέντα ἐν σαρκί, τὸν αἰρωντα τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου, καὶ παρέχοντα ἡμῶν τὸ μέγα ἔλεος.

Μνημονεύεται ὁ δίκαιος μετ' ἐγκωμίων· εἰς σὲ δέ, ὦ Πρόδρομε, θὰ εἶναι ἀρκετὴ ἡ μαρτυρία τοῦ Κυρίου (δηλ. τοῦ Χριστοῦ)· διότι ἀνεδείχθης τῷ ὄντι καὶ ἀπὸ προφήτας σεβασμιώτερος, διότι καὶ εἰς τὰ ὕδατα (τοῦ Ἰορδάνου) κατηξιώθης νὰ βαπτίσῃς ἐκεῖνον, τὸν ὅποιον ἐκήρυττες (τὸν Χριστόν). Διὰ τοῦτο, ἀφοῦ ἠγωνίσθης ὑπὲρ τῆς ἀληθείας, χαίρων ἀνήγγειλας τὴν καλὴν ἀγγελίαν καὶ εἰς τοὺς ἐν τῷ Ἄδῃ, ὅτι ὁ Θεὸς ἐφανερώθη ἐν σαρκί (ὡς ἄνθρωπος), ὁ ὅποιος σηκώνει (δηλ. ἐξαλείφει) τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου καὶ δίδει εἰς ἡμᾶς τὸ μέγα του ἔλεος.

Ὁ Ἰωάννης ἦτο υἱὸς τοῦ ἱερέως Ζαχαρίου καὶ τῆς Ἐλισάβετ, οἵτινες ἦσαν ἄτεκνοι καὶ ἐν τῷ γήρατι αὐτῶν ἠξιώθησαν ν' ἀποκτήσωσιν υἱόν, ὅστις, ὡς εἶχε προείπει ὁ ἄγγελος εἰς τὸν Ζαχαρίαν, ἔμελλε νὰ ὀνομασθῇ Ἰωάννης, ὅπερ δηλοῖ πλήρης χάριτος. Ἐγεννήθη ἔξ μῆνας πρὸ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ὄνομάζετο δὲ προφήτης, διότι προφητεῖαι τινες τῆς Π. Διαθήκης ἐξεπληρώθησαν ἐν αὐτῷ (Ματθ. ια' 9)· καλεῖται ἐπίσης πρόδρομος μὲν, διότι διὰ τῆς διδασκαλίας του προητοίμασε πολλοὺς νὰ πιστεύσωσιν εἰς Χριστόν· βαπτιστῆς δέ, διότι ἐβάπτισε τὸν Χριστόν ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ποταμῷ. Τὸ πλεῖστον τοῦ βίου αὐτοῦ διέτριψεν ἐν τῇ ἐρήμῳ τῆς ἀνατολικῆς Ἰουδαίας, ζῶν βίον ἀσκητικὸν καὶ κηρύττων ὅτι ἐπλησίασεν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ· προέτρεπε δὲ τοὺς προσερχομένους εἰς αὐτὸν νὰ μετανοήσωσι καὶ νὰ πράξωσι καρποὺς ἀξίους τῆς μετανοίας, καὶ ἐβάπτιζεν αὐτοὺς ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ποταμῷ. Ἦτο τύπος ἀρετῆς, ἐκήρυττε δὲ μετὰ παρρησίας καὶ θάρρους τὴν ἀλήθειαν. Δὲν ἐδίστασε νὰ ἐλέγξῃ καὶ αὐτὸν τὸν βασιλέα Ἡρώδη διὰ τὰς παρεκτροπὰς αὐτοῦ, καὶ διὰ τοῦτο ἐφυλάκισεν αὐτὸν ὁ Ἡρώδης, δὲν ἐτόλμησε δὲ νὰ φρονέσῃ αὐτὸν φοβούμενος τὸν λαόν, ὅστις ἐτίμα τὸν Ἰωάννην ὡς δίκαιον καὶ ἅγιον. Ἄλλ' ἐν τέλει ὁ Ἡρώδης ἐπεμψε καὶ ἀπε-

κεφάλιστε τὸν Ἰωάννην ἐν τῇ φυλακῇ, θέλων νὰ ἐκπληρώτῃ παράλογον ὑπόσχεσιν, τὴν ὅποیان εἶχε δώσει κατὰ τὴν ἐορτὴν τῶν γενεθλίων του εἰς τὴν θυγατέρα τῆς παρκανόμου γυναικὸς αὐτοῦ Ἡρώ-διάδος.

Εἰς τὸν ἅγιον Ἰωάννην πλὴν τῆς ἐορτῆς τῶν γενεθλίων, περὶ ἧς γενήσεται λόγος ἐν τῷ οἰκείῳ μέρει τῶν ἐορτῶν τοῦ μικροῦ Ἰουνίου, εἶναι καθιερωμένοι προσέτι δύο ἐορταί, ἡ σύναξις αὐτοῦ, ἐορταζομένη τῇ 7ῃ Ἰανουαρίου, τῇ ἐπιούσῃ δηλ. τῶν Θεοφανείων πρὸς τιμὴν τοῦ βαπτίσαντος τὸν Χριστόν, καὶ ἡ τῆς ἀποτομῆς αὐτοῦ, ἐορταζομένη τῇ 29ῃ Αὐγούστου εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἀποκεφαλίσεως τοῦ Ἰωάννου ὑπὸ τοῦ Ἡρώδου. Κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην εἶναι καθιερωμένη νηστεία εἰς σημεῖον πένθους. Εἰς ἀμφοτέρας τὰς ἐορτὰς ταύτας ψάλλεται ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τὸ πικρατεθὲν ἀνωτέρω ἀπολυτίκιον.

Τὸ ἀπολυτίκιον τοῦ ἁγίου Ἀντωνίου. Ἦχος δ'.

(17 Ἰανουαρίου).

Τὸν ζηλωτὴν Ἠλίαν ταῖς τρόποις μιμούμενος,
τῷ βαπτιστῇ εὐθείαις ταῖς τρίβοις ἐπόμενος, πάτερ
Ἀντώνιε, τῆς ἐρήμου γέγονας οἰκιστῆς, καὶ τὴν οἰ-
κουμένην ἐστήριξας εὐχαῖς σου. Διὸ πρέσβευε Χρι-
στῷ τῷ Θεῷ σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Τὸν ζηλωτὴν (ὑπὸ ζήλου κατεχόμενον ὑπὲρ τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ)
Ἠλίαν κατὰ τοὺς τρόπους μιμούμενος, τὸν βαπτιστὴν (Ἰωάννην)
διὰ τῶν εὐθειῶν ὁδῶν ἀκολουθῶν, πάτερ Ἀντώνιε, τῆς ἐρήμου ἔχεις
γίνει οἰκιστῆς, καὶ τὴν οἰκουμένην ἐστήριξας διὰ τῶν εὐχῶν σου.
Διὰ τοῦτο παρακάλει Χριστὸν τὸν Θεὸν νὰ σωθῶσιν αἱ ψυχαὶ ἡμῶν.

Ἀντώνιος, ὁ τοῦ μοναστικοῦ βίου ἀρχηγός, ἐγεννήθη ἐν Αἰγύπτῳ
τῷ 251 ἔτει ἐκ γονέων εὐσεβῶν. Ἀκούσας δὲ ποτε τὴν εὐαγγελικὴν
φωνήν, Εἰ θέλεις τέλειος εἶναι, ὑπαγε, πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα
καὶ δὸς πτωχοῖς (Ματθ. ιβ'. 21), ἔβαλεν ἀμέσως αὐτὴν εἰς πρᾶξιν

καὶ πάντα ὅσα εἶχε διαμοιράσας εἰς πένητας, καὶ πᾶσαν τύβην τοῦ κόσμου φυγὼν ἀνεχώρησεν εἰς τὴν ἔρημον. Οἱ ἐπὶ εἴκοσιν ἔτη ποικίλοι αὐτοῦ πειρασμοὶ εἶναι ἀπίστευτοι· οἱ ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἀσκητικοὶ αὐτοῦ ἀγῶνες ὑπερβαίνουσι τῆς φύσεως τοὺς ὅρους· καὶ τῶν ἐναρέτων αὐτοῦ πράξεων ἡ φήμη εἴλκυσε τοσοῦτον πλῆθος πρὸς μίμῃσιν, ὥστε ἡ ἔρημος μετεμορφώθη εἰς πόλιν. Διωκομένων τῶν Χριστιανῶν καὶ θανατουμένων ἐπὶ Αὐτοκράτορος Μαξιμίμου τῷ 312, ἔδραμεν εἰς βοήθειαν αὐτῶν καὶ παραμυθίαν. Ταραττομένης δὲ τῆς Ἐκκλησίας ὑπὸ τῶν Ἀρειανῶν κατέβη μετὰ ζήλου εἰς Ἀλεξανδρείαν τῷ 335 καὶ ἠγωνίσθη κατ' αὐτῶν ὑπὲρ τῆς Ὀρθοδοξίας, ὅτε καὶ πολλοὺς τῶν ἀπίστων ἐπέστρεψεν εἰς Χριστόν, διὰ τῆς χάριτος τῶν ἑαυτοῦ λόγων. Καὶ οὕτω γενόμενος τύπος ἀρετῆς καὶ κανῶν τῶν Μοναχῶν ἐτελεύτησε τῇ 17 Ἰανουαρίου τοῦ 356.

Τὸ ἀπολυτίκιον τῶν ἀγίων Ἀθανασίου καὶ Κυρίλλου.

Ἦχος δ'.

(18 Ἰανουαρίου).

**Ἔργοις λάμπαντες ὀρθοδοξίας, πᾶσαν σθέσαντες
κακοδοξίαν, νικηταὶ τροπαιοφόροι γεγονάτε τῇ εὐσεβείᾳ
τὰ πάντα πλουτίσαντες, τὴν Ἐκκλησίαν μεγάλως
κοσμήσαντες, ἀξίως εὗρατε Χριστὸν τὸν Θεόν,
ὄρωρῶμενον πᾶσι τὸ μέγα ἔλεος.**

Ἀφοῦ ἐλάμψατε καὶ διεκρίθητε διὰ τοὺς ὑπὲρ τῆς ὀρθοδοξίας ἀγῶνάς σας καὶ ἐσθέσατε πᾶσαν αἵρεσιν καὶ κακοδοξίαν, ἐγίνατε νικηταὶ καὶ τροπαιοφόροι, διὰ τῆς εὐσεβείας σας τὰ πάντα πλουτίσαντες καὶ τὴν Ἐκκλησίαν τὰ μέγιστα κοσμήσαντες, καὶ διὰ τοῦτο ἠξιώθητε νὰ εὔρητε Χριστὸν τὸν Θεόν, ὅστις εἰς ὅλους χαρίζει τὸ μέγα ἔλεος.

Ἀμφότεροι οἱ Πατέρες οὗτοι τῆς Ἐκκλησίας ἦσαν Ἀλεξανδρεῖς τὴν πατρίδα, διέπρεψαν δὲ διὰ τοὺς ἀγῶνας, εὗς ἠγωνίσθησαν κατὰ τῶν αἰρετικῶν καὶ τὰς ἐξορίας, καὶ τοὺς διωγμούς, εὗς ὑπέστησαν ἕνεκα τῆς συκοφαντίας τῶν διαβοητῶν αἰρετικῶν. Καὶ ὁ μὲν μέγας

Ἄθανάσιος δικαίως δύναται νὰ θεωρηθῆ στυλὸς τῆς Ὁρθοδοξίας, διότι εἶναι ὁ σπουδαιότερον καὶ ἐπιτυχέστερον πάντων καταπολεμήσας τὸν Ἄρειον καὶ ὁμιλήσας σοφώτατα κατὰ τῆς αἵρέσεως αὐτοῦ καὶ ὑπὲρ τῆς τοῦ Ὁμοουσίου διδασκαλίας, ἐνῶ ἀκόμη ἦτο διάκονος ἐν τῇ ἐν Νικαίᾳ Ἀγ. Οἰκουμενικῇ Συνόδῳ τῶν 318 θεοφόρων πατέρων. Πολλάκις δὲ ἐνεκα τοῦ μεγάλου ζήλου, μεθ' οὗ κατεδίωξε τὸν Ἀρειανισμόν, ὅτε ἐγένεν Ἀρχιεπίσκοπος Ἀλεξανδρείας, ἐπανειλημμένως ἐξωρίσθη ἐκ τῆς ἀρχιεπισκοπῆς του, ἀλλὰ καὶ πάλιν ἐπανέκαμψε πρὸς χαρὰν τοῦ ποιμνίου του, τὸ ὁποῖον ὡς πατέρα ἐλάτρευεν αὐτόν. Διεκρίθη δὲ διὰ τὴν μεγάλην εὐγλωττίαν καὶ σοφίαν αὐτοῦ, δι' ἧς ἐφώτισε τὴν Ὁρθοδοξίαν καὶ συνετέλεσεν εἰς τὸ νὰ ἐμπεδωθῆ καὶ ὑπερισχύσῃ ἡ Ὁρθόδοξος πίστις.

Ὁ μέγας Ἄθανάσιος εἶναι εἷς τῶν φαινοτέρων ἀστέρων τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ εἶναι λυπηρόν, ὅτι ἐνεκα τῆς ἀμαθείας καὶ τοῦ σκότους, τὸ ὁποῖον ἐπεκράτησεν ἐν τῇ Ἀνατολῇ μετὰ τὴν κατάκλυσιν αὐτῆς ὑπὸ τῶν Τούρκων καὶ ἄλλων βαρβάρων ὁρδῶν, ὅλως ἐλησμονήθησαν οἱ ἐπὶ 46 ἔτη ἀγῶνες καὶ τὰ βάσανα τοῦ μεγάλου τούτου ἀνδρός, ὅστις εἶναι πολὺ ὑπέρτερος ἄλλων ἀγίων ἀνδρῶν καὶ μαρτύρων, τῶν ὁποίων ἡ μνήμη ἐκ συνθηλαίας ἐορτάζεται πανηγυρικώτερον. Ἀπέθανε δὲ τῷ 373.

Ὁ δὲ Κύριλλος ἦτο ἀνεψιὸς τοῦ Ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας Θεοφίλου, οὗτινος καὶ διάδοχος ἐγένετο τῷ 412. Ἐξωσθεὶς τοῦ θρόνου μετὰ ταῦτα διὰ τῆς τῶν Νεστοριανῶν ἐνεργείας ἐπανάλαβεν αὐτὴν πάλιν μετ' ὀλίγον. Ποιμάνας δὲ τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ 32 ἔτη ἐτελεύτησε τῷ 444.

Διέπρεψε καὶ αὐτὸς διὰ τοὺς κατὰ τοῦ αἵρετικοῦ Νεστορίου ἀγῶνας, ὃν κατεπολέμησε καὶ συνετέλεσε νὰ καταδικασθῆ κατὰ τὴν I' Οἰκουμενικῇν Σύνοδον τῶν 200 πατέρων τὴν ἐπὶ Θεοδοσίου τοῦ μικροῦ τῷ 431 ἐν Ἐφέσῳ συγκροτηθεῖσαν.

Ὁ Ἄθανάσιος καὶ ὁ Κύριλλος κατέλιπον πολλὰ σοφὰ συγγράμματα, ἐρμηνευτικὰ τῶν θείων γραφῶν, δογματικά, ἐλεγκτικὰ τῶν αἵρέσεων, πλάνης κλπ.

Τὸ ἀπολυτίκιον τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου.

Ἦχος δ'.

(25 Ἰανουαρίου).

**Ὁ ποιμενικὸς ἀυλὸς τῆς Θεολογίας σου τὰς τῶν
ρητόρων ἐνίκησε σάλπιγγας· ὡς γὰρ τὰ βῆθη τοῦ
πνεύματος ἐκζητήσαντι, καὶ τὰ κάλλη τοῦ φθέγματος
προσετέθη σοι. Ἀλλὰ πρέσβευε Χριστῷ τῷ Θεῷ,
πάτερ Γρηγόριε, σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν.**

Ὁ θεὸς ἀυλός, ἦτοι ἡ δύναμις καὶ ὁ τρόπος τῆς Θεολογίας σοῦ
τοῦ ποιμένος τῶν λογικῶν προσβάτων ἐνίκησε τὰς σάλπιγγας, ἦτοι
τὴν σοφίαν καὶ πολυμάθειαν, τῶν ἐθνικῶν ρητόρων. Οὐ μόνον δὲ
ἠδύνασο νὰ ἐνοῶς καὶ συζητῆς τὰ θεῖα δόγματα, καὶ νὰ εἰσδύης
εἰς τὸ βάθος αὐτῶν, ἀλλ' εἶχες καὶ τὴν χάριν εὐφραδῶς ταῦτα νὰ
ἀναπτύσσης. Πρέσβευε λοιπὸν εἰς τὸν Θεὸν ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῶν
ψυχῶν ἡμῶν.

Τὸ ἀπολυτίκιον τῶν τριῶν Ἱεραρχῶν. Ἦχος α'.

(30 Ἰανουαρίου).

**Τοὺς τρεῖς μεγίστους φωστῆρας τῆς τρισηλίου
Θεότητος, τοὺς τὴν οἰκουμένην ἀκτίσει δογμάτων
θείων πυρσεύσαντας, τοὺς μελιρρύτους ποταμοὺς
τῆς σοφίας, τοὺς τὴν κτίσιν πᾶσαν θεογνωσίας νάμασι
καταρθεύσαντας, Βασίλειον τὸν μέγαν, καὶ τὸν θεο-
λόγον Γρηγόριον, σὺν τῷ κλεινῷ Ἰωάννῃ, τῷ τὴν
γλῶτταν χρησορρήμονι, πάντες οἱ τῶν λόγων αὐτῶν
ἐρασταί, συνελθόντες, ὕμνοις τιμῆσωμεν· αὐτοὶ γὰρ
τῇ Τριάδι ὑπὲρ ἡμῶν ἀεὶ πρεσβεύουσιν.**

Τοὺς τρεῖς μεγίστους φωστῆρας τῆς τρισηλίου Θεότητος, οἱ ὅποιοι
ἐφώτισαν τὴν οἰκουμένην διὰ τῶν ἀκτίων τῶν θείων δογμάτων,
τῆς θείας τοῦ Χριστοῦ διδασκαλίας, τοὺς μελιρρύτους ποταμοὺς τῆς

σοφίας, οἱ ὅποιοι κατήρδευσαν, ἐπότισαν, πᾶσαν τὴν κτίσιν διὰ τῶν νημάτων τῆς θεογνωσίας, Βασίλειον τὸν μέγαν, καὶ τὸν θεολόγον Γρηγόριον, μετὰ τοῦ διαπρεποῦς Ἰωάννου, τοῦ χρυσοῦ τὴν γλῶσσαν, ἃς συνέλθωμεν πάντες οἱ ἀγαπῶντες καὶ θαυμάζοντες τοὺς λόγους αὐτῶν καὶ ἃς ὑμνήσωμεν αὐτούς· διότι αὐτοὶ δέονται πάντοτε ὑπὲρ ἡμῶν πρὸς τὴν ἁγίαν Τριάδα.

Ὁ Βασίλειος, ὁ Γρηγόριος καὶ ὁ Χρυσόστομος ὑπῆρξαν οἱ τρεῖς μέγιστοι καὶ σοφώτατοι τῆς Ἐκκλησίας διδάσκαλοι, ἐνωρίς δὲ εἶχε καθιερωθῆ ἑορτὴ εἰς ἕκαστον ἐξ αὐτῶν, καὶ ἡ μὲν ἑορτὴ τοῦ μεγάλου Βασιλείου πανηγυρίζεται τῇ 1 Ἰανουαρίου, ἡ δὲ τοῦ Γρηγορίου τῇ 25 Ἰανουαρίου, καὶ ἡ τοῦ Χρυσοστόμου τῇ 13 Νοεμβρίου. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἡγήθη μετὰ τῶν Χριστιανῶν ἕως περὶ τοῦ τίς τῶν τριῶν Ἱεραρχῶν ἦτο ἀνώτερος τῶν ἄλλων, καὶ οἱ μὲν τῶν Χριστιανῶν ἐπωνυμᾶζοντο Βασιλεῖται, οἱ δὲ Γρηγορίται, οἱ δὲ Ἰωαννῖται, διὰ τοῦτο πρὸς κατάπαυσιν τῆς ἔριδος συνέστη ἐπὶ Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ (1100) ἡ ἑορτὴ τῶν τριῶν Ἱεραρχῶν, ἧτις ἔκτοτε πανηγυρίζεται τῇ 30 Ἰανουαρίου. Τὴν ἀκολουθίαν δὲ τῆς ἑορτῆς ταύτης συνέθεσεν ὁ ἐπίσκοπος Εὐχαΐτων Ἰωάννης.

Ὁ Μέγας Βασίλειος ἐγεννήθη περὶ τὸ 329 ἐν Καισαρείᾳ τῆς Καππαδοκίας, ἐκ γονέων Βασιλείου καὶ Ἐμμελείας. Ἐξεπαιδεύθη ἐν Ἀθήναις ἐν τῇ σχολῇ τοῦ Λιβανίου· ἐπιστρέψας δὲ εἰς Καισάρειαν ἀνεχώρησεν εἰς τὰ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ τοῦ Πόντου ἡσυχαστήρια. Περὶ τὸ 370 ἐγένετο ἐπίσκοπος τῆς πατρίδος αὐτοῦ Καισαρείας. Διεκρίθη διὰ τὸ ἔκτακτον αὐτοῦ θάρρος ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας, τῆς ὁποίας τὴν ὀρθὴν διδασκαλίαν ὑπερήσπισε γενναίως κατὰ τοῦ Ἀρείου· ὑπῆρξε τύπος φιλανθρωπίας, καὶ συνέγραψεν ἔργα σοφώτατα. Ἀπέθανε δὲ τῷ 379.

Ὁ Μέγας Γρηγόριος ἐγεννήθη ἐν Ἀριανζῷ, κόμῃ τῆς Καππαδοκίας, οὐχὶ μακρὰν τῆς Ναζιανζοῦ τῷ 329. Εἶχε γονεῖς εὐσεβεῖς, τὸν Γρηγόριον καὶ τὴν Νόνναν. Ἐξεπαιδεύθη ἐν Καισαρείᾳ, Ἀλεξανδρείᾳ καὶ Ἀθήναις, ἔθθα συνεδέθη διὰ στενῆς καὶ ἰσοθίου φιλίας πρὸς τὸν Βασίλειον. Ἀπελθὼν τῶν Ἀθηνῶν μετέβη εἰς τὰ κατὰ τὸν Πόντον ἡσυχαστήρια· προχειρισθεὶς δ' ἔπειτα ἐπίσκοπος Σασίμων

προήχθη ἐν τέλει εἰς ἐπίσκοπον Κωνσταντινουπόλεως, ἔνθα διὰ τῆς ἐκτάκτου αὐτοῦ εὐγλωττίας μεγάλως συνετάραξε τοὺς ἐκεῖ ἰσχύοντας αἰρετικούς, Ἀρειανούς. Παραιτηθεὶς τοῦ ἐπισκοπικοῦ θρόνου, ἐπέστρεψεν εἰς Ναζιανζόν, ὅπου καὶ ἀπέθανε τῷ 339. Ὑπῆρξε πρόεδρος τῆς Β' οἰκουμενικῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Συνόδου τῷ 381, ἐπωνομάσθη δὲ Θεολόγος, διότι διὰ τῶν σοφῶν αὐτοῦ συγγραμμάτων ὑπερήττισε τὴν Θεότητα τοῦ Λόγου, τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος ἐγεννήθη ἐν Ἀντιοχείᾳ τῷ 344 ἐκ γονέων εὐσεβῶν, Σεκούνδου καὶ Ἀνθούσης. Ἐξεπαιδεύθη ἐν Ἀθήναις ἐν τῇ σχολῇ τοῦ Λιβανίου, διακριθεὶς ἐν τῇ ῥητορικῇ. Διέτριψεν ἔπειτα εἰς τὰ ἡαυχαστήρια τῆς Ἀντιοχείας, προχειρισθεὶς δὲ πρεσβύτερος τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ Ἐκκλησίας προήχθη εἰς ἀρχιεπίσκοπον Κωνσταντινουπόλεως τῷ 397. Περιῆλθεν εἰς ῥῆξιν πρὸς τὴν Αὐτοκράτορα ν Εὐδοξίαν, διότι ἤλεγχεν αὐτήν· δις ἐξωρίσθη ὑπ' αὐτῆς, ἀπχγόμενος, δὲ τὸ δεύτερον εἰς τὴν ἐξορίαν ἀπέθανε καθ' ὄδον ἕνεκα τῶν κκουχιῶν τῷ 407. Διὰ τὴν μεγάλην αὐτοῦ εὐγλωττίαν ἐπωνομάσθη **Χρυσόστομος** καὶ **χριστιανὸς Δημοσθένης**. Συνέγραψε πλεῖστα σοφὰ ἔργα, ὧν σώζονται 1447 λόγοι καὶ 249 ἐπιστολαί· ὑπῆρξε τύπος φιλανθρωπίας· εἰργάσθη ὑπὲρ τῆς ἐκπαιδεύσεως τοῦ κλήρου καὶ ὑπὲρ τῆς ἐξελπίσεως τοῦ χριτιανισμοῦ εἰς τοὺς Γότθους καὶ τοὺς Πέρσας, διὸ καὶ 22 διδάσκαλοι τῆς Ἐκκλησίας ἔπλεξαν ἐγκώμια εἰς αὐτόν.

Τὸ ἀπολυτίκιον τοῦ ἁγίου Γεωργίου. Ἦχος δ'.

(23 Ἀπριλίου)

Ὡς τῶν αἰχμαλώτων ἐλευθερωτῆς, καὶ τῶν πτωχῶν ὑπερασπιστῆς, ἀσθενούντων ἰατρός, βασιλέων ὑπέρομαχος, Τροπαιοφόρε μεγαλομάρτυς Γεώργιε, πρόσθευε Χριστῷ τῷ Θεῷ, σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Ἐπειδὴ εἶσαι ἐλευθερωτῆς τῶν αἰχμαλώτων, καὶ ὑπερασπιστῆς τῶν πτωχῶν, ἰατρός τῶν ἀσθενῶν, καὶ προστάτης τῶν βασιλέων,

νικηφόρε μεγαλομάρτυς Γεώργιε, παρακάλει Χριστὸν τὸν Θεὸν νὰ σωθῶσιν αἱ ψυχὰς ἡμῶν.

Ὁ ἅγιος Γεώργιος ἔζη ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Διοκλητιανοῦ, κατήγετο δὲ πρὸς πατρός μὲν ἐκ Καππαδοκίης, πρὸς μητρός δὲ ἐκ Παλαιστίνης. Εἶχε στρατιωτικὸν ἀξίωμα, διέπρεψε δὲ εἰς πολλοὺς πολέμους, διὸ καὶ τροπαιοφόρος ἐπεκλήθη. Κατὰ τὸν ἐπὶ Διοκλητιανοῦ διωγμὸν κατὰ τῶν Χριστιανῶν, ὁ ἅγιος Γεώργιος πολλὰς ὑποστάς βρασάνους ὑπὲρ τῆς χριστιανικῆς πίστεως μετὰ θάρρους καὶ καρτερίας καὶ νικητῆς ἀνεδειχθεὶς, πολλοὺς δὲ ὀδηγῆτας εἰς Χριστὸν διὰ τῶν ἐκτάκτων αὐτοῦ ἔργων, ὑπέμεινεν ἐν τελει τὸν μαρτυρικὸν θάνατον ἐν ἔτει 296.

Τὸ ἀπολυτίκιον τοῦ ἁγίου ἀποστόλου καὶ εὐαγγελιστοῦ
Μάρκου. ᾠχος γ'.

(25 Ἀπριλίου)

**Ἀπόστολε ἅγιε καὶ εὐαγγελιστὰ Μάρκε, πρέσβευε
τῷ ἐλεήμονι Θεῷ, ἵνα πταισμάτων ἄφεςιν παράσχη
ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν.**

Ἀπόστολε ἅγιε καὶ εὐαγγελιστὰ Μάρκε, παρακάλει τὸν ἐλεήμονα Θεόν, ἵνα ἀμαρτιῶν συγχώρητιν δόση εἰς τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Οὗτος ἦτο τὸ γένος Ἕλλην ἐκ Κυρήνης τῆς κατὰ τὴν Λιβύην Πενταπόλεως, προσελθὼν δὲ εἰς τὴν πίστιν τοῦ Χριστοῦ διὰ τοῦ ἀποστόλου Πέτρου ἠκολούθησεν αὐτὸν ἕως Ῥώμης, ὅπου διατρίβων συνέγραψε τὸ κατ' αὐτὸν Εὐαγγέλιον ἑλληνιστὶ δεύτερος τοῦ Ματθαίου. Ὑστερον δὲ ἀπελθὼν εἰς Αἴγυπτον καὶ κηρύξας τὸ Εὐαγγέλιον εἰς αὐτὴν καὶ πρῶτος τὴν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Ἐκκλησίαν συστήσας ἐτελεύτησε μαρτυρικῶς περὶ τὸ 64 ἔτος.

Τὸ ἀπολυτίκιον τῶν ἁγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης.

ᾠχος πλάγιος δ'.

(21 Μαΐου).

Τοῦ Σταυροῦ σου τὸν τύπον ἐν οὐρανῷ θεασάμενος, καὶ ὡς ὁ Παῦλος τὴν κλήσιν οὐκ ἐξ ἀνθρώπων

δεξάμενος, ὁ ἐν βασιλευσιν ἀπόστολός σου, Κύριε, βασιλεύουσιν πόλιν τῆ χειρὶ σου παρέθετο, ἣν περισώζε διὰ παντός ἐν εἰρήνῃ, πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου, μόνε φιλάνθρωπε.

Τοῦ σταυροῦ σου τὸν τύπον (τὸ σημεῖον) εἰς τὸν οὐρανὸν ἀφοῦ εἶδε καὶ καθὼς ὁ ἀπόστολος Παῦλος τὴν πρόσκλησιν (διὰ τὴν κηρύξιν τὸν Χριστὸν) οὐχὶ ἐξ ἀνθρώπων ἐδέχθη (ἀλλὰ διὰ τοῦ σημείου) ὁ μεταξὺ βασιλεῶν (δηλ. βασιλεὺς) ἀπόστολός σου (ὁ Κωνσταντῖνος), Κύριε, βασιλεύουσιν (προτεύουσιν) πόλιν (δηλ. τὴν Κωνσταντινούπολιν) εἰς τὴν χεῖρά σου (δηλ. εἰς τὴν προστασίαν σου) παρέδωκε, τὴν ὁποίαν σῶζε πάντοτε ἐν εἰρήνῃ διὰ παρακλήσεων τῆς Θεοτόκου, μόνε φιλάνθρωπε.

Ὁ μέγας Κωνσταντῖνος ὁ πρῶτος οὗτος χριστιανὸς βασιλεὺς ἦτο υἱὸς Κωνσταντῖνου τοῦ Χλωροῦ βασιλεῶς τοῦ Ῥωμαϊκοῦ κράτους καὶ τῆς μ. κ. κ. Ἑλλάδος. Ἐγεννήθη τῷ 272 ἔτει. Τῷ 306 ἔτει ἀποθνήσκοντος τοῦ πατρὸς ἀνηγορεύθη τοῦ θρόνου διάδοχος. Τῷ 312 μ. κ. κ., ὅτι ὁ Μαξέντιος μετὰ τοῦ Μαξιμίνου ἠνώθησαν κατ' αὐτοῦ, ἐξεστράτευεν εἰς Ἰταλίαν, ὅπου ἀπερχόμενος ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ἑαυτοῦ στρατευμάτων εἶδεν ἐν τῷ οὐρανῷ μετὰ μεσημβρίαν κάτωθεν τοῦ ἡλίου στυλον φωτεινὸν εἰς τύπον Σταυροῦ μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς *Ἐν τούτῳ ἰκά*. Τὴν ἐφεξῆς νύκτα φανεῖς καθ' ὕπνον ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς παρήγγειλεν αὐτῷ τὴν χρῆσιν τοῦ σταυροειδοῦς ἐκείνου τύπου εἰς τὰς σημαίας αὐτοῦ. Οὗτος δὲ σηκωθείς τὸ πρωτὸν διέταξεν ἀμέσως τὴν τούτου κατασκευὴν ὀνομάσας αὐτὸ *λάβαρον* καὶ συγκροτήσας τὴν μάχην ἐνίκησε κατὰ κράτος τὸν Μαξέντιον. Ὁ Κωνσταντῖνος εἰσελθὼν τὴν ἐπαύριον εἰς Ῥώμην μετὰ θριάμβου ἀνηγορεύθη ὑπὸ τῆς Ἱερουσίας αυτοκράτωρ τῆς Δύσεως, τοῦ Λικινίου βασιλεύοντος εἰς τὴν Ἀνατολήν. Ἀλλὰ καὶ τούτον πολεμήσας κατεξωλόθρευσε τῷ 323 ἔτει καὶ οὕτως ἔμεινεν αὐτὸς μονάρχης τῆς Δύσεως καὶ Ἀνατολῆς, ὅποτε ἔπαυσαν πάντες οἱ κατὰ τῆς Ἐκκλησίας διωγμοί, ἐθριάμβευεν ὁ Χριστιανισμὸς, καὶ κατελύθη ἡ εἰδωλολατρεία, τῷ 325 συνήθροισε τὴν ἐν Νικαίᾳ Ἀ' Οἰκουμενικὴν Σύνοδον. Τῷ 328 ἔτει μετέφερε τὴν πρωτεύουσιν τοῦ Ῥωμαϊκοῦ κράτους ἀπὸ

τῆς Ῥώμης εἰς τὸ Βιζάντιον καὶ ὠνόμασεν αὐτὸ Νέαν Ῥώμην ὕστερον δὲ ὠνομάσθη ἀπ' αὐτοῦ Κωνσταντινούπολις. Τελευταῖον ἀσθενήσας ἐν Νικομηδείᾳ λαβὼν τὸ θεῖον βάπτισμα ἐτελεύτησε τῷ 337.

Τὸ ἀπολυτίκιον τοῦ γενεθλίου τοῦ Προδρόμου
καὶ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου. Ἦχος δ'.

(24 Ἰουνίου).

**Προφῆτα καὶ Πρόδρομε τῆς παρουσίας Χριστοῦ,
ἀξίως εὐφημήσασί σε οὐκ εὐποροῦμεν ἡμεῖς, οἱ πόθω
τιμῶντές σε· στερίωσις γὰρ τεκούσης καὶ πατρὸς ἀφω-
νία λέλυνται τῇ ἐνδόξῳ καὶ σεπτῇ σου γεννήσει, καὶ
σάρκωσις Ἰησοῦ τοῦ Θεοῦ κόσμῳ κηρύττεται.**

Σέ, ὅστις ὑπῆρξας προφήτης καὶ Πρόδρομος τῆς παρουσίας, τῆς ἐμφάνισης, τοῦ Χριστοῦ, δὲν εὐποροῦμεν, δὲν δυνάμεθα, νὰ ἐπαινέσωμεν ἐπαξίως ἡμεῖς, οἱ μετὰ πόθου τιμῶντές σε· διότι ἡ στερίωσις τῆς μητρὸς σου καὶ ἡ ἀφωνία τοῦ πατρὸς σου ἐλύθησαν διὰ τῆς ἐνδόξου καὶ σεπτῆς γεννήσεώς σου, καὶ δι' αὐτῆς κηρύττεται εἰς τὸν κόσμον ἡ σάρκωσις, ἡ ἐνανθρωπίσις τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Θεοῦ.

Ἡ ἑορτὴ τοῦ γενεθλίου τοῦ Ἰωάννου πανηγυρίζεται ἀπὸ τοῦ δ' αἰῶνος τῇ εἰκοστῇ τετάρτῃ Ἰουνίου, ἐξ ἀκριβοῦς μῆνας πρὸ τῆς γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ. Τὴν παρχμονὴν τῆς ἑορτῆς ταύτης πολλοὶ τῶν χριστιανῶν, μιμούμενοι τοὺς ἐθνικοὺς, ἐλούοντο χάριν καθάρσεως ἐν τῇ θαλάσῃ καὶ ἔπειτα ἐπήδων τὰς ἐν ταῖς πλατείαις ἀπτομένους πυράς. Τὸ κάκιστον τοῦτο ἔθιμον, ὅπερ μέχρι τοῦδε ἐπικρατεῖ πολλαχοῦ παρὰ τοῖς χριστιανοῖς, κατεπολέμησαν οἱ διδάσκαλοι τῆς Ἐκκλησίας, ἀπηγόρευσε δ' ἐπισήμως ἡ ἐν Τρούλλῳ σύνοδος ἐν τῷ ξε' κανόνι.

Τὸ ἀπολυτίκιον τῶν ἀγίων ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου.

Ἦχος β'.

(29 Ἰουνίου).

Οἱ τῶν Ἀποστόλων πρωτόθρονοι, καὶ τῆς οἴκου-

μένης Διδάσκαλοι, τῷ δεσπότῃ τῶν ὅλων προσθεύσατε εἰρήνην τῇ οἰκουμένῃ δωρησασθαι, καὶ ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν τὸ μέγα ἔλεος.

Σεῖς οἱ πρωτόθρονοι, οἱ κορυφαῖοι τῶν Ἀποστόλων, καὶ οἱ διδάσκαλοι τῆς οἰκουμένης, παρακαλέσατε τὸν Δεσπότην καὶ Κύριον τοῦ παντός νὰ δωρήσῃ εἰρήνην εἰς τὴν οἰκουμένην, καὶ νὰ ἐλεήσῃ καὶ σώτῃ τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Ἡ ἑορτὴ αὕτη ἑορτάζεται ἀπὸ τοῦ ε' αἰῶνος τῇ 29 Ἰουνίου εἰς τιμὴν καὶ μνήμην τῶν δύο κορυφαίων Ἀποστόλων, Πέτρου καὶ Παύλου. Καὶ ὁ μὲν Πέτρος κατήγετο ἐκ τῆς Βηθσαιῆδ᾽ τῆς Γαλιλαίας, ἦτο υἱὸς Ἰωάν, ἀδελφὸς τοῦ ἀποστόλου Ἀνδρέου καὶ ἀλιεύς τὸ ἐπάγγελμα. Ὑπῆρξεν ἐκ τῶν πρώτων Ἀποστόλων, κληθεὶς ἐν τῇ λίμνῃ Γενησαρέτ ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ καὶ ἀκολουθήσας αὐτὸν ἀπ' ἀρχῆς τοῦ κηρύγματος μέχρι τοῦ πάθους αὐτοῦ. Ἠρνήθη τὸν Χριστὸν ἐν τῇ αὐτῇ τοῦ ἀρχιερέως, ἐπὶ τούτῳ δ' ἔκλυσε πικρῶς ἐκαλεῖτο τὸ πρῶτον Σίμων, ἔπειτα δὲ μετονομάσθη ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ Πέτρος (Ἰωάν. α' 43). Κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς ἐκήρυξε πρῶτος τὸ Εὐαγγέλιον εἰς τοὺς Ἰουδαίους, καὶ τρεῖς χιλιάδες ἐξ αὐτῶν ἐπίστευσαν εἰς Χριστόν. Μέχρι τοῦ 50 ἔτους διέτριβεν ἐν Ἱερουσόλοις κηρύττων τὸ Εὐαγγέλιον, ἔπειτα μετέβη εἰς τὴν Ἀντιόχειαν καὶ εἰς τὴν Ἀσίαν· ἔγραψε δύο ἐπιστολάς καθολικὰς πρὸς τοὺς χριστιανούς τῆς Ἀσίας· καὶ κατὰ τὸν ἐπὶ Νέρωνος διωγμὸν ὑπέστη ἐν Ῥώμῃ μετὰ τοῦ ἀποστόλου Παύλου τὸν μαρτυρικὸν θάνατον, τῷ 67 ἢ 68, σταυρωθεὶς κατὰ κεφαλῆς. Συνέγραψε δύο καθολικὰς ἐπιστολάς.

Ὁ δὲ Παῦλος, ὅστις, πρὶν ἢ κληθῆ Ἀπόστολος, ἐκαλεῖτο Σαοῦλ ἢ Σαῦλος, ἐγεννήθη ἐν Ταρσῷ, πρωτεύουσῃ τῆς Κιλικίας. Οἱ γονεῖς αὐτοῦ ἦσαν Ἰουδαῖοι ἐκ τῆς φυλῆς Βενιαμίν, εἶχε δὲ καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ Ῥωμαίου πολίτου. Ἀνῆκεν εἰς τὴν αἵρεσιν τῶν Φαρισαίων, ἐκπαιδευθεὶς παρὰ τῷ περιφῆμῳ Φαρισαίῳ Γαμαλιῆλ ἐν Ἱερουσαλήμ. Ὑπῆρξε σφοδρὸς διώκτης τῶν χριστιανῶν, ὅτε δὲ μετέβαινεν ἀπὸ τῆς Ἱερουσαλήμ εἰς τὴν Δαμασκόν, ἵνα καταδιώξῃ καὶ ἐκεῖ τοὺς χριστιανούς, εἶδεν ὀπτασίαν, καθ' ἣν ἤκουσεν αὐτὸν τὸν

Χριστὸν καλοῦντα αὐτόν· εἰσελθὼν δὲ εἰς Δαμασκὸν ἐβιπτίσθη ὑπὸ
χριστιανοῦ τινος Ἀνανίου τῷ 37.

Ἐκτοτε ὁ Παῦλος ἐγένετο θερμώτατος κηρυχὴ καὶ ἀπόστολος τοῦ
Εὐαγγελίου. Ἐπεχείρησε τέσσαρας ἀποστολικὰς πορείας, καθ' ἃς
ἐκήρυξε τὸ Εὐαγγέλιον εἰς πλείστα μέρη τοῦ ῥωμαϊκοῦ κράτους· ἐπε-
σκέφθη πλὴν ἄλλων τὰς Ἀθήνας καὶ τὴν Κόρινθον· συνέστησε πολ-
λαχοῦ Ἐκκλησίας γράψας πρὸς αὐτὰς διαφόρους ἐπιστολάς· ἐν τέλει
δέ, κατὰ τὸν ἐπὶ Νέρωνος διωγμὸν, ὑπέστη ἐν Ῥώμῃ, ὡς προελέχθη,
τὸν μαρτυρικὸν θάνατον μετὰ τοῦ ἀποστόλου Πέτρου τῷ 67 ἢ 68.

Ὁ Πέτρος καὶ ὁ Παῦλος θεωροῦνται οἱ κορυφαῖοι τῶν Ἀποστό-
λων· ὁ Παῦλος μάλιστα εἰργάσθη ὑπὲρ τοῦ κηρύγματος τοῦ Εὐαγ-
γγελίου τοσοῦτον, ὅταν οὐδεὶς τῶν λοιπῶν Ἀποστόλων. Τῆς ἐορτῆς
τῶν Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου προηγείται ἡσθεῖα, ἀρχομένη
ἀπὸ τῆς Δευτέρας μετὰ τὴν Κυριακὴν τῶν ἁγίων Πάντων, καὶ διὰ
τοῦτο ὁ χρόνος τῆς διαρκείας αὐτῆς εἶναι διάφορος, ἐφ' ὅσον τὸ
Πάσχα ἐορτάζεται ἐνωρίτερον ἢ βραδύτερον. Εὐθὺς μετὰ τὴν ἐορ-
τὴν τῶν Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου, ἔτι τῆ 30 Ἰουνίου, ἐορ-
τάζεται ἐν τῇ ἡμετέρᾳ Ἐκκλησίᾳ ἡ μνήμη τῶν 12 Ἀποστόλων,
κατὰ τὴν ὁποῖαν ψάλλεται τὸ αὐτὸ ἀπολυτίκιον.

Τὸ ἀπολυτίκιον τοῦ προφήτου Ἠλίου. Ἦχος δ'.

(20 Ἰουλίου).

**Ὁ ἑνσαρκὸς Ἄγγελος τῶν Προφητῶν ἡ κρηπὶς,
ὁ δεύτερος πρόδρομος τῆς παρουσίας Χριστοῦ,
Ἠλίας ὁ ἔνδοξος, ἄνωθεν καταπέμψας Ἐλισσαίῳ
τὴν χάριν, νόσους ἀιοδιώκει καὶ λεπρούς καθαρῶς·
διὸ καὶ τοῖς τιμῶσιν αὐτὸν βρῦει ἰάματα.**

Σὺ, ἔνδοξε Ἠλία, εἶσαι ἄγγελος, ὁ φέρων ἀνθρώπου μορφήν,
σάρκα, ἡ βῆσις τῶν Προφητῶν, ὁ δεύτερος πρόδρομος τῆς παρου-
σίας Χριστοῦ. Ἀφοῦ δὲ κατέπεμψας ἐξ οὐρανοῦ, κατὰ τὴν ἀνάλη-
ψίν σου, τὴν χάριν εἰς τὴν μαθητὴν σου Ἐλισσαίον, ἀποδιώκει οὗτος

δι' αὐτῆς τῆς ἀσθενείας καὶ λεπροῦς καθαρῖζει· διὸ καὶ εἰς τοὺς τιμῶντάς σε παρέχεις ἀφρόνως θεραπείαν.

Ὁ προφήτης Ἡλίας, τοῦ ὁποῖου τὸ ὄνομα σημαίνει Θεὸς Κύριος ἢ Θεὸς ἰσχυρός, ἦτο ἀνὴρ εὐσεβής, ἀσκητής, λιτὸς τοῦς τρόπους, πλήρης θεοῦ καὶ πυρίνου ζήλου· διὸ καὶ ζηλωτῆς ἐπεκλήθη. Ἠλεγχεν εὐπαρησιάστως τὰς ἀσεβεῖς καὶ παρανόμους πράξεις τοῦ βασιλέως Ἀχαάβ καὶ τῆς γυναικὸς του Ἰεζάβελ. Ἐκλείσσε τὸν οὐρανὸν διὰ προσευχῆς καὶ δὲν ἔβρεξεν ἐπὶ τρία καὶ ἥμισυ ἔτη. Ἐπλήθυνε τὸ ἄλευρον καὶ τὸ ἔλαιον τῆς πτωχῆς χήρας Σερραφείας, ἣτις ἐφιλοξένησεν αὐτὸν εἰς τὸν οἶκόν της καὶ ἀποθανόντα τὸν υἱὸν αὐτῆς ἀνέστησε, καὶ πλείστα ἄλλα ἐποίησε θαύματα. Ἐνῶ δὲ μίαν ἡμέραν συναλάλει μετὰ τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ Ἐλισσαίου, ἠσπάγη εἰς τοὺς οὐρανοὺς ἐπὶ πυρίνου ἔρματος κατὰ τὸ 895 π. Χ. Ἐφάνη δὲ καὶ κατὰ τὴν μεταμόρφωσιν τοῦ Σωτῆρος ἐπὶ τοῦ Θαβωρίου ὄρους μετὰ τοῦ Μωϋσέως (6 Αὐγούστου).

Τὸ ἀπολυτίκιον τοῦ ἁγίου Μεγαλομάρτυρος καὶ ἰαματικοῦ Παντελεήμονος. Ἦχος γ'.

(27 Ἰουλίου).

Ἀθλοφόρε ἅγιε καὶ ἰαματικὲ Παντελεῆμον, πρόσθευε τῷ ἐλεήμονι Θεῷ, ἵνα πταισμάτων ἄφεσιν παρόσχη ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν.

Ὁ ἅγιος Παντελεῆμων κτήγεται ἐκ Νικομηδείας. Ὁ πατὴρ αὐτοῦ Εὐστόργιος ἦτο αἰρετικός. Παρὰ τῆς μητρὸς αὐτοῦ Εὐθούλης, ἣτις ἦτο χριστιανή, ἐδιδάχθη τὰ τῆς χριστιανικῆς πίστεως. Ἦτο ἰατρός, ἀλλὰ τὴν ἐπιστήμην αὐτοῦ μετήρξατο δωρεάν, θεραπεύων ἅμα πᾶσαν νόσον διὰ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ· διὸ καὶ ὠνομάσθη Παντελεῆμων, ἐνῶ πρότερον ἐκαλεῖτο Παντολέων. Ἐμαρτύρησε κατὰ τὸ 305 ἀποτμηθεὶς τὴν κεφαλὴν, διότι ἐθεράπευσε τυφλὸν τινα εἰδωλολάτρην, ὅστις ἐπίστευσεν εἰς Χριστὸν κατὰ μίμησιν τοῦ τυφλοῦ τοῦ Εὐαγγελίου.

Τὸ ἀπολυτίκιον τῆς μεταστάσεως τοῦ Εὐαγγελιστοῦ
Ἰωάννου.

(26 Σεπτεμβρίου).

Ἀπόστολε Χριστῷ τῷ Θεῷ ἠγαπημένε, ἐπιτάχυνον ῥῦσαι λαὸν ἀναπολόγητον· δέχεται σε προσπίπτοντα, ὁ ἐπιπεσόντα τῷ στήθει καταδεξάμενος· ὄν κίετες, Θεολόγε, καὶ ἐπίμονον νέφος ἐθνῶν διασκεδάσαι, αἰτούμενος ἡμῶν εἰρήνην, καὶ τὸ μέγα ἔλεος.

Ἀπόστολε ἠγαπημένε ὑπὸ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, σπεῦσον νὰ σώσης λαὸν ἀναπολόγητον, ἥτοι τὸν χριστιανικὸν λαόν, ὅστις κατεδιώκετο ὑπὸ τῶν ἐθνικῶν καὶ κατεδικάζετο ἀναπολόγητος· σὲ δέχεται προσπίπτοντα ἐνώπιόν του ὁ Χριστός, ὅστις κατεδέχθη νὰ ἐπιπέσῃ ἐπὶ τοῦ στήθους αὐτοῦ· τοῦτον παρκαλάει, Θεολόγε, νὰ διασκορπίσῃ καὶ τὸ νέφος τῶν ἐθνικῶν (εἰδωλολατρῶν), τὸ ὅποιον ἐπιμένει νὰ ὑπάρχῃ, ἐξαιτούμενος ὑπὲρ ἡμῶν εἰρήνην, καὶ τὴν μεγάλην τοῦ Θεοῦ εὐσπλαγγίαν.

Ὁ Ἰωάννης, ἦτο υἱὸς τοῦ ἀλιεῶς Ζεβεδαίου καὶ τῆς Σαλώμης, ἀδελφῆς τῆς μητρὸς τοῦ Κυρίου, ἀλιεὺς τὸ ἐπάγγελμα. Ὑπῆρξεν εἰς τῶν πρώτων μαθητῶν τοῦ Ἰησοῦ, κληθεὶς, ὑπ' αὐτοῦ μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Ἰακώβου ἐπὶ τῆς θαλάσσης τῆς Τιβεριάδος. Ἦτο ἐκ τῶν ἠγαπημένων μαθητῶν τοῦ Ἰησοῦ, τὸν ὅποιον ἠκολούθησε μέχρι τοῦ σταυροῦ· ἐπωνομάσθη ἐπιστήθιος, διότι ἔπεσεν εἰς τὸ στήθος τοῦ Ἰησοῦ κατὰ τὸν δεῖπνον τὸν μυστικόν, Θεολόγος δέ, διότι ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ αὐτοῦ ἔγραψε περὶ τοῦ Ἰοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ, περὶ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν. Ἐκήρυξεν ἐν Ἱερουσόλοις, ἔπειτα ἐν Ἐφέσῳ· ἐπὶ δὲ τοῦ Δομιτιανοῦ καταδιωχθεὶς ἐξωρίσθη ἐπὶ τινα χρόνον εἰς τὴν νῆσον Πάτμον. Ἀπέθανεν ἑκατοντοῦτης τὴν ἡλικίαν· ἔγραψε τὸ Εὐαγγέλιον αὐτοῦ, τὰς τρεῖς καθολικὰς ἐπιστολάς καὶ τὴν Ἀποκάλυψιν. Ἡ μνήμη αὐτοῦ ἐορτάζεται τῇ 26 Σεπτεμβρίου, καλεῖται δὲ ἡ μεταστάσις τοῦ Ἰωάννου, διότι κατὰ παράδοσιν στηριζομένην εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον κα' 21-23, ὁ Ἰωάννης δὲν ἀπέθανεν, ἀλλὰ μετέστη εἰς τοὺς οὐρανοὺς.

Τὸ ἀπολυτίκιον τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ. Ἦχος γ'.

(18 Ὀκτωβρίου).

**Ἀπόστολε ἅγιε καὶ εὐαγγελιστὰ Λουκᾶ, πρέσβευε
τῷ ἐλεήμονι Θεῷ, ἵνα πταισμάτων ἄφρασι παράσχη
τάς ψυχὰς ἡμῶν.**

Ἀπόστολε ἅγιε καὶ εὐαγγελιστὰ Λουκᾶ, παρακάλεῖ τὸν ἐλεή-
μονα Θεόν, ἵνα ἀμαρτιῶν συγχώρησιν δώσῃ εἰς τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Οὗτος ἦτο Ἀντιοχεὺς τὴν πατρίδα, ἱατρὸς τὸ ἐπάγγελμα, μα-
θητὴς τοῦ Παύλου. Συνέγραψεν Εὐαγγέλιον ἐλληνιστί, μετὰ τὸν
Ματθαῖον καὶ Μάρκον, καὶ τὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων. Ζήσας
ὕπερ τὰ 86 ἔτη ἀπέθανεν ἐν Πάτραις.

Τὸ ἀπολυτίκιον τοῦ ἁγίου Γερασίμου. Ἦχος α'.

(20 Ὀκτωβρίου).

**Τῶν ὀρθοδόξων προστάτην, καὶ ἐν σαρκὶ ἄγγε-
λον, καὶ θαυματουργὸν θεοφόρον νεοφανέντα ἡμῖν,
ἐπαινέσωμεν πιστοί, θεῖον Γεράσιμον, ὅτι ἀξίως πα-
ρὰ Θεοῦ ἀπέιληφεν ἱαμάτων τὴν ἀέναον χάριν· ῥών-
νυσι τοὺς νοσοῦντας, δαιμονιῶντας ἰᾶται· δι' ὃ καὶ
τοῖς τιμῶσιν αὐτὸν βρῦει ἰάματα.**

Ἄς ἐπαινέσωμεν, ὦ πιστοί, τὸν θεῖον Γεράσιμον, ὅστις εἶναι
προστάτης καὶ βοηθὸς τῶν ὀρθοδόξων, ἄγγελος ἐν σαρκὶ (ἦτοι
ἅγιος), θαυματουργός, φέρων ἐν ἑαυτῷ τὸν Θεόν καὶ φανείς ἐσχά-
τως εἰς ἡμᾶς (ἦτοι εἶναι ἐκ τῶν νέων ἁγίων). Ὁ ὅσιος οὗτος πατήρ
δικαίως καὶ ἀξίως ἔχει λάβει παρὰ τοῦ Θεοῦ τὴν ἀέναον χάριν νὰ
θεραπεύῃ ἀσθενεῖς, νὰ ἐνισχύῃ τοὺς νοσοῦντας, νὰ ἱατρεύῃ τοὺς
δαιμονιῶντας. Διὰ τοῦτο καὶ παρέχει ἀφθόνην θεραπείαν, χάριν,
ἔλεος, εἰς πάντας τοὺς τιμῶντας αὐτόν.

Ὁ ὅσιος Γεράσιμος κατήγετο ἐκ Τρικκάλων τῆς Κορίνθου, ἐκ
τῆς οἰκογενείας Νοταρᾶ. Ἀναχωρήσας ἐκ τῆς πατρίδος του, ἦλθεν

εἰς Κεφαλληνίαν, ἔνθα ἔδρυσε Μονὴν πλησίον τοῦ χωρίου Ὀμαλῶν, ὅπου καὶ ἀκηρικῶς καὶ θεαρίστως ἐτελεύτησε κατὰ τὸ 1579, πολλὰ θαύματα ἐπιτελέσας. Τὸ ἱερόν αὐτοῦ λείψανον σφάζεται ἐν τῇ φερωνύμῳ Μονῇ, μέχρι σήμερον θαυματουργοῦν.

Τὸ ἀπολυτίκιον τοῦ ἁγίου Δημητρίου. Ἦχος γ'.

(26 Ὀκτωβρίου).

**Μέγαν εὖρατο ἐν τοῖς κινδύνοις, σὲ ὑπέρμαχον
ἢ οἰκουμένην, Ἀθλοφόρε τὰ ἔθνη τροποῦμενον. Ὡς
οὖν Λυαίου καθεῖλες τὴν δύναμιν, ἐν τῷ σταδίῳ θαρ-
ρύνας τὸν Νέστορα, οὕτως, Ἄγιε, Χριστὸν τὸν
Θεὸν ἰκέτευε, δωρήσασθαι ἡμῖν τὸ μέγα ἔλεος.**

Ἡ οἰκουμένη (οἱ χριστιανοὶ τοῦ βωμαϊκοῦ κράτους) σὲ εὖρον, Ἀθλοφόρε, ἐν τοῖς κινδύνοις μέγαν ὑπέρμαχον, ἦτοι υπερασπιστὴν εἰς τοὺς κινδύνους, διότι κατατροπώνεις τὰ ἔθνη, δηλ. τοὺς Ἐθνικοὺς. Καθὼς λοιπὸν κατέρριψας τὴν ἀλαζονείαν, τὴν ἔπαρσιν, τοῦ ἔθνικοῦ Λυαίου, ἐνισχύτας τὸν Νέστορα (τὸν ἅγιον) ἐν τῷ σταδίῳ, ἐν τῷ ἀγῶνι, οὕτως, Ἄγιε, παρακάλει Χριστὸν τὸν Θεὸν νὰ δωρήσῃ εἰς ἡμᾶς τὴν μεγάλην του εὐσπλαγγίαν.

Ὁ ἅγιος Δημήτριος κατήγετο ἐκ Θεσσαλονίκης, ἦτο υἱὸς εὐσεβῶν γονέων καὶ διδάσκαλος τῆς χριστιανικῆς πίστεως. Ὅτε τῷ 290 ὁ αὐτοκράτωρ Μαξζέντιος ἦλθεν εἰς Θεσσαλονίκην, συλληφθεὶς ὑπ' αὐτοῦ ἐρρίφθη εἰς τὰς φυλακὰς. Ἐτελοῦντο ἐν Θεσσαλονίκῃ ἀγῶνες, καὶ ὁ μὲν Μαξιμιανὸς ἐκάθητο θεατῆς, βίρβαρος δὲ καὶ φίλος αὐτοῦ καὶ παλαιστῆς διάσημος Λυαῖος ὀνόματι, καυχώμενος διὰ τὴν σωματικὴν αὐτοῦ βώμην καὶ τὸ ἀνάστημα, προσεκάλει ἐν τῷ σταδίῳ πάντας νὰ παλαίσωσι μετ' αὐτοῦ καὶ ἐνίκα πάντας. Τοῦτο ἰδὼν νεανίας τις χριστιανός, Νέστωρ καλούμενος, φίλος δὲ τοῦ ἁγίου Δημητρίου, ἐπισκέπτεται αὐτὸν ἐν τῇ φυλακῇ, καὶ ζητεῖ τὴν εὐλογίαν αὐτοῦ, ἵνα μονομαχήσῃ πρὸς τὸν Λυαῖον. Λαβὼν δὲ ταύτην διὰ τῆς σφραγίδεως τοῦ τιμίου Σταυροῦ προσέρχεται ὁ Νέ-

στωρ εἰς τὸ στάδιον καὶ εἰπὼν· Ὁ Θεὸς Δημητρίου βοήθει μοι, ἐπάλαισε πρὸς τὸν Λυαῖον καὶ ἐνίκησεν αὐτὸν καὶ ἀπέκτεινε. Τὴν αἰτίαν τῆς νίκης τοῦ Νέστορος μαθὼν ὁ αὐτοκράτωρ διέταξε καὶ ἐφόνευσαν τὸν Δημήτριον ἐν τῇ φυλακῇ καὶ τὸν Νέστορα.

Τὸ ἀπολυτίκιον τῶν ἁγίων Ἀναργύρων Κοσμῶ
καὶ Δαμιανοῦ. Ἦχος πλ. δ'.

(1 Νοεμβρίου).

Ἅγιοι Ἀνάργυροι καὶ θαυματουργοί, ἐπισκέψασθε τὰς ἀσθενείας ἡμῶν· δωρεὰν ἐλάβετε, δωρεὰν δότε ἡμῖν.

Ἅγιοι Ἀνάργυροι καὶ θαυματουργοί, ἐπισκέψασθε τὰς ἀσθενείας ἡμῶν, βοηθήσατε ἡμᾶς· δωρεὰν ἐλάβετε τὴν χάριν τοῦ θεραπεύειν, καὶ δωρεὰν δότε αὐτὴν εἰς ἡμᾶς.

Οἱ ἅγιοι Ἀνάργυροι Κοσμᾶς καὶ Δαμιανὸς κατήχοντο ἐξ Ἀσίας. Ὁ πατὴρ αὐτῶν ἦτο εἰδωλολάτρης, ἀνετράφησαν δὲ εὐσεβῶς ὑπὸ τῆς χριστιανῆς μητρὸς αὐτῶν Θεοδότης. Ἐξεπαιδεύθησαν ἰδίως τὴν ἱατρικὴν ἐπιστήμην, τὴν ὁποίαν δωρεὰν μετήρχοντο· δι' ἧ καὶ Ἀνάργυροι ἐπωνομάσθησαν.

Τὸ ἀπολυτίκιον τῆς συντάξεως τῶν Ἀρχαγγέλων
Μιχαὴλ καὶ Γαβριήλ. Ἦχος δ'.

(8 Νοεμβρίου).

Τῶν οὐρανίων στρατιῶν Ἀρχιστράτηγοι, δυσωποῦμεν ὑμᾶς ἡμεῖς οἱ ἀνάξιοι, ἵνα ταῖς ὑμῶν δεήσεσι τειχίσητε ἡμᾶς, σκέπη τῶν πτερυγῶν τῆς ἀΐλου ὑμῶν δόξης, φρουροῦντες ἡμᾶς προσπέπτοντας ἐκτενωδῶς καὶ βοῶντας· Ἐκ τῶν κινδύνων λυτρώσαθε ἡμᾶς, ὡς Ταξιάρχαι τῶν ἄνω Δυνάμεων.

Ἦμας τοὺς ἀρχιστρατήγους τῶν οὐρανίων στρατιῶν, δηλαδὴ τῶν

ἀγγέλων παρακαλοῦμεν ἡμεῖς οἱ ἀνάξιοι, ἵνα διὰ τῶν δεήσεών σας ἐξασφαλίσητε ἡμᾶς, διὰ τῆς σκέπης τῶν πτερώγων τῆς ἀύλου ὑμῶν δόξης, φρουροῦντες, φυλάσσοντες ἡμᾶς, οἱ ὅποιοι προσπίπτομεν ἐνώπιόν σας καὶ ἐπιμόνως βοῶμεν πρὸς ὑμᾶς· Σώσατε ἡμᾶς ἐκ τῶν κινδύνων, ὡς Ταξιάρχαι τῶν οὐρανίων δυνάμεων.

Ἄγγελοι εἶναι ὄντα πνευματικά, ἀνώτερα τοῦ ἀνθρώπου, ὠρισμένα εἰς δικαιοσύνην τοῦ Θεοῦ, τοῦ ὁποίου τὸ πρόσωπον διὰ παντὸς βλέπουσιν ἐν οὐρανοῖς καὶ ὑμολογοῦσιν αὐτόν· εἶναι δὲ καὶ οἱ προστάται καὶ φύλακες τῶν ἀνθρώπων. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀγγέλων εἶναι ἀόριστος· πάντες δ' ὁμοῦ οἱ ἄγγελοι διαίρουσιν εἰς 9 τάξεις ἢ τάγματα καλούμενα· *Θρόνοι, Χερουβίμ, Σεραφίμ, Κυριότητες, Δυνάμεις, Ἐξουσίαι, Ἀρχαί, Ἀρχάγγελοι καὶ Ἄγγελοι*. Τῶν ἀγγέλων τούτων ἡ *σύναξις*, ἧτοι ἡ συνάθροσις ἡμῶν εἰς πανηγυρισμὸν αὐτῶν, πανηγυρίζεται τῇ 8 Νοεμβρίου, ἐξαιρέτως δὲ πανηγυρίζεται ἡ μνήμη τῶν ἀρχαγγέλων *Μιχαὴλ καὶ Γαβριήλ*, διότι ἀναφέρονται ὀνομαστὶ εἰς τὰς γραφάς. Καλοῦνται δὲ ὁ *Μιχαὴλ καὶ Γαβριήλ*, ὧν τὸ μὲν *Μιχαὴλ* ἐρμηνεύεται *Τίς ὡς Θεός*, τὸ δὲ *Γαβριήλ* *Δύναμις Θεοῦ*, καὶ ἀρχιστράτηγοι, διότι ἐν τῇ Π. Διαθήκῃ ὁ *Μιχαὴλ* λαλῶν πρὸς τὸν Ἰησοῦν τοῦ *Ναυῆ* καλεῖ ἑαυτὸν ἀρχιστράτηγον *Κυρίου*.

Τὸ ἀπολυτίκιον τοῦ ἁγίου Φιλίππου. Ἦχος γ'.

(14 Νοεμβρίου),

Ἀπόστολε ἅγιε Φίλιππε, πρέσβευε τῷ ἐλεήμονι Θεῷ, ἵνα πταισμάτων ἄφρασις παράσχη ταῖς ψυχᾶς ἡμῶν.

Ἀπόστολε ἅγιε Φίλιππε, παρακάλεῖ τὸν φιλόνητον Θεὸν νὰ δώσῃ εἰς τὰς ψυχὰς ἡμῶν συγχώρησιν τῶν ἁμαρτιῶν.

Ὁ *Φίλιππος* ἦτο εἰς ἐκ τῶν δώδεκα Ἀποστόλων, ἐκ Βηθσαϊδῆ τῆς Γαλιλαίας, μαθητὴς πρότερον τοῦ Ἰωάννου, εἶτα δὲ κληθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ ἐγένετο μαθητὴς αὐτοῦ καὶ ἀπόστολος (Ματθ. ι' 3).

Κατὰ τὴν παράδοσιν ἐκήρυξε τὸ Εὐαγγέλιον εἰς πολλὰ μέρη τῆς Μικρῆς Ἀσίας καὶ ἀπέθανε τὸν μαρτυρικὸν θάνατον ἐν Ἱεραπόλει τῆς Φρυγίας.

Τὸ ἀπολυτίκιον τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ματθαίου. Ἦχος γ'.

(16 Νοεμβρίου).

Ἀπόστολε ἅγιε καὶ εὐαγγελιστὰ Ματθαῖε, πρόσθευε τῷ ἐλεήμονι Θεῷ, ἵνα πταισμάτων ἄφεσιν παράσχῃ ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν.

Ἡ ἔννοια τοῦ ἀπολυτικίου τούτου εἶναι ὡς ἡ τοῦ προηγουμένου.

Ὁ Ματθαῖος, ὅστις, πρὶν ἢ κληθῆ ἀπόστολος, ἐκαλεῖτο Λευῖς, ἦτο υἱὸς τοῦ Ἀλφαίου, εἷς ἐκ τῶν δώδεκα ἀποστόλων, Γαλιλαῖος τὸ γένος καὶ τελῶνης¹⁾ τὸ ἐπάγγελμα. Κληθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ πλησίον τῆς Καπερναούμ, ὅτε ἐκάθητο εἰς τὸ τελώνιον, ἀφῆκε πάντα καὶ ἠκολούθησεν αὐτόν. Ἐκήρυξε τὸ πρῶτον πρὸς τοὺς ἐν Παλαιστίνῃ Ἰουδαίους, πρὸς τοὺς ὁποίους καὶ συνέγραψε τὸ Εὐαγγέλιον αὐτοῦ, ἔπειτα δὲ ἐκήρυξε κατὰ τὴν παράδοσιν καὶ πρὸς τοὺς Αἰθίοπας, τοὺς Συρίους, τοὺς Πάρθους καὶ τοὺς Μήδους, καὶ ἀπέθανεν ἐν Αἰθιοπία τὸν μαρτυρικὸν θάνατον.

Τὸ ἀπολυτίκιον τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου. Ἦχος δ'.

(36 Νοεμβρίου).

Ὡς τῶν Ἀποστόλων Πρωτόκλητος καὶ τοῦ Κορυφαίου ἀδελφός, τῷ Δεσπότη τῶν ὅλων, Ἀνδρέα, ἰκέτευε, εἰρήνην τῇ οἰκουμένῃ δωρήσασθαι, καὶ ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν τὸ μέγχα ἔλεος.

Ὡς πρῶτος κληθεὶς ἐκ τῶν Ἀποστόλων, καὶ ὡς ἀδελφὸς τοῦ κορυφαίου Ἀποστόλου Πέτρου, παρακάλει, Ἀνδρέα, τὸν Δεσπό-

1) Τελῶναι ἐκαλοῦντο παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις οἱ εἰσπράττοντες τοὺς φόρους, τοὺς ὁποίους οἱ Ἰουδαῖοι ἐπλήρωνον εἰς τοὺς Ῥωμαίους.

την καὶ Κύριον τοῦ παντός, νὰ δωρήσῃ εἰρήνην εἰς τὴν οἰκουμένην, καὶ τὰς ψυχὰς ἡμῶν τὴν μεγάλην αὐτοῦ εὐσπλαγχνίαν.

Ὁ Ἀνδρέας ἦτο εἰς ἓκ τῶν δώδεκα Ἀποστόλων, ἐκ Βηθσαιδᾶ, ἀδελφὸς τοῦ ἀποστόλου Πέτρου καὶ μαθητὴς πρότερον τοῦ Ἰωάννου· ἐκλήθη ἀπόστολος, ὅτε εἶδεν αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς περιπατῶν παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας (Ματθ. δ'. 18), καὶ ἔκτοτε ἠκολούθησεν αὐτὸν μέχρι τέλους. Λέγεται, ὅτι ἐκήρυξε τὸ Εὐαγγέλιον εἰς τὴν Θράκην, εἰς τὴν Συβίαν καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ ἀπέθανεν εἰς Πάτρας τῆς Ἀχαΐας μαρτυρικὸν θάνατον, προσηλωθεὶς ἐπὶ σταυροῦ, ἔχοντος τὸ σχῆμα τοῦ γράμματος Χ.

Τὸ ἀπολυτίκιον τοῦ ἁγίου Νικολάου. Ἦχος δ'.

(6 Δεκεμβρίου).

Κανόνα πίστεως, καὶ εἰκόνα πραότητος, ἐγκρατείας διδάσκων ἀνέδειξέ σε τῇ ποιίμνῃ σου ἡ τῶν πραγμάτων ἀλήθεια· διὰ τοῦτο ἐκτίσω τῇ ταπεινώσει τὰ ὑψηλά, τῇ πτωχείᾳ τὰ πλούσια. Πάτερ ἱεράρχα Νικόλαε, πρέσβευε Χριστῷ τῷ Θεῷ σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Ἡ ἀλήθεια τῶν πραγμάτων σὲ ἀνέδειξεν εἰς τὴν πνευματικὴν σου ποιίμνην καιόνα, πρότυπον πίστεως, εἰκόνα πραότητος καὶ ἐγκρατείας διδάσκων· διὰ τοῦτο διὰ τῆς ταπεινοφροσύνης ἀνυψώθης, καὶ διὰ τῆς πτωχείας ἐπλούτησας, Πάτερ ἱεράρχα Νικόλαε, παρακάλει Χριστὸν τὸν Θεὸν νὰ σωθῶσιν αἱ ψυχαὶ ἡμῶν.

Πανηγυρίζεται ἡ μνήμη τοῦ ἁγίου Νικολάου τῇ 6 Δεκεμβρίου. Ἦμικασε δ' ὁ ἅγιος Νικόλαος ἐπὶ τῶν αὐτοκρατόρων Διοκλητιανοῦ καὶ Μαξιμιανοῦ. Οἱ αὐτοκράτορες οὗτοι κατεδίωξαν, ὡς γνωστόν, τὸν χριστιανισμόν, μετ' ἄλλων δὲ χριστιανῶν συλληφθεὶς καὶ ὁ Νικόλαος ἐρωλακίσθη, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου ἀφέθη ἐλεύθερος. Ἐγένετο ἐπίσκοπος Μύρων τῆς Λυκίας, ὑπῆρξεν εἰς τῶν 318 πατέρων τῆς Α'. ἐν Νικαίᾳ οἰκουμένης Συνόδου τῷ 325, ἀπέθανε δὲ τῷ 330. Κατὰ τὴν παράδοσιν τῆς Ἐκκλησίας ὁ ἅγιος

Νικόλαος ἐποίησε πολλά θαύματα, διέσωσε τρεῖς ἄνδρας, οἵτινες συκοφαντηθέντες ἔμελλον ἀδικῶς νὰ θανατωθῶσιν, ἐμφανισθεὶς κατ' ὄναρ εἰς τὸν Βασιλέα καὶ τὸν Ἐπαρχον, καὶ μετὰ θάνατον δὲ ἐξηκολούθει κατὰ τὴν παράδοσιν παρέχων τὰς εὐεργεσίας αὐτοῦ εἰς τοὺς δεομένους καὶ σώζων ἐκ παντοίων κινδύνων καὶ περιστάσεων διὸ καὶ θαυματουργὸς ἐπεκλήθη.

Τὸ ἀπολυτίκιον τοῦ ἁγίου Σπυριδῶνος. Ἦχος α΄.
(12 Δεκεμβρίου).

Τῆς Συνόδου τῆς πρώτης ἀνεδείχθης ὑπέρμαχος καὶ θαυματουργός, Θεοφόρε Σπυριδῶν Πατὴρ ἡμῶν. Διὸ νεκρᾷ σὺ ἐν τάφῳ προσφωνεῖς, καὶ ὄφιν εἰς χουσοῦν μετέβαλες· καὶ ἐν τῷ μέλπειν τὰς ἀγίας σου εὐχὰς Ἄγγελους ἔσχες συλλειτουργοῦντάς σοι, Ἱερώτατε. Δόξα τῷ σὲ δοξάσαντι· δόξα τῷ σὲ στεφανώσαντι· δόξα τῷ ἐνεργοῦντι διὰ σοῦ πᾶσιν ἰάματα·

Ἄνεδειχθης ὑπέρμαχος τῆς ὀρθοδοξίας κατὰ τὴν Α' Οἰκουμενικὴν Σύνοδον καὶ θαυματουργός, θεοφόρε Σπυριδῶν πατὴρ ἡμῶν διὰ τοῦτο καὶ με νεκρᾷ κόρη ἐν τῷ τάφῳ συνωμίλησας καὶ τὴν ὄφιν εἰς χουσοῦν μετέβαλες· καὶ ὅτε ἔψαλλες τὰς ἀγίας σου εὐχὰς, ἄγγελοι συνελιτούργουν μετὰ σου, ἱερώτατε· Δόξα εἰς τὸν Θεόν, ὅστις σὲ ἐδόξασε· δόξα εἰς τὸν Θεόν, ὅστις σὲ ἐστεφάνωσε· δόξα εἰς τὸν Θεόν, ὅστις διὰ σοῦ θεραπεύει τοὺς πάντας.

Ὁ ἅγιος Σπυριδῶν ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας ἦτο ποιμὴν προβάτων, διακρινόμενος διὰ τὴν ἀγνωστὰ καὶ τὴν ἀρετὴν αὐτοῦ. Εἶπε δὲ τὸ γένος ἐκ Κύπρου καὶ ἤκμασεν ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου. Ἐγένετο δὲ ἐπίσκοπος Τριμυθοῦντος μετὰ τὸν θάνατον τῆς γυναικὸς αὐτοῦ.

Ἐλαβε μέρος εἰς τὴν Α' Οἰκουμενικὴν Σύνοδον καὶ ἐξῆλεξε τὴν ἀτέβειαν τοῦ Ἀρείου δι' ἀπλουστάτων παραδειγμάτων καὶ, καθὼς λέγουσι, διὰ τοῦ ἐξῆς θαύματος. Λαβὼν κέραμον εἰς τὰς χεῖρας

συνέθλιψεν αὐτόν, καὶ τὸ μὲν ὕδωρ κατέπεσεν ἐκ τῶν χειρῶν του, τὸ πῦρ, δι' οὗ ἐψήθη ὑψώθη ὡς καπνὸς πρὸς τὰ ἄνω, τὸ δὲ χῶμα ἔμεινεν ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ οὕτως ἀπέδειξε τὴν συνύπαρξιν τοῦ τριαδικοῦ τῆς Θεότητος. Ἄλλοτε πάλιν, ὅτε γυνή τις ἀπόλεσε σπουδαῖόν τι πρᾶγμα καὶ δὲν ἐγνώριζε πῶς ἐν εὐρη αὐτό, ἀφοῦ ἡ κόρη αὐτῆς, ἥτις τὸ ἔκρυψεν, εἶχεν ἀπιθάνει, ὁ ἅγιος Σπυρίδων μετέβη εἰς τὸν τάφον τῆς κόρης καὶ προσευχηθεὶς ἠρώτησεν αὐτήν, ποῦ εἶχε κρύψει τὸ πολύτιμον ἀντικείμενον, ἡ δὲ νεκρὰ ἀπήντησε καὶ ὑπέδειξε τὸ ζητούμενον μέρος. Πρὸς τοῦτοις δὲ μὴ ἔχων ποτὲ νὰ βοηθήσῃ πτωχόν, ἦν ἠὲσπλαγχθίσθη, μετέβαλεν ὄφιν τινά, ὃ, εὐρεν, εἰς χρυσὸν καὶ ἔδωκεν εἰς τὸν πτωχόν. Διὰ τοῦτο καὶ ὅτε ἐδοξολόγει ἢ ἐν τῇ λειτουργίᾳ ἔλεγε τὸ εἰρῆνη πᾶσιν, ἄγγελοι συμπαρίσταντο καὶ συνελιτούργουν μετ' αὐτοῦ. Ἡ μνήμη τοῦ ἁγίου πανηγυρίζεται τῇ 12 Δεκεμβρίου.

Τὸ ἀπολυτικίον τοῦ ἁγίου Διονυσίου,
ἐπισκόπου Αἰγίνης. Ἦχος α΄.
(17 Δεκεμβρίου).

Τῆς Ζακύνθου τὸν γόνον τῆς Αἰγίνης τὸν Πρῶ-
δρον, καὶ φρουρὸν τῆς Μονῆς τῶν Στροφάδων, Διο-
νύσιον ἅπαντες τιμῆσωμεν συμφώνως οἱ πιστοί, βο-
ῶντες πρὸς αὐτὸν εὐλογοῦντες. Σαῶς λιταῶς τοὺς τὴν
σὴν μνήμην ἐπιτελοῦντας σῶσον καὶ βοῶντάς σοι·
Δόξα τῷ σὲ δοξάσαντι Χριστῷ· δόξα τῷ σὲ θαυμα-
στώσαντι, δόξα τῷ δωρησαμένῳ σε ἡμῖν πρέσβυν
ἀκοίμητον.

Ἄς τιμῆσωμεν ὅλοι ὁμοῦ οἱ πιστοὶ τὸν Διονύσιον τὸν ἐκ Ζακύνθου καταγόμενον, τὸν ἐπίσκοπον τῆς Αἰγίνης, τὸν φύλακα τῆς ἱερᾶς Μονῆς τῶν Στροφάδων. Ἄς ψάλλωμεν πρὸς αὐτὸν εὐλογοῦντες· Σῶσον ἡμᾶς ἅγιε Διονύσιε, τοὺς ἐσπράζοντάς τὴν μνήμην σου δι' ὕμνων καὶ λιτανειῶν. Ἄς δοξάσωμεν καὶ τὸν δοξάσαντά σε εἰς ἡμᾶς ἀκοίμητον πρεσβευτὴν καὶ μεσίτην πρὸς τὸν Θεόν.

Ὁ ἅγιος Διονύσιος κατήγετο ἐκ Ζακύνθου. Νέος ὢν κατετάχθη ὡς μοναχὸς εἰς τὴν μονὴν τῶν Στροφάδων (νήσων). Προσεχειρίσθη εἰτα ἐπίσκοπος Αἰγίνης, βιώσας δὲ ὁσίων καὶ θεαρέτων ἐτελεύτησε τῷ 1624. Τὸ ἅγιον αὐτοῦ λείψανον σφύζεται ἐν Ζακύνθῳ, τῆς ὁποίας εἶναι πολιοῦχος.

Τ Ε Λ Ο Σ

Ἐν Ἀθήναις τῇ 5 Ὀκτωβρίου 1906.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α΄.
ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὸ Ἡμέτερον Διάταγμα τῆς 11 Σεπτεμβρίου 1897 κλπ. Προτάσει τοῦ Ἡμετέρου ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως Ὑπουργοῦ, διατάσσομεν τάδε :

Τὸ πρόγραμμα τῶν ἐν τοῖς Ἑλλην. Σχολείοις κλπ. διδασκτέων μαθημάτων κανονίζεται ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς σχολ. ἔτους ὡς ἑξῆς·

α') **Θρησκευτικά.** Ἐν τῇ Α' τάξει τοῦ Ἑλληνικοῦ Σχολείου μεθ' ἕκαστον ἱστόρημα τῆς Ἱερᾶς Ἱστορίας τῆς Παλ. Διαθήκης κλπ. σύντομος ἐξήγησις καὶ ἀπομνημόνευσις τῶν **Ἀπολυτικίων τῆς Ὀκτωήχου καὶ τῶν Δεσποτικῶν ἐορτῶν.**

Ἐν τῇ Β' τάξει μεθ' ἕκαστον ἱστόρημα τῆς Ἱερᾶς Ἱστορίας τῆς Καινῆς Διαθήκης σύντομος ἐπανάληψις τῶν ἐν τῇ Α' τάξει Ἀπολυτικίων καὶ ἐξήγησις καὶ ἀπομνημόνευσις τῶν **Ἀπολυτικίων τῶν Θεομητορικῶν ἐορτῶν** καὶ τῶν ἐπιφανῶν **Ἀγίων.**

Ἐν ὀνόματι τοῦ Βασιλέως

Ὁ Ἀντιβασιλεὺς

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΔΙΑΔΟΧΟΣ

Ὁ Ὑπουργὸς

Α. ΣΤΕΦΑΝΟΠΟΥΛΟΣ